

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מזה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
ל י מ ו ה
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת וילך תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גור פס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

זבֿרי רַבֿק ראשון – כל הַזְבֿרים דָּרָז עַמּוּד – מִתּוֹךְ מַה־דְּהוּרִים "אֲבָן יִשְׂרָאֵל – (שְׁטִיטִינֶזֶל)" חוֹסֶפֶת רש"י

לְדַבְּרִי רַבֿי שְׁמַעוֹן אֵין נִפְדֿין תַּמִּימִין, דְּהֵבִי גִמְרֵה לֵה רַבֿי יִחְזַן מִרְבִּיהָ דְּפִלְגִי בַּה רַבֿי שְׁמַעוֹן וְרַבֿנן לְרַבֿי שְׁמַעוֹן לִית לֵה בִּיב דְּמִתְנֵה עַל־דִּין לַחֲכִישְׁתִּין לַתְּמִידִי שְׁנֵה חֲבָהָה (וּלְמִוּר) אִם הוֹרִיבֵהּ הוֹרִיבֵהּ וְאִם לֹא יִתֵּה קוֹדִישֵׁם לְדַמְיוֹן שִׁפְדוּ אוֹתוֹן מִנְעוּת חוֹלִין בְּלֹא מוֹם וְיוֹצֵא לְחוּל וְפִלֹּ וְדִמִּים לְמִוּרָה תְּרִמְוָה וְאִחֵר כִּי יִחְזֹרוּ וְיִקְרוּ אוֹתוֹם מִתְּרִמְוָה חוֹרֶשֶׁה

ועטמא משום דבאין לכפר על (וטומאת) מקדש וקדושו במגמיתין דחתם ובברייתא חידש טפי ממגמיתין ודא דקתני שתחלתו לא בלא אלא לכפר על מנזח החיצון לאפוקי שציר הפנימי בדעתי תרתי טומאת מקדש ומנזח החיצון ואף על גב דמשמע דחתם דאי לא משום גזירה הוי מקצין בגופן אפי' במותר חטאת הפנימית היינו משום דהכי גמירא דמותר חטאת צבור לעולה ורבינו חננאל מפרש כפידוש הערוך וגרסי' החם גניא נמי הכי וקאי אמילתא דרבי יוחנן דאמר דלרבי שמעון מקצין בלן בגופן הואיל ומקריא עובדי' והחטאת עובדי' אכל לא במותר חטאת כו' ותימה אמאי נטר עד לטוף דלעיל דהוה לית לאתווי: **דלמא** אם תימצא לומר קאמר. ורבי יורא נמי שהשיב נמי לרבי ירמיה על שמואה שאמריו בין זו לזו כמו כן לא תימצא לומר קאמר וקשיא ראשונה ומי את ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה לא שח לתרץ דאיכא למימר דאפרשינו בזה אחר זה ואינו חושש בקריאת דלוקי ולמאן ליה לקרא כן ועוד דהיכא דלית ליה תקנתא ברעיהא לית את לרבי שמעון לב בית דין מתנה כדמוכח במנחות פ' התורה (עט) ומיהו הא מוכח דהיכא דאית ליה תקנתא ברעיהא לית ליה לב בית דין מתנה וכן אית ליה תקנתא ברעיהא: **תורה** ששחטה לשם תורת חבירו **בשרה**. ועלה לשם חובה משום שניו בעלים אמ יפסולא דאין שניו בעלים אלא (א') חובתא ורב חסדא אמר פסולה פירוש לא עלתה לשם חובה משום דהוי שניו קודש כאמור תורת פלוני לשם תורה אחרת של פלוני אבל אמר תורה זו של פלוני כשרה גמורה לפי שחטא שניו בעלים שחטטה בשמיא גמורה: **הנה"ח** רב חסדא אמר פסולה. נראה דוקא בתורה פלוגי משום דכתבי' בהן קרא שלמו ובקונטרס פירש דהוא הדין בשאר קרבנות: **אמר** רבא בטעמא ששחטה לשם חטאת קרבנות: פירש רבינו תם דרב כרב חסדא ס' דהא דרבה אידידו ועטמא דתורה משום שלמים גמורא דר' לא דאיידי ששחטה לשם חטאת חבירו ונראה דלא הכי במיידי מדרבא קאמר פסולה תיבוי' אלא מיידי בחטאת חלב לשם חטאת דם כדאמר רבא לקמן בפירקין (דף טז) חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשם חטאת עבודה וזה כשרה לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה הני עלות ניטו ונאו תאמר ותרתי דרבה למד ל' ויש לומר דהיכא נקט לאשמעוניה דשניו קודש איפכא משניו בעלים א"ע' דרבא לא פירש חסדא: דבריו בעלמא ברש פירקין פסולה (לעיל דף ג) דרב יוסף רב אמי רמי שניו קודש ומשני ודחא דלקמן נקט לחלק חטאת וגם משום בעיא דאחר כך דבעי את חטאת דהוה ששחטה לשם חטאת דמותר מקדש וקדושי מזה: **חטאתה** ששחטה על מי שמחוייב עולה כשרה. ובגון שלא הפרשיה ערוין דאי הפרשיה הוה ליה כעל מי שאינו מחוייב כלום אם תימצא לומר דלא מכפרא אעשה דלאחר הפרשה דמסתמא בלא יביא ויכפר על חבל א"נ דאמר הרי עלי עולה דכשפירשינה יכפר על כל עשה שנעבר: **על** מי שאינו מחוייב כלום פסולה. אי דגרסינן בהא מימרא עולה דבני עולה נמי כתיב לכפר עליו דאי גרסינן הבא עולה לא אידך מדרבא דחטאת מכפרת על חייבי עשה מהבא שמועין לה: **על** חייבי עשה לא כל שכן. מהאי דאיתא דחומר לקופיא:

לְדַבְּרִי רַבֿי שְׁמַעוֹן, אֵין נִפְדֿין תַּמִּימִים. לְדַבְּרִי חֲכָמִים, נִפְדֿין תַּמִּימִין. וְעוֹד, הָא בְּעָא מִינֵיהּ רַבֿי יִרְמְיָה מִרְבִּי וְרָא, שְׁעִירֵי עֲצָרָה שֶׁקָּבַל דָּמָן בְּשָׁנִי כּוֹסוֹת, וְגוֹרָק דָּמָן שֶׁל רֹאשׁוֹן, שֶׁנִּי לָמָּה הוּא בָּא, עַל טוֹמְאָה שֶׁאֲרוּרָה בֵּין [וְיִרְקָה שֶׁל] זֶה לָזֶה (וְגַרְק דָּמָן שֶׁל שֶׁנִי לָמָּה הוּא קָרִיבִין). עַד פָּאן לֹא מִיבְעִינָא לִיה אֵלָּא עֲשֵׂה דִלְדַּחֵר שְׁחִטָּה, אֲבָל עֲשֵׂה דִלְאִחֵר דְּהַפְרָשָׁה לֹא קָא מִיבְעִינָא לִיה. דְּלָמָּא אִם תִּיבְעִי לִימֹר קֶאֱמַר: אוֹתִיבֹר, תוֹדָה שֶׁשְׁחָטָה לְשֵׁם תוֹדַת חֲבִירוֹ (בְּשָׁרָה), רַבָּה אֱמֶר, בְּשָׁרָה. רַב חֲסֵדָא אֱמֶר, פְּסוּלָה. רַבָּה אֱמֶר בְּשָׁרָה, תוֹדָה לְשֵׁם תוֹדָה נִשְׁחָטָה. רַב חֲסֵדָא אֱמֶר פְּסוּלָה, לְשׁוֹם שְׁלָמִים יִדְיָה נִשְׁחָטָה בְּעֵינִין. אֱמֶר רַבָּה, מָנָא אֲמִינָא לָהּ, דְּתַנִּינָא, וְכִשְׁר וְכָה תוֹדַת שְׁלָמִין בְּיוֹם הַקָּרִיבֹו אֵת וְכֹחַ' וְגו', אֲבָא חֲנִין אֱמֶר מִשּׁוֹם רַבֿי אֱלִיעֶזֶר, בָּא לְלִמּוֹד, תוֹדָה שֶׁשְׁחָטָה לְשֵׁם שְׁלָמִים בְּשָׁרָה, שְׁלָמִים שֶׁנִּשְׁחָטוּ לְשֵׁם תוֹדָה פְּסוּלִים. וְכֹה הִפְרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה, תוֹדָה קְרִיבָה שְׁלָמִים, וְאֵין שְׁלָמִים קְרִיין תוֹדָה. שְׁלָמִים לְשֵׁם תוֹדָה פְּסוּלָה, הָא תוֹדָה לְשֵׁם תוֹדָה בְּשָׁרָה. מֵאֵי לָאו, דְּתַבְרִיָּה. לֹא, יִדְיָה. אֲבָל דְּתַבְרִיָּה מֵאֵי, פְּסוּלָה, אֲדַתְנִי שְׁלָמִים לְשֵׁם תוֹדָה פְּסוּלָה, לִיתְנִי תוֹדָה לְשֵׁם תוֹדָה, וְכָל שֶׁנִּי שְׁלָמִים לְשֵׁם תוֹדָה. שְׁלָמִים לְשֵׁם תוֹדָה יִדְיָה אוֹיִנְטִירֹוד לִיה, סִלְקָא דְּעִתָּה אֲמִינָא מִדְּתוֹדָה קְרִיבָה 'שְׁלָמִים', שְׁלָמִים נִמִּי קְרִיין 'תוֹדָה', וְכִי שְׁחִיט לָהּ לְשֵׁם תוֹדָה לִיבְשֹׁרָה, קָא מִשְׁמַע לָן: אֱמֶר רַבָּא, חֲטָאת שֶׁשְׁחָטָה לְשֵׁם חֲטָאת בְּשָׁרָה, לְשֵׁם עוֹלָה פְּסוּלָה. מֵאֵי טַעְמָא, וְשְׁחִיט אוֹתָהּ לְחֲטָאת' אֱמֶר רַחֲמָנָא, וְהָרִי חֲטָאת לְשֵׁם חֲטָאת נִשְׁחָטָה, לְשֵׁם עוֹלָה פְּסוּלָה. וְאֱמֶר רַבָּא, חֲטָאת שֶׁשְׁחָטָה עַל מִי שֶׁמְחֻיָּב חֲטָאת, פְּסוּלָה. עַל מִי שֶׁמְחֻיָּב עוֹלָה, בְּשָׁרָה. מֵאֵי טַעְמָא, [וְכִפֵּר עָלֶיךָ], עָלֶיךָ וְלֹא עַל חֲבִירוֹ. חֲבִירוֹ דּוּמְיָא יִדְיָה, בְּמַחְוִיבִי כְּפָרָה כְּמוֹתוֹ. וְאֱמֶר רַבָּא, חֲטָאת שֶׁשְׁחָטָה עַל מִי שֶׁאִינוֹ מְחֻיָּב כְּלוֹם, פְּסוּלָה. שְׂאִין לָךְ אִדָּם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאִינוֹ מְחֻיָּב עֲשֵׂה. וְאֱמֶר רַבָּא, חֲטָאת מְכַפֶּרֶת עַל חֲיִיבִי עֲשֵׂה מִקֵּל וְחוֹמֶר, עַל חֲיִיבִי בְּרִיתוֹת מְכַפֶּרֶת, עַל חֲיִיבִי עֲשֵׂה לֹא כָּל שֶׁנִּי. לְמִמְרָא דְּבֵת מִינֵיהּ הוּא, וְהָאֱמֶר רַבָּא חֲטָאת שֶׁשְׁחָטָה עַל מִי שֶׁמְחֻיָּב חֲטָאת, פְּסוּלָה. עַל מִי שֶׁמְחֻיָּב עוֹלָה, בְּשָׁרָה. מְקִיבַע

דאית לזו לב בית דין מתנה עליהן גנאי זה אלמא לית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהן (בהן) דאי אית ליה ויכשרו לתמיד וכלא קייצו אלא לית וליה לב ב"ד מתנה כן שמעתי בשבועות ועוד. אי נמי בעית למימר דקרא דחוק ומוקי אנפשיה כשהפריש בזה אחר זה ובטומא דערב יום טוב קאמר מי מצית למימר דבי קרנתי שאירעה בין זה לזה בהפרשה קאמר ודא בעא מיניה כו': בשתי כוסות. נשתתין כחדא ודא שחוט לאורעני טומאה בין שחיתיהן וגורק דמו של ראשון של למה קרב ל' שמעון דהיי אן טומאה בין זה לזה ואמר ליה לטומאה שאורעה בין וירקתו של זה לירקתו של זה: ע"כ לא מיבעיא כו'. אפילו לרבי ירמיה לא מתנה אלא אי מכפר אעשה דלאחר שחטתו אי לא מכלל דפשיטא ליה דבין זה לזה דקאמר רבי שמעון בטומאת י"ט קאמר בין שחטתו של זה לשחטתו של זה: דלמא אם תמצא לומר קאמר. דלמא תרייהו מבעיא ליה אחר שחטתו ליה דהא בין זה לזה דקאמר רבי שמעון קודם הפרשה קאי או לאחר הפרשה קאי ואם תימצא לומר אחר הפרשה נמי קאי קודם שחטתו לא אפילו לאחר שחטתו לא וריקא אעשה דלאחר שחטתו לא אפילו לא וריקא דלמלא לא קיימא לן כו' וירא ולא איפשיטא בעיין: תורה ששחטה לשם תורת חבירו. לא ששחטה ע"מ שיכפרם בה מי שאינו בעליה ואין זה שנינו בעלמא אלא שנינו קודש שהיתה לראובן תורה ולשמעון תורה אחרת ושחט את תורתו של זה לשם תורתו של זה ודח'ה' בשחט חטאת חלב לשם חטאת דם: כשרה. ועולה לבעליה דאפי' שניו קודש אין כאן פסולה. לא עלתה לבעליה דשניו קודש הוא: לשם שלמים ידיה בעיין. דכתיב וזבח תורת שלמוי והאי דאיפלוז בתורה משום דמינה מיייתי רבא סייעתא למילתיה מדאבא חנן ומיהו דיה לשאר זבוחים: כשרה. עלתה לבעלים: פסולין. לא דארבעה צריכין לדחודא כדמארין בברכות (דף נ"ז) וכתיב וזה (התלוי) חן ויזבחו וזה תורה ושחט תורה בשעת עלייתו מן הים לשם תורה שפרשיה על יציאתו מבית ואסורין: חטאת ששחטה לשם חטאת. כגון חטאת חלב שנשחטה לשם חטאת דם. כשרה. ועולה לה: פסולה. פסולה לגמרי כדנתן חוץ מן הפסח והחטאת: על מי שמחוייב חטאת. בשנינו בעלים על מנת לזרוק דמה לשם חבירו ומחוייב חטאת כמותו: שאינו מחוייב עשה. שלא עבר עשה ובעשה שניו למימר חטאת כדמפרש ואולי: ואמר רבא חטאת מכפרת על חייבי עשה. הלכך מחוייב כפרה כמותו הוא: ליפריע. מידע בה מינה דחטאת היא: והאמר רבא כו' על מי שמחוייב עולה כשרה. אלמא לא מנייה את דהא עבירות עשה בידו שהפריש עולה עליהן:

כשרה. אלמא לא מנייה את דהא עבירות עשה בידו שהפריש עולה עליהן: מְקִיבַע

שאינו מחוייב כלום פסולה. אי דגרסינן בהא מימרא עולה דבני עולה נמי כתיב לכפר עליו דאי גרסינן הבא עולה לא אידך מדרבא דחטאת מכפרת על חייבי עשה מהבא שמועין לה: **על** חייבי עשה לא כל שכן. מהאי דאיתא דחומר לקופיא:

עולה

דורון היא. אע"ג דאעשה מכפרת יותר מחטאת דהא מכפרא מקריבא: ר"צ
פרקלט. א"ג דאיכא עלת לילת ומצורע וגו' דלא מיתי קרבן אלא לאישתורי
בקדשים ובדמרי בפרק בתרא דבריות (דף כו.) ואפילו הם חטאתם קודמת לעולה דלא
חלקה תורה: דכפרת. דאי קרא כתיב בירשא ושומר את חרש האביב הזה

ליה לאוקמי ובשני בעלים באם אינו ענין אלא
1 ומשום ויכיל בה כל עבודות דכתיב ועשית פסח
2 ושמענו) כסמטא כל עשית הלכך מוקי ליה
3 לשינוי קודש: וזבחת. פסח. בסוף התורה
4 (מנחת פב.) דריש לה במשנה דכפר בנחובה
5 ושחיה באה מן החילין והם בגמרא נמי מיתי
6 דרשא דהכא: וזבחי' נידו שלמים. ועולה ליכא
7 למימר דאינה באה מכל צאן ובקר כדפי' בקונטרס
8 דאינה באה נקבה ועוד איכא קודש חלתא קרא
9 והוא דאם כבש מוכח בהדיא דהוה שלמים ועוד
10 דרוחין קודשים אצל קודשים קלים אצל
11 קודשי קודשים כדלמקן (דף טו.) וזבחת. פסח
12 לכדבר נחמן. כספרי פרשת עשר תעשר דריש
13 כולו בשני קודש ודכי איחא ההם זבחת אן לי
14 אלא זבחה שאר עבודות מנין ואשניו וקדרשן
15 קאי ת"ל ועשית כולא אף הקטר חלבו ת"ל וזבחת
16 ואין זה בסוגיא שלה. הווא לעבב בה תחת
17 הכא. בשני קודש בכל עבודות בשני בעלים
18 בזבחה א"ג דהוא בזבחה כתיב בפרשת בא אל
19 פרעה וקרא דועשית בפרשת אהרן אנכי מכל
20 מקום ששמה הוא בחייתו כשהוא עשוי כמנחה
21 כדפי' בקונטרס וזבחתה דהא דקאמר אשכחן וזבחה
22 שאר עבודות מנא לן אשניו בעלים קאי עוד יש
23 לפרש רבין בשני קודש בין בשני בעלים קבעי
24 מנא לן לעבב דהוא קאי דוקא זבוחיה ונדאפקיה
25 רחמנא לשינוי בעלים בלשון שינוי קודש אית לן
26 לאוקמי הא דזבחה לעבב בין בשני בעלים בין
27 בשני קודש ושינויא דהואיל וגלי' גלי לא ניחא
28 להאי פירושא אלא לפירוש קמא: וזבחי' שלמים בין
29 בזבחה בין בשאר עבודות לא חלקת בהן. וא"ת
30 כיון דכתיב ועשית פסח לעבב בשני קודש בכל
31 עשיות לשלוח קרא מזבחה ויתתי משלמים דמה
32 משלמים לא חלקת בין בשני קודש לשינוי בעלים
33 למצוא אף לפסח לא תחלוץ לעבב: אלא הוא
34 למע' לי. לקמן בפרק תיב שמאי (דף לו.) ובפסחים
35 פרק מי שדחה טמא (דף צו.) דריש הוא דפסח
36 למעוטי פסח וזבחת וזבחי' כתיב ובפסחים
37 בסוף תמיד נשחט (דף סב.) דריש רבי אלעזר
38 מהוא דפסח לאו הוא כשר לשם אחרים ולא
39 אחרים לשם ר' אלעזר ורבי אלעזר לטעמיה דהא
40 ליה עובבא באשם ולא מוקי ליה למימר אבל
41 אשם לא נאמר בו הוא כו': כל מקום שנאמר
42 הוא בזבחה. פירש בקונטרס ולא טריטין ליה
43 משום דליתיה בברייתא דלקמן ואין למחוק
44 בשביל כך הספרים דאפשר שהיה בברייתא בשום
45 מקום בתוספתא:

דריקה

מקריבא לא מכפרא, מקריבא מכפרא. ואמר רבא,
עולה ששחמה שלא לשמה, אסור לזרוק דמה שלא
לשמה. איבעית אימא קרא, איבעית אימא סברא.
איבעית אימא קרא מוצא שפתיך תשמור' וגו'.
איבעית אימא, סברא משום דשני בה כו', כדריש
פירקא. ואמר רבא, עולה הבאה לאחר מיתה, שחמה
בשינוי קודש, פסולה. בשינוי בעלים, כשרה, דאין
בעלים לאחר מיתה. ורב פנחס בריה דרב אמי
אמר, יש בעלים לאחר מיתה. אמר ליה רב אשי
לרב פנחס בריה דרב אמי, דוקא קאמר מר' יש
בעלים לאחר מיתה, וכעי' לאיתוי' עולה אחריית. או
דלמא, דאי איכא פמה עשה גביה מכפרא. אמר
ליה, דוקא קאמינא. ואמר רבא, עולה דורון היא.
הכי רמי, אי דלכא תשובה, וזבחי' רשעים תועבה.
ואי דאיכא תשובה, התניא, עבר על מצות עשה
ושב, לא זו משם עד שמוחלים לו. אלא שמע מינה,
דורון הוא. (תפא"ת ע"ל מ"י מכפ"ר עול"ה לאח"ד
דורו"ן סימ"ן.) תניא נמי הכי, אמר רבי שמעון, תפאת
למה באה. למה באה, לכפר. אלא למה באה לפני
עולה, לפרקליט שנקנס, [ריצה פרקליט, נכנס] דורון
אחריו: חוץ מן הפסח והתפאת כו'. פסח מנול,
דכתיב 'שמור את חרש האביב ועשית פסח', שיהיו
כל עשיותיו לשם פסח. אשכחן שינוי קודש, שינוי
בעלים מנול. דכתיב 'ואמרתם וזבח פסח הוא', שתהיה
זבחה לשם פסח. אם אינו ענין לשינוי קודש, תתיהו
ענין לשינוי בעלים. אשכחן למצוה, לעבב מנול. אמר
קרא, וזבחת פסח לה' אלהיך וגו'. מתקין לה רב
ספרא, האי 'וזבחת' להכי הוא דאחא, האי מביעי ליה
לכדבר נחמן, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה,
מנין למותר פסח שקרב שלמים, שנאמר וזבחת
פסח לה' אלהיך צאן ובקר. והלא אין פסח בא
אלא מן הבכשים ומן העזים, מנאן למותר הפסח,
שהא דבר הכא מן הצאן ומן הבקר. ומאי ריהו,
שלמים. אלא אמר רב ספרא, וזבחת פסח' לכדבר
נחמן, 'שמור את חרש האביב' למצוה בשינוי קודש.
'ואמרתם וזבח פסח' בשינוי בעלים למצוה. והא'

לעבב בין הכא והכא. ואשכחן זבחה, שאר עבודות
'הואיל וגלי' גלי' לא אמרנו, אלא [עבודות] מנול,
דכתיב 'הוא התורה לעולה ולמנחה' וגו'. ותניא, ביום צותו את בני ישראל להקריב
את קרבניהם, זה בכור ומעשר ופסח, הקישו הקטוב לשלמים. מה שלמים בין שינוי
קודש בין שינוי בעלים בעינו למצוה, אף כל בין שינוי קודש בין שינוי בעלים למצוה.
ובשלמים, מה שלמים בין זבחה בין שאר עבודות לא חלקת בהן למצוה, אף פסח לא
תחלוץ בו בין זבחה לשאר עבודות לעבב, (משום שנאמר 'הוא' בזבחה אינו אלא לעבב). אלא 'הוא' למה לי, בדתניא,
נאמר בפסח 'הוא' בשחיטה לעבב, אבל אשם לא נאמר בו 'הוא' אלא לאחר הקטרת
אימורין קשר: תפאת מנול דכתיב 'ושחט אותה לתפאת', שתהיה שחיטה לשם תפאת.

מקריבא לא מכפרא. חטאת אעשה: מקריבא מכפרא. הלכך על מי שמחוייב עולה כשרה
כיון ודחפישו עליה שייכי כולוה עשה שבדיו אעולה ותו לא שייך חטאת ביה אבל מי
שלא הפריש כלום ועבדיתו עשה בידו שייך חטאת גביה דאילו הוה מתחייב חטאת מכפר
עשה מקריבא הלכך חילי שמיה אטאטא שנשחטה לשמו לפסול: לאחר מיתה. שנת

בעלתה והקריבה ודורש: פסולה. לא עלתה
וצריך הויש להביא אחרת: יש בעלים. שהיוש
הוא בעלתה: ודוקא קאמר מר. אי פליגי אדרבא
ובעי' עלתה חריבא וכו' דלמא דאי איכא בנה
עשה גביה ודורש מכפרא אם לא שניה בה
ומיהו הויא דשני לא בעי לאיתוי' אחריית דהא
איזו לא נדר מדי' עולה דורון היא. אינה באה
לכפר על עשה כפרה ממש אלא אחר שכפרה
התשובה על העשה חוץ באה להקבלת פנים
באדם שסרח מנול וריצוהו ע"י פרקליטין
וכשבא להקבל פניו מביא דורון בידה: הויא רמי.
כלומר הויא דמי שחטא באה לכפרה: ואי אשכי
תשובה. אעבדיתו עשה שבידו: זבחי' רשעים
תועבה. פסוק הוא במשלי (בא.) לפה באה לפני
עולה. כל מקום שמביא חטאת ועולה חטאת
קודם דלמין קודם בפרק כל התורה (דף פט):
פרקליט. מלץ טוב פסח מנול. בין למצוה בין
לעבב דקס"ד לא אתי לן כשאר זבחים משלמים
דלא כתיב בהווא קרא דזאת התורה דאיתרבי
כל הזבחים מניה למצוה: מותר הפסח. שאבד
ותכפרה באור ונמצא דהא דרשנו: לרבי חבא מן
הצאן ומן הבקר. היינו שלמים שחן באין מכל
צאן ומכל בקר בין זכרים בין נקבות מה שאין בן
בשאר זבחים שהוקבעו וא בכור וא נקבה עולה
ואשם והוקבעו בזכרים חטאת ודוקבע בגביות
והוקבע בזכרים כגון שעיר נשיא אינו בא
בנקבה למצוה בשני קודש.. במלוה עשית
לפיכך מניה דהא כתיב ועשית: הוא. משמע
פסח הוא בחייתו לשמו כשר שלא לשמו פסול:
דחבא והכא. בשני קודש ובשני בעלים דהוא
משמע אחריתו כשהוא עשוי במצותו משמע:
ואשכחן זבחה. בשני קודש ובשני בעלים:
ביום צותו. סמוך לזאת התורה דרשנו סמוך
ביום צותו להקריב את קרבניהם לרבות
קרבנות שלא הזכיר במקרא בענין שלמעלה:
אף כל כו'. הלכך מצוה בפסח ליתנין שלמים
דרבין לזו עולה לשמו כשר לשמו בשני בעלים
(ועשית פסח לעבב בכל עשיותיו בשני קודש
ואמרתם וזבח פסח לעבב בזבחה בשני
בעלים): ובשלמים. כלומר קודש דגלי קרא עובבא
בזבחה לפיכך פסח בעבודת לעבבא מקדשט
דמצוה בשלמים מה שלמים כו': הכי רבי אלא
הוא למע' לי לבריתא (וכן) אבל אשם לא
נאמר בו ול"ג כל מקום שנאמר בזבחה אינו
אלא לעבב דהוה כריתא לקמן בפירקין (דף טו) שהיה
בדינא ר' אלעזר ורבי יהושע ול"ג ליה:
לבריתא. כלומר בללוה על דהוה דגבי אשם
דלא ילפינן פסול מניה כדמהדר ליה רבי
יהושע לר' אלעזר לקמן בפירקין (דף טו) שהיה
דרש אשם הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול
וקא נהדר ליה רבי יהושע פסח נאמר בו הוא
בשחיטה לפיכך שלא לשמו פסול אבל אשם
כו':

ולקח

זבחים - פרק ראשון - כל הזבחים דף ח עמוד א - מתוך מדרש "אבן ישראל" (שטיינזלץ) רכא רש"י

ולקח הכהן, לשון קבלה הוא: וכפר. היינו בוריקה הולכת לא אצטר"ך קרא דבכלל קבלה היא ומרביב ליה: אשכחן למצוה בו'. ואי קשיא מצוה מחזיקשא דזאת התורה משלמים אתאי כשאר כל הזבחים אין גמי ומסקנא מהתם ליקף לה לקמיה ומעיקרא הוא דמהדירין דכתבוהו כולוהו בגופיה: בדמ"ר רב הונא בו'. לקמן בשמעתין: חמאתו. וכפר

וזריקה מנלן מוכפר עליו הכהן מחטאתו. הדבר יש תימה דהני קריא דשחיטה וקבלה ושחט אותה לחטאת ולקח הכהן כתיבי בסתם חטאת כגון חטאת חלב בפרשת ויקרא גבי כשבה והאי קרא דוכפר עליו הכהן מחטאתו כתיב בחטאת דתיבי וביטוי שפתיים אבל בחטאת חלב לא כתיב מחטאתו אלא על חטאתו כתיב ודבורות כתיב באותה פרשה עצמה חטאתו חלב דריש מקרא

ומחטאתו אצ"ו ולא כתיב בהדיא ופרשתא וזו תימה דשביק קרא דעל חטאתו דתיבי בהדיא ופרשתא ושחט משום דעל חטאתו דתיבי בהדיא ודריש מקרא דשחיטה וקבלה וזו תימה דלמקן משמע דכל דני קריא דהכא בחטאת חלב כתיבי דקאמר אשכחנא חטאת חלב אבל חטאת דשמיעת קול וביטוי שפתיים מנא לן הוה דהאי קאמר לקמן אשכחנא חטאת חלב עכובא שחיטה וקבלה בשני קרי שאר עבודות נילין בדמ"ר לעיל מה שלמים לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות למצוה קאי כאן אל תחולק לעכב וקבלה גמי לי. הוצרך לכתוב אבל שמיעת קול מנא לן דאע"ג דכתיב ביה וכפר עליו מחטאתו ודרשינן לעיל לשם חטאת היינו שני קרי בוריקה חלב חלקת לא נגמא בוריקה פני שדיה עיקר כפרה ושני בעלים בחטאת חלב נגמר משמיעת קול דליכא פירכא וי"מ דמחטאתו דקאמר גמי בשעיר נשיא דכתיב ביה גמי מחטאתו וקאי י"מ חטאתא חלב וקשה דכתיב לאמר חקרת אומרים נראה לי. ברר"ך. ועוד דלא דלל הוה מצי למדרש מוכפר על חטאתו אשר חטא דכתיב בחטאת חלב משום דכבי קאמר על פשעו אשר חטא (ולא בשמיעת קול גמייר בוריקה פניו) ולא בשפירי ושני דכתיב מחטאתו ונסלח לו והיינו מפשעו וחטאתו שלו ונסלח לו אבל בשמיעת קול לא כתיב זה ולא זו אלא מחטאתו היינו מקרבנו. ברר"ך. וזריקה בשני בעלים בין למצוה בין לעכב. תימה דמחא קרא ובפר עליו הכהן מחטאתו ודרשינן תרווייהו וזריקה בשני קרי ושני בעלים ואם כן מחטאת חטאתו תיפוק ליה נמי עשה עכובא אשכחנא בשני בעלים חטאת תרווייהו קאי: ועשה את חטאתו שידו כל עשיתיו לשם חטאת אשכחנא שני קרי שני בעלים מנ"ל אמר רב הונא בריה דרב יודישע חטאתו. כן גירסת הקונטרס ולגירסא זו מוקי ברישנא לעכב בשני קרי משמע כן בבבלי פירקא לעיל גבי שלמים ופסח דקאמר אשכחנא שני קרי שני בעלים מנא לן מוקי ברישנא שני בעלים באם אינו ענין קודם שיעמיד קרא לעכב ומיהו י"ל דשאני הכא דכבר אשכחנא קרא לזריקה בשני בעלים ואות ספרים דגרסי א"נ ענין לשני קרי דנפקא ליה מהתם תנייהו ענין לשני בעלים אשכחנא למצוה לעכב מנא לן אמר רב הונא בריה דרב יודישע חטאתו ונסלח לו לא צריכין הו לקרא דלעיל בוריקה ותיאזני גמי האי דגרסינן לעיל בדמ"ר דהוה דני דרב יודישע חטאת חטאתו ושחט משום דליכסוף לא קיימא: מנחתם ונסכיהם בלילה וקיימא לא למזר. לאו מהאי קרא וקדריש: דזילבך מצוה משלמים והאי קרא

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָה הַחֲמֹאת' שְׁתֵּהא קִבְּלָה לְשֵׁם חֲמֹאת. וְאִשְׁכַּחַן שְׁחִיטָה וְקִבְּלָה, וְזִרְקָה מִנְּהוּ, דְּאָמַר קָרָא וְכָפַר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחֲמֹאתו', שְׁתֵּהא כָּפַרָה לְשֵׁם חֲמֹאת. אִשְׁכַּחַן שְׁנֵי קֳדָשׁ, שְׁנֵי בָעֲלִים מִנְּהוּ. אָמַר קָרָא עָלָיו, עָלָיו, וְלֹא עַל חֲבִירוֹ. אִשְׁכַּחַן לְמִצְוֹה, לְעֵכָב מִנְּהוּ. דְּרַמְרָר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ 'חֲמֹאת' 'חֲמֹאתו', הֵכָא גַּמִּי 'חֲמֹאת' 'חֲמֹאתו'. אִשְׁכַּחַן מִצְוֹה בְּשְׁנֵי קֳדָשׁ, וְזִרְקָה בְּשְׁנֵי בָעֲלִים, בֵּין לְמִצְוֹה בֵּין לְעֵכָב. לְעֵכָב בְּכָל עֲבֹדוֹת בְּשְׁנֵי קֳדָשׁ, וּבִשְׂאֵר עֲבֹדוֹת בְּשְׁנֵי בָעֲלִים, בֵּין לְמִצְוֹה בֵּין לְעֵכָב מִנְּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה, אֲתֵיָא חֲמֹאתָ נְזִיר, דְּכֹתִיב וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה', וְעָשָׂה אֶת חֲמֹאתוֹ וְאֶת עוֹלָתוֹ, שְׁנֵיהוּ כָּל עֲשִׂיתָיו לְשֵׁם חֲמֹאת. אִשְׁכַּחַן שְׁנֵי קֳדָשׁ, שְׁנֵי בָעֲלִים מִנְּהוּ. (אִם אֵינוֹ עֲנִין לְשְׁנֵי קֳדָשׁ, תִּגְדִּיהוּ עֲנִין לְשְׁנֵי בָעֲלִים. אִשְׁכַּחַן לְמִצְוֹה, לְעֵכָב מִנְּהוּ.) אָמַר רַב הוּנָא [בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ], 'חֲמֹאת' 'חֲמֹאתו'. מִתְקִיף לֵה רַבִּינָא, אֵלָּא מַעֲתָה 'עוֹלָת' 'עוֹלָתוֹ', מֵאִי דִרְשֵׁת בֵּיהּ. וְלִרְבִּינָא 'מִנְּחָת' 'מִנְּחָתוֹ', 'נֶסֶךְ' 'נֶסֶכּוֹ', מֵאִי דִרְשֵׁת בֵּהוּ. הֵהוּא מִכְּעִי לֵיהּ, מִנְּחָתָם וְנֶסֶכֶּיהֶם בְּלִילָה, מִנְּחָתָם וְנֶסֶכֶּיהֶם אֶפְיולֵי לְמַחֲרֵי. אֵלָּא 'עוֹלָת' 'עוֹלָתוֹ', מֵאִי דִרְשֵׁת בֵּהוּ. וְתוֹ, מִי גַּמְרִי מִהֲדַרֵּי חֲמֹאת חֲלָב מִחֲמֹאת נְזִיר לֹא גַּמְרֵה, שֶׁנֶּן יֵשׁ עֲמָה דְּמִיָּם אֲחֵרִים. חֲמֹאת נְזִיר מִחֲמֹאת חֲלָב לֹא גַּמְרֵה, שֶׁנֶּן פֵּרַת. אֵלָּא אָמַר רַבָּא, אֲתֵיָא מִחֲמֹאת מִצְוֹרֵעַ, דְּכֹתִיב וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת הַחֲמֹאת', שְׁנֵיהוּ כָּל עֲשִׂיתָיו לְשֵׁם חֲמֹאת. וְאִשְׁכַּחַן שְׁנֵי קֳדָשׁ, שְׁנֵי בָעֲלִים מִנְּהוּ. אָמַר קָרָא וְכָפַר עַל הַמִּטְפָּחֵר וְגו', עַל הַמִּטְפָּחֵר וְהוּ, וְלֹא עַל הַמִּטְפָּחֵר חֲבִירוֹ. וְאִתָּהּ, מִי יִלְפָא מִהֲדַרֵּי חֲמֹאת חֲלָב מִחֲמֹאת מִצְוֹרֵעַ לֹא יִלְפָא, שֶׁנֶּן יֵשׁ עֲמָה דְּמִיָּם אֲחֵרִים. חֲמֹאת מִצְוֹרֵעַ מִחֲמֹאת חֲלָב לֹא גַּמְרֵה, שֶׁנֶּן פֵּרַת. מִחֲדָא לֹא אֲתֵיָא, תִּיתִי חֲדָא מִתְּרִיתִי. בְּהוּ לֹא לִיכְתוּב, [לֹא לִיכְתוּב] רַחֲמֵנָא בְּחֲמֹאת חֲלָב וְתִיתִי מִתְּרִיתִי, מַה לְהִנָּךְ שֶׁנֶּן יֵשׁ עֲמָה דְּמִיָּם אֲחֵרִים. לֹא לִיכְתוּב רַחֲמֵנָא בְּחֲמֹאת נְזִיר, וְתִיתִי מִתְּרִיתִי, מַה לְהִנָּךְ שֶׁנֶּן אֵין לָהּ שְׂאֵלָה. לֹא לִיכְתוּב רַחֲמֵנָא בְּחֲמֹאת חֲמֹאת, מַה לְהִנָּךְ שֶׁנֶּן אֵין בָּאֵין בְּלִילָה. אֵלָּא אָמַר קָרָא, 'וְאֵת הַתּוֹרֶה לְעוֹלָה וְלִמְנוּחָה' וְגו' הִקְיִשוּ הַכְּתוּב לְשִׁלְמִים. מַה שְׁלָמִים, בֵּין שְׁנֵי קֳדָשׁ בֵּין שְׁנֵי בָעֲלִים בְּעִינֵן לְשִׁמּוֹן לְמִצְוֹה, אִף חֲמֹאת בֵּין שְׁנֵי קֳדָשׁ בֵּין שְׁנֵי בָעֲלִים מִנְּהוּ. הִילָכָה מִצְוֹה מִשְׁלָמִים, וְהִנָּךְ קָרָא לְעֵכָב. וְאִשְׁכַּחַן חֲמֹאת חֲלָב, דְּכֹתִיב בֵּהּ 'לְחֲמֹאתוֹ'.

לעכב. וא"ת למה לי לכתוב בכולוהו בכתוב בך ואיך כולוהו אתו מדכתיב זאת תורת חטאת תורה אחת לכל החטאות כוללמקן דבמסקנא לא

חמאת

לא קאי ואע"ז דבפרק דם חטאת (לקמן דף צב.) תנן תורה אחת לכל החטאות היינו במילתא דכתבינא והתם אשר יזה מזה על הבגד ומיהו איכא דאית ליה הך סברא לר' שמעון בריש מסכת מנחות (דף ג.) וא"ת למה ל' למכתב בחטאת חלב עקובא ככל עבודת לכתוב בהרא ונימא מה שלמים לא חלקלך למצוה אף חטאת לא תחלוק בדקאמור לעיל ויל רבי האי גזנא

זמנן דטרור ליה קרא וכתב א"נ אתי לדרשא אחרניא וא"ת אנא לן בחטאת נזיר עקובא בשניו בעלים ויש לומר מחטאת חטאתו אע"ז דלעיל לא קאי עיקר פירכא שטח' אותו מי גמריי מהדרי:

חטאת דעבודת זרה אתיא מחטאת חלב שכן כרת כמותה. יש ספרים שכתבו כן חטאת דעבודה זרה וטומאת מקדש וקדשי וזינו נראה דאע"ז דכרת כמותה מכל מקום איכא למיפרך מה לחטאת חלב שכן אינה באה בדלות כדפרסין לעיל גבי חטאת מוצרע: **שמיעת** קול. דלא כתיב לחטאתו כד' בעבודה מנלן עקובא אבל כתיב לחטאתו דגבי שמיעת קול אין בכך דפוס: (דף ה') **הנך** כולוהו אתיין במה הצד. הקשה רבינו תם מה לזרן שכן אין באין בריל דלות תאמר בהך ותיזרז כין דריל דלות גופיה פסולה שלא לשמה היינו מנחת דפוסה דלית לה לשמה בהך בריש מנחות (דף ב.) ומפנין לן מדרכתיב כי חטאת היא אין סברא משה שבאין בריל דלות יגרום להם בעשירות דליות כשירין שלא לשמן כיון שזהר' דלות עצמן פסול וקשה א"ל לעיל כד פריש:

מוצער מה לזרן שכן אין באין בדלות תאמר במצורע מאי קושאי והלא דלות היינו חטאת העוף חטאת העוף פסולה שלא לשמה בהדגן בפרק קדשי' קדשים (לקמן דף סד.) ומפני ליה בתורת דרונים מחטאת היא וביין דפסולה בדלות היאך יש לה לגרום בעשירות הבשר שלא לשמה ואם תאמר דלא בחטאת חלב למדה שלמים בדקיש למצוה ודכתי' ילפי' שאר חטאות במה הצד האי בעיא היא לקמן פרק אהור חומקין (דף ג.) דבר הלמד בדקיש חזור ומלמד בבגין אב לאו פירכא היא כלל דכולהו חטאות נמי ילפי' למצוה משלמים ולעכב את דלפינן בשאר חטאות מוזרן דכתיב עקובא בגופיהו ואם תאמר חטאת הצבור כגון שעירי ראשי חרשים ומועדות מנלן הא לא אתא מזה הצד דמה לזרן שכן שניו בעלים פוסל בהם שאין כן בלתי צבור כדאמר

לעיל (דף ר.) דהן שלמים כקרבן צבור כבידור אע"ז דלא שייך שניו בעלים בצבור מ"מ פירכא טובה היא כדאשכחן בפ"ק דקדושין (דף ה.) מה לכסף שכן פורין בו הקדשות ומעשר שני תאמר בחופה וכן פרק החובל (ב"ק דף פח.) מה לאשה שאינה במילה ועוד קשה חטאת פנימיות לרבי שמעון דלא שאינו על מזבח החיצון וא' בו משום פיגול איכא למיפרך מה לעיל שכן פיגול פוסל בהן חטאתו בחטאות הפנימיות ויש לומר דכר' העלם דבר של צבור כתיב חטאת הקהל היא ודרשי מיה תב"כ שפסול שלא לשמו אם כן אשכחן צבור וגם פנימי לעכב ולמצוה ולפינן משלמים: **הזה"ח** בשאר ימות השנה לשמו פסול. היינו קודם הפסח דשמי' עקריה לא כגון דקדוהו בעלים לפסח שני אלא אוח' כ' דפסח בשאר ימות השנה שלמים ושלמים פסח ששטח ששטח דאמר (ב"מ דף סד.) ובפ' שני דחולין (דף ל.) ומיהו איכא למיז' בסוף אלו דברים (פסחים דף עג.) דבעי עקירה: **לשמו** פסול (כתוב) בקונטרס דלא חזו למלחיהו ורבינו ש"י גזיה כדאמר בפסחים (דף סא.) שחטו קודם

חטאת דעבודה זרה. דכתיב בפ' שלח לך ולא כתיב בהאי עניינא וכן חטאת דשמיעת הקול לא כתיב בההוא עניינא דההוא עניינא בחטאת דשגגת מרת קיימא כדילפינן בהוריות (דף ב.) שפיעת הקול. שבעת העדות ושעמה קול אלה (שמיעת הקול) ושבעת ביטוי וטומאת מקדש וקדשי בחד עניינא כתיבי בחד עניינא ויורד ושעמה קול אלה

נפש כי תשבע לבטא או נפש אשר תגע וגו' ומקומה לה במסכת שבתות טומאות מקדש וקדשי: **אתיין** במה הצד. מחטאת חלב וחטאת נזיר מוצרע דכי פרבתי מה לחטאת חלב שכן כרת חטאת נזיר ומוצער ויכידו מה לחטאת נזיר ומוצער שכן יש עמון דמים אחרים חטאת חלב וכוזיח הצד השוה שבהן כ' אף אני אביא חטאת דשמיעת הקול מחטאת חלב חזרא מהני לא אתיא דאי מחטאת חלב וחטאת נזיר איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן אינן באין בדלות תאמר בשבועות ביטוי שוהיא בעולה ויורד אי מחטאת חלב וחטאת נזיר איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן אינן בשאלה תאמר בשבועות שישנה בשאלה: **שלא** לשמו פסול. כדאמר' (לעיל דף ה.) בשאר ימות השנה פסול. כדאמר' במס' פסחים (דף סא.) שחטו קודם חצות פסול דכתיב בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו ב"ר ד' הערבים: **שלא** לשמו כשר. כדמרש' ואולי: **הנהיג** מייל. בדשאר ימות השנה שלא לשמו כשר: **ואם** מן הצאן קרבנו ב'. לאו קרא יתיירא קא דריש אלא משמעותא דקרא משמע ליה האי ואם דבר הבא מן הצאן דהיינו פסול חטאת חלב מן הצאן היה קרבנו היה הוא לשמו ולע' כד' שכן אלא בזמנו קאמר דאי בזמנו הא ילפינן ליה לעיל דפסול: **ויאמא** שלמים אין ב'. שחטו שלם שלמים ליחשבר אבל שחטו שלם עולה ליפסול וברייאיתו קתיינא שלא לשמו דבר ואפילו שחטו שלם עולה או לשם חטאת: לזכות. קרא יתיירא הוא דמיצ' למכתב לשלמים: **יאמא** לכל דרשינן לחיו בוותיה. שחטו שלם עולה היא עולה דהא אתריבי ליה כל ובת' דג' א' הוה עולה לשלמים וזבח כדקא **אמר**. דאי כתב הכי הוה משמע היא ששלמים או כשאר זבח: **חטאת** דרבי לזבח שלמים. הכי משמע כלל זבח שיובתו

לשמו שלמים ויהי: **חטאת** לזבח כלל ב'. אמאי דרש' להאי זבח שלמים חלב דרדו הכי דבר הבא מן הצאן היא לכל הזבחים כלל כשכר שלא לשמו כי הדר כתב שלמים פרט שלא הכשרתיו בעקירת שמו אלא א"כ שחטו שלמים אבל שחטו שלם זבח אחר פסול: **ואפי' לקיפות**. שחטו שלם חטאת עוק אף כל שחטו שלא לשמו. **ואם** לא. שחטו שלם חטאת ואשך אתי פסול אפילו לשלמים: **לזבח רביאי** הוא. אינו לשון כלל ולא דרש' ליה בכלל ופרט שאין כללות ופרטות באין מרביי לשון אלא ממשמעות המקראות ובגון (ב"ק דף סג.) בכל אשר תאור נפשך כלל וכן מן הבהמה כלל וכן רצאן פרט אבל לזבח שלמים שתי תיבות בדוחוק וכן כאלו כתיב לזבח חטאת וקרא יתיירא בעלמא הוא ודוחה מיצי למכתב לשלמים לכל מקרא של לשון חטאת לכלל ופרט אלא לרבות ובמאן דכתיב לשלמים וזבח דמי דאיתרבו ליה כל הזבחים: **רוחין**

חצות פסול שנאמר בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בארבעה עשר בין הערבים וסוגיא דהדש' נמי משמע לקמן בגמרא) הפסח ששחטו שחרית דמביין הערבים נפיק ואין לומר דנפיק מדרשין והא לזבח שלמים שצריך שיעקרו לזבח שלמים דרדילמא הני מייל' למצוה אבל לעכב לא: **ואם** מן הצאן קרבנו. פי' בקונטרס לאו קרא יתיירא דריש אל' משמעות דקרא משמע ליה הכי חזו תימא דאי לא מייתי קרא יתיירא מנא ליה לאוקמוה בפסח ונראה דמיתורא דריש דלא הוה צריך למכתב לזבח השלמים דאשלמים קאי (ועיל') דבסמך דריש כשב לרבות פסח לאליה ופירש רבינו ש"י דמיתור' דמדרכתיב בחר הכי בשלמים ואם מן העז קרבנו ממלל דעד השתא איירי בכשב דהני י"ל מדרכתיב לעיל אם מן הבקר קרבנו ממלל דהבא בצאן מיירי אם כן חטאת מיתור' לאו מותר פסח. ברוך: **א'** הדר כתב לזבח השלמים כדקאמר. הוי ליה לימרא אי היה כתב לזבח כדקאמר דשלמים לא צריך כלל: **אלא** לזבח רביאי הוא. משמע ליה לגמרא דהוא רביאי כדאמר (ב"מ דף סג.) בכל כללאל כל רביאי דמשמע ליה חלקן בין לא דרשין קודם ליה בכללאל חטאת אלא ברביה בעלל ובקונטרס האריך

זבחים – פרק ראשון – כל הזבחים דף ט עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קצו רש"י

דחין קדשים הנאכלין, פסח זה מתחלה הוקדש לשם קרבן הנאכל הולכך דחין אותו אצל שלמים שזון נאכלין ולא אצל עולה: שאין נאכלין לכל אדם. אלא לזכיר כהונה: לזיווי מעשר. דאין קדשים קלים הוא. בכור ומעשר אין טענין נסכים בפרק שתי מדות (בבבא בתרא דף ג:) במעשר בבבא בתרא דחיה קודש לה יגאל ודרשין בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב):

דחיה לא יגאל לא ימכר הוא: עברה עברה. 1
בבכור כתיב (שמות יא) והעברת לה כ פטר חלה. 2
ובמעשר כתיב כל אשר יעבור תחת השעב 3
(ויקרא כז) למילקא עלה. משום לא יחליפנה: 4
זו תמורה. ממש שהעומדת כשחיה חולין אצל 5
בהמת קדשים והמיר הוא דרדייא תמורה: ואין 6
אחר. וזבא ראשון ששחטו לשם תמורה: ומותרו 7
כני נסכים. דהא אמרת שלמים נידחי: דמותר 8
תורה עצמה. כגון הפריש תורתו ואבדה ודפריש 9
אחרת ומצאת דאראשונה אין השניה טעונה 10
לחם בדאמרי: כפי התורה (מנחות דף טז) וזב 11
התורה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא 12
לחליפה טעונין לחם: ומותר דאחי לה מעלמא. 13
תורה שבאה ממותר פסח: דילמא כמותר אשם 14
כתיב. ואם מותר דאשם כגון חבל ארץ חמי 15
מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר: בכל צאן. 16
בכבשים ועזים כגון פסח לאפקור אשם דאינו 17
בא מן הצאן: בכל אשם אחר אסור. בכל מקום 18
אחת אומר מן להוציא דאשם כגון מן בהמה 19
להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את 20
הנערב מן הצאן להוציא את המוקשה (כ"ק 21
דף טז) וכאן אסור מן לרבות. דקאמרת 22
ומן הצאן: דמן לנפקותא שבא מכל צאן ה"ג 23
כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא 24
אחי בן שתי שנים ולא אחי בנקהב ומיהו הצאן 25
מכל מין צאן משמע בן כבשים כגון עזים 26
ומיעוטא דמן לנפקותא אחי: ה"ג דלא אחי 27
בן שתי שנים ולא אחי נקבה: והא דאסור 28
אשם כבש אש עז מכלל דלא כמותר הפסח 29
הוא דכתיב. אלא בשלמים גרידו וזרקו אש נדר 30
לדבין מן הצאן יבאי איהו שחיה ואן כבש 31
או עז דאי כמותר הפסח כתיב למד לי אש 32
כבש אש עז פשיטא דמכבשים ומעזים הוא 33
בא דהא בגופיה כתיב מן הכבשים ומן העזים 34
(שמות יב) ליתרביא: כ"ל. חולק ביניהם ולפרש 35
הילכותיהן לומר שהכבש טעון אילה למזבח 36
ודעו אין אלהיות בכלל אימורים: כבש. קרא 37
יתרביא דאין דכיון דכתיב ומיעקיר ואם מן הצאן 38
והוא כתיב: וזבא ראשון וזבא דעז השתא אש 39
איירי דאין לך מן הצאן אלא שני מינין: לאליה. 40
שלתא קריבה עש אימורין כנגד הבליות ולמטה 41
דכתיב לעומת העצה יסירנה מקום שבהליות 42
ייעוצה: שלמים הפסחין מחמת פסח הניגה 43
ארבעה עשר בדאמרי' (שמות דף טז): והא 44
מהבא נפקא. דפסח שעברה שנתו קרב שלמים 45
והלא זה הוא מותר הפסח הוא וליפת לה 46
לעיל מדאבא דשמואל: ופאי יניח שלמים. 47
בדאין מכל צאן ובקר בן זכרים וזון נקבות: 48
עליבה

ונסכים ותנופת חזה וזשוק. כשהוא אומר 'אם עז' הפסין הענין, לימוד על העז שאינה מעונה 49
אלהי. והא מהבא נפקא, מדאבא דשמואל נפקא. דאמר אבוי דשמואל, 'ואם מן הצאן 50
קרננו לזבח שלמים', דבר הכא מן הצאן, והא לזבח שלמים. ואפתי מדרב נחמן אמר רבה בר אבהו נפקא, דאמר רב נחמן 51
אמר רבה בר אבהו, מנין למותר פסח שקרב שלמים, שגאמר 'ובחבת פסח לה' אלהיו צאן ובקר', והלא אין פסח בא אלא מן 52
הכבשים ומן העזים, אלא מהבא למותר הפסח, שהיה לדבר הכא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו שלמים. אלא תלתא קראי כתיבי, 53
הכבשים ומן העזים, אלא מהבא למותר הפסח, שהיה לדבר הכא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו שלמים. אלא תלתא קראי כתיבי, 54

דוחין קדשים קלים. נראה דבין ר' יוסי בר' אבין ורבי אבין איבא בעיניה בכור דלרבי 1
אבין ליבא למיפריך מביב דאין נאכל לכל אדם: דלא ליבעי נסכים. וזה מצי 2
למימר דלא ליבעי תנופת חזה ושוק. למאי נפקא מינה למילקא עליה בלא יגאל. תימה 3
היכי לוי אחר שחטה אלא יגאל הא אמרין במבבא בפרק כל פסולי המוקדשין (דף 4
לב) ולאחר שחטה מדרבנן: העשירי זה 5

מעשר. אבתי דרשין מינה (ב"מ דף ו.) עשירי 6
דאי לאו עשירי פסח: 'א' גמי דליתביה 7
לכהנים. הוא מצי לעשר: משום נמי דלא גמי נסכיבה 8
בדרשין בת"כ וסמך ידו על ראש קרבנו לא 9
בכור ומעשר ופסח (מנחות דף צב:) דילמא 10
במותר אשם כתיב. תימה הא כתיב וזה לזבח 11
השלמים ואילו מותר אשם קרב עולה וליה דהא 12
דכתיב לזבח השלמים לאו שיהיה לזבח השלמים 13
אלא שיעקור שם אשם ממנו לשחוטו לשם 14
שלמים לא לשם זבח אחר בדרשין ליה (לעיל 15
דף ח.) בבבא דרשן ודלעיל קרב עולה ואחא 16
קרא למימר דבעי עקירה: ושלמים הבאין 17
מחמת פסח עבר מצות שלמים. פי' בקונטרס 18
חגיגה ארבעה עשר וכן לקמן סוף כל הפסולים 19
(דף לו.) גבי תורה שנאכלת לזבח וליה מנין 20
לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח ת"ל שלמי ופי' 21
בקונטרס שלמי פסח חגיגה י"ד וקשה בדפוסא 22
באלו דברים (דף עא:) דרש מקרא בהדיא 23
דחגיגה: לא נאכלת שלמי ימים ולילה אחד 24
ובת"כ ב' בשר וזבא תורת שלמי מרבי חגיגה 25
י"ד לשני ימים ולילה אחו' ושלמים הבאין 26
מחמתו וזוהי וליה תורה דרדייא שלמי פסח 27
דכל הפסולים (לז) היינו נאכלת הפסח כי הוהו 28
דתי' ובפסחין פ' האשה (דף פט.) גבי תמשה 29
שנתערבו עורות פסחיהם דקאמר ויניחי מותר 30
הפסח דנאכל ליום ולילה ובפ' דרה"ה (דף 31
קרי למותר הפסח שלמי פסח דחגיגה פסח לכל 32
תאחד ופרין פסח דינא קביעא ליה כו' ומשני 33
מאי פסח שלמי פסח דס"א הואיל ומחמת פסח 34
קאתו עזי פסח לאו היינו חגיגה י"ד דכיון 35
דקתי פסח על שביק מותר הפסח דמקריה פסח 36
טפי דהיינו פסח משא ומקול לה בחגיגה י"ד 37
ושלמים הבאין מחמת הפסח ושמעתינן גמי היינו 38
מותר הפסח אע"ז דכבר נתא פסח שעריבה 39
שנתו אחי שלמי פסח הוי חל עיבה שנתו. ואלו 40
זמנו או עיברה זמנו ולא שנתו אע"ז דמקרא 41
אחרינא נפקי הכי גירולא התנא במו (ב"מ דף ל.) 42
ותחלתתן דרדשי עמימא שבתעלעל כגון קין 43
ואניה לפי כבודו וכו' ודאן ודאן ודאן ודאן ודאן 44
מרוכה משל חבירו אע"ז דקרא לא אחי אלא 45
לזון ואניה לפי כבודו ובפ' מי שחיה טמא 46
(פסחים דף צו:) פי' בקונטרס דהיינו תמורת פסח 47
עצמו ואע"ז דאמרין חתם חתם אחר קרב אש 48
ומותרו קריבה הא דמישח חתם דכל היכא הפסח 49
קרב גם תמורתו קריבה ולקמן פרק ב"ש (דף לו.) 50
בתחלתו נדקדק וכן משמע דפרין מותר הפסח 51
ליה תורה למדא חלשענו לחם מן אכא מדי 52
בר ליהוי תורה לזכות נאכל ליום ולילה מותר מן 53
אלא ש"מ מותר פסח גמי בלאו הכי נאכלים 54
ליום ולילה דהיינו שלמי פסח. חל בירך:

נדר 1
הוא 2
הוא 3
הוא 4
הוא 5
הוא 6
הוא 7
הוא 8
הוא 9
הוא 10
הוא 11
הוא 12
הוא 13
הוא 14
הוא 15
הוא 16
הוא 17
הוא 18
הוא 19
הוא 20
הוא 21
הוא 22
הוא 23
הוא 24
הוא 25
הוא 26
הוא 27
הוא 28
הוא 29
הוא 30
הוא 31
הוא 32
הוא 33
הוא 34
הוא 35
הוא 36
הוא 37
הוא 38
הוא 39
הוא 40
הוא 41
הוא 42
הוא 43
הוא 44

הד לעיברה שנתו חמנו. היה שנתו בלא זמנו ואעפ"י שבשעה שהקדישו לא היה ראוי לפסח בדשניגע זמנו ונעברו שנתו דאפי' מפרשי נקיבה לפסחו או זכר בין שתי שנים תורת שלמים עליו כדנתב שדיה טמא (פסחים דף צז) ידעה עד שיסתבר וימכר ויביא בלמיו שלמים: **איתביה** רב משרשיא לרבא בר' תימה מאי קשיא

הא רבא הוא דמפרש טעמא דר"ש בריש מנחות (דף ג) מנחת תורת ואומר ר"ת הדבא גרסי' רבה ורבה לטעמיה דמשני חתם כאן בשני קודש שנה בשני בעלים ועוד י"ל דאפי' גרסינן רבא רוצה ליישב דברי רב לכולוה אמוראי דחתם ולפי' ר"ת קשה דנראה דרב משרשיא למידין של רבא היה ולא של רבא ועוד י"ל שרוצה רבא ליישב דברי רב בשניה דמבוג אפי' כרבנן דפליגי עליה דרש' דלית להו זאת תורת ורב משרשיא כשהקשה לו מ"ש היה יכול להקשות ממניין מנחות אלא נראה ליה למפרש כמנחתא דאפי' לר"ש דמכשיר לא מנחת תורת מכשיר וכן משמע מפ' הגונטרס ואע"י דבפ' דם חטאת (למקן דף צב) דרשינן תורה אחת לכל חטאות וליכא מאן דפליגי היינו במידי דכתיבא כהניא בחטאת גופה דרשינן ליה לביע כגון דהוה דם חטאת אבל שני קודש לא כתב בחטאת ובריש איחוד מקומן (למקן דף מה) דרדש תורה אחת לכל האשפות וקאמר התנא למאן דאית ליה תורת אלא למאן דלית ליה תורת היינו לר"ש ולרבנן בריש מנחות (דף ט) לרבא: **לשם** חטאת וזר לשם חטאת מוצרע. לעיל (דף ט) איכא שבעתא אחרייהו דרב דמחלק בין שחט ולשם חטאת ולשחט לשם עולה ושם פדיונה תרתי דברא למזל ל"י **ושחט** אותה לחטאת. לעיל בפירקין דרשינן ליה למילתא אחרייהו ושמן מאי דריש מולא כתיב ושחט לחטאת אותה: **על** מי שנוחזיח חטאת דטומאת מקדש קדושי מזה. מזה גרע ממי שאינו מחוייב כלום: **מחשבו** מעבדה לעבודה. כדאמר בגן משחטה לזריקה (כמו שנינו בעלים) אבל משחטה לקבלה לא דהא מפיגול יליף לה קזי דרב אשי דיליף משני בעלים לא הוי אלא משחטה לזריקה כמו שנינו בעלי ותמימה

הד לעיברה זמנו ועיברה שנתו, וחד לעיברה זמנו ולא שנתו, וחד ללא עיברה לא זמנו ולא שנתו. וצריכי, דאי כתב רחמנא חר, הוה אמנא, היכא דעיברה שנתו זמנו, דאידיחי מופסח לגמרי, אבל עיברה זמנו ולא שנתו, דהוי לפסח שני, אימא לא. ואי כתב רחמנא הני תרתי, משום דאידיחי להו ממוילתייהו, אבל היכא דלא עבר לא זמנו ולא שנתו דהוי לפסח, אימא לא, צריכי: אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת ששחטה לשם חטאת נחשוש, כשירה, דאמר קרא, 'זאת תורת החטאת', תורה אחת לכל החטאות. ותיב רבא וקאמר לה להא שבעתא, איתביה רב משרשיא לרבא, רבי שמעון אומר, כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות, ועלו לבעלים לשם חובה, לפי שאין המנחות דומות לזבחים, שהקומץ מחבת לשם מרחשת, מעשה מוכיחין עליה שהיא מחבת. חריבה לשם בלולה, מעשה מוכיחין שהיא חריבה. אבל בזבחים אינו כן, שחטה אחת לכולן, קבלה אחת לכולן, וזריקה אחת לכולן. מעמא דמעשה מוכיחין, הא אין מעשה מוכיחין. לא. אמאי, לימא זאת תורת המנחה, תורה אחת לכל המנחות. אלא אין איתמר הכי איתמר, אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת ששחטה על מנת שיחפפר בה נחשוש כשירה, אין כפרה למתים. ולימא מת בעלמא, הא קא משמע לן, מעמא דמת, הא חי דומיא דנחשוש, פסולה, ומאי ניהו תפאת נזיר וחספתא מוצרע. הני, עולות ניהו. אלא אי איתמר הכי איתמר, אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת

ששחטה על שמחוייב תפאת נחשוש כשירה. תפאת נחשוש, עולה היא. אימא דאמר, אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת ששחטה לשם חטאת נחשוש, פסולה, תפאת נחשוש עולה היא. ולימא תפאת נזיר וחספתא מוצרע, עיפר תפאת נקט. אמר רב, תפאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, לשם חטאת עובדת פוכבים, כשירה. לשם חטאת נזיר, לשם חטאת מוצרע, פסולה. הני, עולות ניהו. בעי רבא, תפאת חלב ששחטה לשם חטאת דטומאת מקדש וקדושי, מהו, מי אמרין פרת כמותה, או דילמא, אין קבוע כמותה. רב אחא בריה דרבא מתני פהלו לפסולה. מאי מעמא, ושחט אותה לחטאת, לשם אותה תפאת. אמר ליה רב אשי לרב אחא בריה דרבא, [פעיא דרבא] הכי מתנינו לה. אמר ליה, אנו בשנינו בעלים מתנינו לה [והכי מתנינו לה]. אמר רבא, תפאת חלב ששחטה על מי שמחוייב תפאת דם, וחספתא עובדת פוכבים, פסולה. על מי שמחוייב תפאת נזיר וחספתא מוצרע, כשירה. ובעינן לה הכי, בעי רבא, תפאת חלב ששחטה על מי שמחוייב תפאת דטומאת מקדש וקדושי, מהו, מי אמרין פרת כמותה, או דילמא, אין קבוע כמותה, תיקו: איתמר, שחטה לשמה, לזרוק דמה שלא לשמה. רבי יוחנן אמר פסולה, וריש לקיש אמר כשירה. רבי יוחנן אמר פסולה, מחשבו מעבדה לעבודה, ולפינן ממוחשבת פיגול. וריש לקיש אמר כשירה, אין מחשבו מעבדה לעבודה, ולא יליפין ממוחשבת פיגול. ואודו למעמייהו, דאיתמר, חשור

עיברה זמנו. זמן שחטת הפסח: לא זמנו ולא שנתו. ואם שחטו קודם הפסח לשם שלמים כשר ואע"י דהוי לפסח ראשון: במילתייהו. מופסח ראשון: משניה דמבוג. שם חבס: תפאת ששחטה לשם חטאת נחשוש. שעיר חטאת (והדוכות) הנשיאים: כשירה. ולי הוי שני קודש דלא אמרי' חטאת נחשוש כיון דלדורון אמר ולא לכפרה דף חטא דלא עיברה שנתו זמנו ולא שנתו, דהוי לפסח שני, אימא לא. ואי כתב רחמנא הני תרתי, משום דאידיחי להו ממוילתייהו, אבל היכא דלא עבר לא זמנו ולא שנתו דהוי לפסח, אימא לא, צריכי: אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת ששחטה לשם חטאת נחשוש, כשירה, דאמר קרא, 'זאת תורת החטאת', תורה אחת לכל החטאות. ותיב רבא וקאמר לה להא שבעתא, איתביה רב משרשיא לרבא, רבי שמעון אומר, כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות, ועלו לבעלים לשם חובה, לפי שאין המנחות דומות לזבחים, שהקומץ מחבת לשם מרחשת, מעשה מוכיחין עליה שהיא מחבת. חריבה לשם בלולה, מעשה מוכיחין שהיא חריבה. אבל בזבחים אינו כן, שחטה אחת לכולן, קבלה אחת לכולן, וזריקה אחת לכולן. מעמא דמעשה מוכיחין, הא אין מעשה מוכיחין. לא. אמאי, לימא זאת תורת המנחה, תורה אחת לכל המנחות. אלא אין איתמר הכי איתמר, אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת ששחטה על מנת שיחפפר בה נחשוש כשירה, אין כפרה למתים. ולימא מת בעלמא, הא קא משמע לן, מעמא דמת, הא חי דומיא דנחשוש, פסולה, ומאי ניהו תפאת נזיר וחספתא מוצרע. הני, עולות ניהו. אלא אי איתמר הכי איתמר, אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת ששחטה על שמחוייב תפאת נחשוש כשירה. תפאת נחשוש, עולה היא. אימא דאמר, אמר רב משמיה דרבבוג, תפאת ששחטה לשם חטאת נחשוש, פסולה, תפאת נחשוש עולה היא. ולימא תפאת נזיר וחספתא מוצרע, עיפר תפאת נקט. אמר רב, תפאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, לשם חטאת עובדת פוכבים, כשירה. לשם חטאת נזיר, לשם חטאת מוצרע, פסולה. הני, עולות ניהו. בעי רבא, תפאת חלב ששחטה לשם חטאת דטומאת מקדש וקדושי, מהו, מי אמרין פרת כמותה, או דילמא, אין קבוע כמותה. רב אחא בריה דרבא מתני פהלו לפסולה. מאי מעמא, ושחט אותה לחטאת, לשם אותה תפאת. אמר ליה רב אשי לרב אחא בריה דרבא, [פעיא דרבא] הכי מתנינו לה. אמר ליה, אנו בשנינו בעלים מתנינו לה [והכי מתנינו לה]. אמר רבא, תפאת חלב ששחטה על מי שמחוייב תפאת דם, וחספתא עובדת פוכבים, פסולה. על מי שמחוייב תפאת נזיר וחספתא מוצרע, כשירה. ובעינן לה הכי, בעי רבא, תפאת חלב ששחטה על מי שמחוייב תפאת דטומאת מקדש וקדושי, מהו, מי אמרין פרת כמותה, או דילמא, אין קבוע כמותה, תיקו: איתמר, שחטה לשמה, לזרוק דמה שלא לשמה. רבי יוחנן אמר פסולה, מחשבו מעבדה לעבודה, ולפינן ממוחשבת פיגול. ואודו למעמייהו, דאיתמר, חשור

דמנחיא ביה הכי דנתן ברק שני (למקן דף כו) השוחט את הובס על מנת לזרוק דמו למחר פיגול אין מחשבו מעבדה לעבודה. בשלא לשמו דלא יליפין לה מפיגול דהתם עיקר מחבתו המביאה לידי פיגול זו היא שחשבו מעבדה זו לעשות עבודה אחרת מן אותה העבודה להאכל לאדם או למבוג חוץ לזמנו חריקה אכילה מזה היא הדין אם חישב על הקטרת החלב שאינה מן עבודתו הילכך לא דימא לשלא לשמו:

חטאת נאמר בה היא. בכמה מקומות משמע במדכתיב היא נפקא לן עובדא ותמינה דלעיל נפקא לן מקריא אחריתא ולעיל (דף ה) פירשתי: **הרי** הוא אומר בחטאת כאשם. באשם מצורע כתיב הריה מצא למליץ אשם מחטאתא בגמירא שוה דיען עין מחטאת דשמיעת קול דהא למחנות דהרי בגמיר ואין ג' ש' למחצה כדאמר בריש מנחות (דף ו.) אלא

אי לא ודיקשא הוה מבעט אשם מאותה: **מה** להניד השוה שבזמן שכן צד כרת. ואע"ג דאשם תלוי נמי בעי על כרת אינו בא לכפר אלא להזק ולכי מתידע מייתי מחטאת דהרי הוא מצא למימר שכן באין בצבור:

מחטאת דשמיעת הקול, וליכא למיפרך מה לשם חטאת שכן כרת דחדא מחדא לא פרבינן כל דהה: **ומה** עולה שוהא כחל כו'. תימה כיון דרתי האי ק"ו מפיך מדיקשא אם כן תהא עולה פסולה שלא לשמה ק"ו מחטאת שאינה כחל וכי תימא לא מחטאת שכן מכפרת פסח וזביח ומזרח כיון דכתיב וזהו חטאת לא קשה. ותימה לסברתו דעביד קל וחומר מעולה שוהא כחל שלא לשמו נמי לכישר באשם ותו לימא חטאת זוכיה: ה"ה' לא דמים שנכנסו להיכל לכפר מפסלים. לא דמי להא דאמר (למקן דף סג. ומנחות דף ט.) ושם [שלמים ששחטן] בהיכל בשירות לא היא טפל חומר מן העיקר דהני מילי היכא דכתיב אל פתח אהל מעד שחלה הכשיר בהיכל:

אשם ולימא ליה, לא אם אמרת בחטאת שכן נכנס דמה לפני ולפנים. בחטאת החיצונות קאמרין, שאם נכנס דמה [לפניו] לפנים פסולה. אית ליה רבי אליעזר, אף האשם שכן מכפרת על חייבי ברייתו, מחטאת דשמיעת הקול, שכן מעונה ארבע מתנות, דרבי ישמעאל דאמר כל הדמים מעונין ארבע מתנות [שכן מעונה] על ארבע קרנות. וליטעמך, האיפא אצבע, האיפא קרן, האיפא חודיה. אלא, חד כתרי תלת מעמי, נקט. אמר מר, אמר לו רבי יהושע, לא אם אמרת, לימא ליה רבי אליעזר, אשם נמי דמו למעלה. אמר אביי, אשם דמו למעלה, לא מציא אמרת. קל וחומר מעולה, ומה עולה שהיא כחל, דמה למטה. אשם שאינו כחל, לא כל שכן. מה לעולה שכן אינה מכפרת, חטאת העוף תוכיה. מה לחטאת העוף שכן אינה מין זבח, עולה תוכיה. לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השוה שבהן שהן קדש קדשים ודמן למטה, אף אני אביא אשם שהוא קדש קדשים ודמן למטה. אמר ליה רבא מפרוקא לרב אשי, ולפרוך מה לחצד השוה שבהן שכן אין להן קצבה, תאמר באשם שיש לו קצבה. אלא היינו מעמא דרבי אליעזר, דאמר קרא 'הבהן המחטא אותה', 'אותה' דמה למעלה, ואין דמו של אחר למעלה. אי הכי, חטאת נמי, נימא 'אותה' לשמה בשרה, שלא לשמה פסולה. הא שאר זבחים, בין שלא לשמן בשרין. ההוא 'אותה' לאו דיקא, דהא שיר פסח. הכא נמי לאו דיקא, דהא שיר עולה העוף, ובזביח מיהא לא שיר מיד. ואי בעית אמאי, הא נמי רבי אליעזר ברבי שמעון היא, דאמר האי מקום לחוד, והאי מקום לחוד, דהנני, דמים התחתונים ניתנין מחוט הסיפקא ולמטה, והעליונים מחוט הסיפקא ולמעלה. אמר רבי אליעזר ברבי שמעון, כמה דברים אמרין, בעולת העוף. אבל בחטאת בהמה, היא עצמה אין נעשה אלא על גופה של קרן: תנן התם, שהיה רבי עקיבא אומר, כל דמים שנכנסו להיכל לכפר, פסולים. וחקמים אומרים, חטאת בלבד. רבי אליעזר אומר, אף האשם, שנאמר 'בחטאת באשם', בשלמא רבי אליעזר, דקאמר טעמא. אלא רבנן, מאי טעמא. אמר רבא, אשם נכנס דמו לפניו, פסול. לא מציא אמרת, קל וחומר מעולה. מה

חוזני חלילה. ולא קיום הדין ולקמן פריך ויחדיר דינא וניתי במה חצי: נאמר בה היא בשחיבה. שעיר נשיא: הרי הוא אומר כו'. ואין משיבין על הדיקשא ולקמן בסוף שמענוא מפרש טעמיהו דרבנן דסמכי אודקשא אחרינא דרך דיקשא דרשין למלתא אחרינא: תיתי כמה חצי. דפסה חטאת נאכלין (לוי' ויללה) אף אני אביא אשם: חצי כרת. חטאת

חוזני חלילה. חזר רבי אליעזר ודגן דין אחר, חטאת נאמר בה 'היא' בשחיבה, 'היא' לשמה בשרה, שלא לשמה פסולה. ופסח נאמר בו 'הוא' בזביחה, 'הוא' לשמו בשר, שלא לשמו פסול. אף אשם נאמר בו 'הוא', 'הוא' לשמו בשר, שלא לשמו פסול. אמר לו רבי יהושע, חטאת נאמר בה 'היא' בשחיבה, 'היא' לשמה בשרה, שלא לשמה פסולה. פסח נאמר בו 'הוא' בזביחה, 'הוא' לשמו בשר, שלא לשמו פסול. אבל אשם לא נאמר בו 'הוא' אלא לאחר הקטרת אימורין, והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו בשר. אמר לו רבי אליעזר, הרי אומר 'בחטאת באשם', מה חטאת שלא לשמו פסול, אף אשם שלא לשמו פסול. אמר מר, אמר לו רבי יהושע, חוזני חלילה. וליחדר דינא, ולייתי כמה חצי. משום דאיפא למיפרך, מה לחצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. אמר לו רבי יהושע, לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה. נכנס דמה לפני ולפנים. בחטאת החיצונות קאמרין, שאם נכנס דמה [לפניו] לפנים פסולה. אית ליה רבי אליעזר, אף האשם שכן מכפרת על חייבי ברייתו, מחטאת דשמיעת הקול, שכן מעונה ארבע מתנות. דאמר רבא, חטאת זוכיה: ה"ה' לא דמים שנכנסו להיכל לכפר מפסלים. לא דמי להא דאמר (למקן דף סג. ומנחות דף ט.) ושם [שלמים ששחטן] בהיכל בשירות לא היא טפל חומר מן העיקר דהני מילי היכא דכתיב אל פתח אהל מעד שחלה הכשיר בהיכל:

של חטאת: אי מה בשחיטת חטאת נמי כתיב אותה לחטאת ומיעטא הוה ולידרשא ר' אליעזר ולידפנין לקמן (דף סה.) ממילא וחקטרי מה חקטרה בראשו של מזהב: בזביחה לא שירי מיד. אדרב שוהא זבח לא שירי כלום שכן נאמר ונמטעט של יתא דמי חטאת ונעולת חטאת חזק לחוד אע"פ ועולת העוף לאו שירא הוא דאיתו באי בזביחה לא. מצי. דלא חשיב עולת העוף רבי אליעזר ב' משמע דהא דאמר יתא מקום. חטאת בחמה לחוד ודעולת העוף לחוד אע"פ ששניהם למעלה אין מקומן שוה הליכך במיעוטא דרגי וזיקת חטאת ליכא שיר: כמה דברים אמורים. דעלוינים לא קביע לוח מקום אלא שיהא מן החוט ולמעלה: בעולת העוף אבל חטאת בחמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן. תאבן של אמה על אמה שבראש מזהב שכל למטה מן הקרנות פסולה ואף על פי שיהא למעלה מן החוט ארבע אמות: כל דמים חיצוניים שנכנסו להיכל לכפר פסולין ואף על גב דלא כתיב אלא וכל חטאת אשר יזבח מדמה וגו' מרבה רבי עקיבא קדשי קדשים וקדשים קלים מריבאי דכל וכל לקמן בכל הובאים שנתעברו (דף פב.) אלא לרבנן מאי מריבאי. הא דאיתא איחשך אשם לחטאת:

חוזני חלילה. ולא קיום הדין ולקמן פריך ויחדיר דינא וניתי במה חצי: נאמר בה היא בשחיבה. שעיר נשיא: הרי הוא אומר כו'. ואין משיבין על הדיקשא ולקמן בסוף שמענוא מפרש טעמיהו דרבנן דסמכי אודקשא אחרינא דרך דיקשא דרשין למלתא אחרינא: תיתי כמה חצי. דפסה חטאת נאכלין (לוי' ויללה) אף אני אביא אשם: חצי כרת. חטאת באה על שנגת כרת ופסח חייבים עליו כרת טורח שלא היה בדרך דרוקת: שכן נכנס דמה לפני ולפנים. כגון כיום בחזקתם: בחטאות החיצונות קאמרין. בזביחה דפסולה ואע"ג דלא עיילי לפנים ומיניהו יליף ר' אליעזר: שאם נכנס דמה לפני פסול. מריבא דהא דה"ק ולימא לא מזה חטאת החיצונה שכן אב נכנס דמה לפניו פסולה דכתיב (ויקרא ו.) וכל חטאת אשר יזבח מדמה כו' תאמר באשם דלא מיפסיל בהכי: אית ליה רבי אליעזר אף באשם. שנכנס דמו לפני פסול לקמן בשמעתין: ולימא ליה ר' יהושע מה לחטאת אשם במכפרת על חייבי ברייתו: חטאת דשמיעת קול. יליף רבי אליעזר דאיתא באה על כרת: ולימא ליה שכן מעונה ארבע מתנות. תאמר באשם שאינו טעון אלא שכן מתנות שוה ד' כו'. וישמעאל כו'. באיחוד חטאת פסוק ד' מתנות נאמר כאן כסיב בעולה ואשם ונאמר להלן כסיב בחטאת והמליאוסן מה להלן פסוק ארבע מתנות דהא ד' מתנות כתיבי בה ואי אפשר לשתי קרנות בבת אחת אף כאן פסוק ד' מתנות באותה מתנה שנותן לקרן שוהא בשתי צדדין לפסוק לצפונה של קרן ולמזרחה של קרן: ולימא ליה שכן מעונין ד' מתנות על ד' קרנות. מה שאין כן באשם דר' ישמעאל גופיה לא בני בשאר זבוחים אלא ד' מתנות בשתי קרנות דקתני בדר' ישמעאל אי מה להלן ארבע מתנות ועל ארבע קרנות ואף כאן בה אמרת עולה טענה סידור מורדותיה דרובית לא היה לה: סידור וליטעמך. טובא הוה ליה רבי יהושע למיפרך דהא איבא קרן ואצבע בנגד חטאת טענה ליתן מתנותיה ואצבע בנגד חודה של קרן אבן של אמה על אמה ברום אמה ב' מקצעות המזהב מה שאין כן בשאר הדמים דאפילו עולת העוף שהיא למעלה מחוט הסיפקא בדלקמן אינה צריכה להגביה כי"כ הוה על עוקר ממש אלא שתחת גלגלה מן החוט על קרן שוהא בדרותא (דף קג.) עשאה למטה מרגליו אפי' אמה כשרה ואין שום זבח טעון מתנות אצבע אלא זורק מן הכלי אל קר המזהב למקצעותיו השנים והדמים מתפסעם לצפון ולמערב אין מתנות בנגד חודה במשך מלמעלה למטה כחטאת שצריכה בנגד חודה לקמן באיחוד מקומן (דף קג.) ולימא ליה רבי אליעזר אשם נמי דמו למעלה. חטאת רבי אליעזר מקיש חטאת לחטאת: חטאת דהא דמי למטה זבח. אלא מין מליקה: אין להן קצבה. למיךין ואשם יש לו קצבה לדמוי בכסף שקלים: מחטאת אותה. חוזק דמה ובחטאת תביי מיעטא אותה בחטאת למעט' שאר קדשים ממקום מתן דמו

של חטאת: אי מה בשחיטת חטאת נמי כתיב אותה לחטאת ומיעטא הוה ולידרשא ר' אליעזר ולידפנין לקמן (דף סה.) ממילא וחקטרי מה חקטרה בראשו של מזהב: בזביחה לא שירי מיד. אדרב שוהא זבח לא שירי כלום שכן נאמר ונמטעט של יתא דמי חטאת ונעולת חטאת חזק לחוד אע"פ ועולת העוף לאו שירא הוא דאיתו באי בזביחה לא. מצי. דלא חשיב עולת העוף רבי אליעזר ב' משמע דהא דאמר יתא מקום. חטאת בחמה לחוד ודעולת העוף לחוד אע"פ ששניהם למעלה אין מקומן שוה הליכך במיעוטא דרגי וזיקת חטאת ליכא שיר: כמה דברים אמורים. דעלוינים לא קביע לוח מקום אלא שיהא מן החוט ולמעלה: בעולת העוף אבל חטאת בחמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן. תאבן של אמה על אמה שבראש מזהב שכל למטה מן הקרנות פסולה ואף על פי שיהא למעלה מן החוט ארבע אמות: כל דמים חיצוניים שנכנסו להיכל לכפר פסולין ואף על גב דלא כתיב אלא וכל חטאת אשר יזבח מדמה וגו' מרבה רבי עקיבא קדשי קדשים וקדשים קלים מריבאי דכל וכל לקמן בכל הובאים שנתעברו (דף פב.) אלא לרבנן מאי מריבאי. הא דאיתא איחשך אשם לחטאת:

אשם שאינו כליל לא כל שכן. לא שייך למיזר חטאת תובינה דאיכא למיזר מה לחטאת שכן דמה למעלה ושכן צד כרת ושכן באה בביבור. **מנחת** חטאת הרי היא כחטאת. אין לה למד ממלמד דאע"ג חטאת לפליגן למצוא בשלמים לעיל מכל מקום עובדא בגופיה כתיבי ומנחת נרבה כאשם לאו משום דאמרינן ליה אשם ילפא לביבור דמנחת גופא איתקש לשלמים כאשם אלא למימרא דלא הוי כחטאת:

בא לעובדה ביד עובדה בימין ממזורה. דכתיב בה אצבע דילפנין מגזירה שוה ממזורה. דאצבע הוי זמן וא"ת האלא במציעא לן פרק אהוה אצבען (לקמן דג) אי לפליגן דיקש מג"ש ואי מצורה חולין ודואו הוא אחי שפיר ולא קוש למי"ד דבעי למד שדך ומלמד עקש פרק אהוה מקומן (גם הו) שם: **הכ"י** גרסינן קודש קרא לבכור יחודה בריה דרבי חיאי הוא כו'. תימה דבריש מנחות (דף ב) משמע דאידיך דרשא עיקר דפריך אביי מבדי מחשבה דפסיל דחזנא דהיקשא הוא: **הורערת** פסח כח חתת כח בשלמים. פסח. כל שלמים פסח לשם שלמים כשר ואילו בזמן הפסח שלמים לשם פסח פסולים והלא יש פסוק בפסח פסול לשלם לשמו ואילו בשלמים אין פסוק:

אמר

דמה של אחר. ואידך, דמה' ולא בשירה. ואידך, דם' דמה'. ואידך, דם' דמה' לא דריש. בשלמא לרבנן דאמרינן אשם ששחטו שלא לשמו פשר, היינו דאיתקש מנחה לחטאת, מנחה לאשם. דתניא, רבי שמעון אומר, קדש קדשים היא כחטאת וכאשם, מנחת חוטא הרי היא כחטאת, לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה. מנחת נרבה הרי היא כאשם, לפיכך קמצה שלא לשמה בשירה. אלא רבי אליעזר, למאי הלכתא איתקש מנחה לחטאת ומנחה לאשם. לבי אידך דרבי שמעון, דתנן, שלא בבלי שרת, פסולה. ורבי שמעון מכשיר. ואמר רב יהודה בריה דרבי חיאי, מאי טעמא דרבי שמעון, אמר קרא קדש קדשים היא כחטאת וכאשם, בא לעובדה ביד, עובדה בימין, כחטאת. בבלי, עובדה בשמאל, כאשם. ורבי שמעון, האי קרא מפיק ליה להכי, ומפיק ליה להכי. עיקר קרא לכדרב יהודה בריה דרבי חיאי הוא דאתא, ומנחת חוטא דפסולה שלא לשמה [טעמא אחרניא הוא]. חטאת, טעמא מאי דכתיב בה 'היא', מנחת חוטא נמי כתיב בה 'היא' ולרבנן, למאי הלכתא איתקש אשם לחטאת. לומר לך, מה חטאת מעונה סמיכה, אף אשם טעון סמיכה: יוסף בן חוני אומר הנשחטין כו'. אמר רבי יוחנן, יוסף בן חוני ורבי אליעזר אמרו דבר אחד. רבה אמר, באחרים לשם חטאת פליגי, דתניא, הפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו, וכן השוחט אחרים לשם פסח בזמנו, רבי אליעזר פוסל, ורבי יהושע מכשיר. אמר רבי יהושע, אם בשאר ימות השנה שאינו פשר לשמו, אחרים פשרים לשמו. בזמנו שהוא פשר לשמו, אינו דין שייכשר לשם אחרים לשמו. אמר לו רבי אליעזר, או חילוף הדברים, וזה אם בשאר ימות השנה שאינו פשר לשמו, פשר הוא לשם אחרים. בזמנו שהוא פשר לשמו, אינו דין שייכשר לשם אחרים, ויכשר פסח בארבעה עשר שלא לשמו. וכך אתה אומר, מה לי הוכשרו אחרים בשאר ימות השנה לשמו, שכן הוא פשר לשם אחרים, ויכשרו אחרים בזמנו לשמו, שכן הוא פסול לשם אחרים. אמר לו רבי יהושע, אם כן הורעתה בה פסח, ונתת בה בשלמים. חור רבי אליעזר ודנו דין אחר. מצינו מותר פסח בא שלמים, ואין מותר שלמים בא פסח. וזה פסח שמוותרו בא שלמים, שחטו בזמנו לשום שלמים פסול. שלמים שאין מותרין בא פסח, אם שחטם לשם פסח בזמנו, אינו דין שיהו פסולין.

אמר

לשם פסח בזמנו ופסול הוא כי ימות חטאת לאשם חטאת פליגי. יוסף בן חוני ורבי אליעזר ולא פסיל רבי אליעזר אלא באחרים לשם פסח אבל אחרים לשם חטאת מכשיר כדנאני כו' וכן רבה וכן ר' יוחנן דייקי מילתייהו דהוא מותני' ובמסקנא בעינא לפרושי דייקיהו: הפסח שעברה שנתו. דתו לא חזי לפסח סתמייה שלמים כדריבין לעיל (דף ה) מקרא: וישחטו בזמנו לשמו. דדחה ליה שוחט שלמים לשם פסח וכן השוחט. אחד מכל הזבחים לשם פסח בזמנו: אם בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו. כדילפנין לה במסכת פסחים (דף סא). שחטו קודם חצות פסול שנאמר ביה הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב לעכב קביעות זמנו ביד"ה בין הערבים: אחרים כשרים לרשום. ורבי שמעון מודה בו דלא פליג אלא בזמנו כדנאני אבל כל ימות השנה אין שם חטאת פסח חל על קרבן אחר: אמר לו רבי אליעזר או חילוף. אם ק"ו אתה בא לדשוש יוכל אני להחליפו בענין אחר ולומר דרבי שאינו להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו ויכשר פשר. ובין דהוה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: וכן אתה אומר. בתמייה היתרדות ורבי ורבישנה מה לי הוכשרו אחרים כו'. ק"ו שדרשת יש עליו תשובה: מה לי הוכשרו אחרים כו'. במתניה ומחאב דייק רבי ויחנן למילתיה ואמר דכי הכי דפסיל רבי אליעזר באחרים לשם פסח פסיל באחרים לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים הו"ל כחטאת איתא ורבה דייק מיספא שחור רבי אליעזר מרין וזו דנו בין אחר ומודה דאחרים לשם חטאת כשרים: א"כ. אם אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו הורעת פסח ונתת בה בשלמים שכל השנה שהיא זמן שלמים פסח דנחתו לשמו כשר והיום שהוא זמן פסח לא שלמים הנשחטין פסולין נמצאת מחשבת יש גרול כח בשלמים מפסח וקרא אשכחן דאחמור בפסח מבשלמים דכתיב ביה הוא ובכל הזבחים הכשיר שלא לשמו:

עולה נכנס דמה לפניו כשרה. בין לרבנן בין לרבי אליעזר דלא דרשינן כל וכל דהיקשא נמי ליכא הכא: מנחת חוטא. דקרבן עולה חורד ושמיעת הקול: תובינה. שמוכרתא ואם נכנסה לפניו כשרה ודלא פסל הכתוב לאו דכו: ונימא חטאת העוף תובינה. הכי שפיר טפי שהוא ממניי מדיום ודראיהו דהובחיה על מניי דמים: חטאת העוף בעיא דר' אבין א"ר:

הכיבא דהכניס דמה לפניו בעוצרה שאין לדמה קבלה ומיבעיא ליה ב"פ דם' אי חטאת (לקמן צב) 1
אם נפסלה בכך ולא כשרה אפשיטא לה דמה. 2
אשר יזבא ממונה ולא כשרה. שאם נכנס כשרה 3
להכיבא אינה נפסלת דם דמה לא דריש. דכיון 4
דלא מצי למיתבא וכל חטאת אשר יזבא אל 5
אהל מועד דאיצטרך למיתבא דם למעוטי כשר 6
אורחיה דקרא למיתבא ממונה קדש קדשים 7
כחטאת וכאשם. במנחה הוא דכתיב וקא א"ר 8
שמעון מרבא מקש מנחת חטאת ואשם לזכי 9
מקיש ולשניהם לומר קדש מנחת חטאת ויש 10
מהם באשם) ושאם נדחת שנתו כחטאת אלא 11
לשמה פסולה ומנחת נרבה כאשם דכשר שלא 12
לשמו: אלא רבי אליעזר. כיון דחטאת ואשם כי 13
הדדי נבדלו למאי הלכתא איתקש לתרויהו: 14
שלא בבלי שרת. שלא קרל בבלי קומץ בכל שרת 15
פסולה שהמנחות חוקש לזבחים ליעטון ארבע 16
עבודות קמצה כנגד שחיטה מתן קומץ בכלי 17
שרת כנגד קבלת אחר חילוף כנגד חולבה 18
הקטרה כנגד דיקהו ור"ש פוסל. אם חולבה 19
בידי בקומעו עד המזבח והקטרה: כחטאת 20
וכאשם. להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם 21
שאין שוין בהלכותיהן לומר לך בא לעובדה 22
בהלכות הקטרת בה שלא בבלי קומץ עובדה כשרה. 23
שהקומץ בה כוריקת דם חטאת שהיא ביד 24
באצבע ובזמין דכתיב חטאת ולקח הכהן מדם 25
חטאת באצבע ותתן וגו' ודרשינן לקמן פס"ב 26
(דף כד.) באצבע ותתן שלא תחת האלה 27
בימין דכל מקום שנאמר אצבע וכחונה אינו 28
אלא ימין: בא לעובדה בכלי. רשאי לעובדה 29
בשמאל לחולץ כחטאת שקדשה בתוכו בשמאלו 30
למזבח וליתן בשמאלו על הכזיב על האשמה 31
כוריקת דם שהוא מן הכזיב למזבח שאינה 32
בניתנה אצבע דלא כתיב אצבע אלא בחטאת 33
וכשרה בשמאל לר"ש בכל חולבה כחטאת 34
מחטאת דאמרין לה פסול בפרק שני (שם) דף 35
בשמאל פסול ור"ש מכשיר חוץ מחטאת משום 36
דרבי שמעון תרתי בעי אצבע וכחונה דגמרין 37
במזורה דכתיב ביה אצבע וכחונה וימין וטבל 38
הזבן באצבעו הימנית ויכוריקת כל הזבחים לא 39
כתיב בו אצבע אלא כחונה חוץ מחטאת: מנחת 40
חוטא תיב בה כי חטאת היא. ובי שמיעת הקול 41
בירקא: ולרבנן. דפליגי עליה דר' אליעזר 42
בביתני למאי הלכתא בו. דתא חתה כתיב בה 43
(ויקרא ד) וסמך ידו על ראש החטאת: אמר רבי 44
אחר. דרבי אליעזר נמי פסול באחרים הנשחטים 45
לשם פסח פסול חטאת כל ימות חטאת ובאחרים 46
באחרים לשם פסח אבל אחרים לשם חטאת מכשיר כדנאני כו' וכן רבה וכן ר' יוחנן דייקי מילתייהו דהוא מותני' ובמסקנא בעינא לפרושי דייקיהו: הפסח שעברה שנתו. דתו לא חזי לפסח סתמייה שלמים כדריבין לעיל (דף ה) מקרא: וישחטו בזמנו לשמו. דדחה ליה שוחט שלמים לשם פסח וכן השוחט. אחד מכל הזבחים לשם פסח בזמנו: אם בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו. כדילפנין לה במסכת פסחים (דף סא). שחטו קודם חצות פסול שנאמר ביה הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב לעכב קביעות זמנו ביד"ה בין הערבים: אחרים כשרים לרשום. ורבי שמעון מודה בו דלא פליג אלא בזמנו כדנאני אבל כל ימות השנה אין שם חטאת פסח חל על קרבן אחר: אמר לו רבי אליעזר או חילוף. אם ק"ו אתה בא לדשוש יוכל אני להחליפו בענין אחר ולומר דרבי שאינו להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו ויכשר פשר. ובין דהוה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: וכן אתה אומר. בתמייה היתרדות ורבי ורבישנה מה לי הוכשרו אחרים כו'. ק"ו שדרשת יש עליו תשובה: מה לי הוכשרו אחרים כו'. במתניה ומחאב דייק רבי ויחנן למילתיה ואמר דכי הכי דפסיל רבי אליעזר באחרים לשם פסח פסיל באחרים לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים הו"ל כחטאת איתא ורבה דייק מיספא שחור רבי אליעזר מרין וזו דנו בין אחר ומודה דאחרים לשם חטאת כשרים: א"כ. אם אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו הורעת פסח ונתת בה בשלמים שכל השנה שהיא זמן שלמים פסח דנחתו לשמו כשר והיום שהוא זמן פסח לא שלמים הנשחטין פסולין נמצאת מחשבת יש גרול כח בשלמים מפסח וקרא אשכחן דאחמור בפסח מבשלמים דכתיב ביה הוא ובכל הזבחים הכשיר שלא לשמו:

ובחיים – כל הזבחים דף רב עמוד א – מתוך מהדורת “אבן ישראל – (שטיינזלץ) תוספות

בעלמא דרשין אחד מן המיוחד שבעדרו (מגילה דף כה). וְבִין הערבים דכתיב בקטורת ונחת למח' לי. בין הערבים דחמדי ינחא לם לכדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף גה) דומינה מבי צטלו עטרי ערב: וְאִם איתא בוליה ראוי הוא. וְאִם מצי תלריך נדקט מקצתו ראי משום רבי יהושע משום דכתיב פריך מנא ליה ר' אשעיא בן ברתיה מבכשיר פסח שחרית אי משום דפסול שלא לשמו דלמא טעמא

משום דמקצתו ראוי דאיתא חזון הבית דעמך טעם
הוא אבל לדברי ר' אשעיא דאיתא דמינו תוספ' טעם
טוב איכ' מאי פריך רבי לרבי יהושע ואלהי בבולו
ראוי הוא תליא מילתא: חֲגִיל' אי דאפרישה
איתא דחיי מעיקרא הוא. ולא דמי למחוסר
כפורים דלא חשיב דחיי קודם הבאת קרבנו דאין
זמנו עד שיתור ויטבול אבל האי לא חיי לפסח
ושלמים אע"פ שדחה זמן שלמים: רב פפא אמר
אפילו תימא מאוראתא לילה אין מחוסר זמן. בריש
מנחות (דף ה). משמע דרב פפא ס' ישי מחוסר זמן
לבו זמני וצריך לחלק בין מחוסר זמן דהבא
לחנם: לילה אין מחוסר זמן. וכן משמע
בבביתא דתנאיה (דף ט) לרבי יוחנן וכן במנחות
פרק שתי הלחם (דף ק) ובבבזי (דף ק) וביומא פרק
אמר לא דמיא (דף טז): לילה לקדושה
י'ם לדחצא. הקשה הרב רבי יוסף דברמתה
(דף י). משמע דחם במעו תמימה קדוש קדושה
חלה אעבור במעו חזון קדוש בין לבד ראוי
כלי יוחנן ואלה לילה לקדושה דאכל קודם
לכן לא: י'ם לדחצא. תימה תיפוק לי מביים
צוותו ולמה לי דכתיב ביום השמיני וי'ל דאי לא
כתיב אלא ויהי שבעת ימים תחת אמו חזה
אמינא לא שחט כלל אלא עליו לא ירדו לקדושה
קושמעל לן דחיי מחוסר זמן ותרדו ואפילו לר"ש
דאין פסולו בקדוש ופ' ברתא (לקמן קרב) גמי חזן
מחוסר זמן ששחט בחוץ אינו בברת דאם עליו
ירדו מנחה וזהו מקדש לפסח אעבור אלא מעמד
והיכי כרת בחוץ ולר"י דאמר (לקמן דף פד)
שחטת לילה לא עלה חדר י'ל למד' בפרק
בתרא (שם קב). אין לילה בבמה חצתא שהוא
מחוסר זמן לא שחט כלל אלא עליו פסול אף
בבמה וקשה למאן דאמר יש פסול לילה בבמה יש
לומר דמורה אף י'י בבבמה שחטת לילה לא
תרד: חֲגִיל' קדושה ואינה קריבה. לא דמי
לרגל של זו עולה דתמכר לצורכי עולה (תמונה)
דף יא): דחתם אינה דחיה כיון דבידו לקדשה:
ש"מ בעלי חיים נדחין. ואי' מאי קמ"ל ר' יוחנן
מתני' היא בפי' מיי שדחה טמא (פסחים צא)
המפרש נקבא לפסחו כי הוא אינו בעל נפש
ש"מ תלבי כי תימא משום דאיכא פלוגתא דתנאי
בבעלי חיים נדחין בפי' שני שעירי (יומא דף דס).
ואשמעינן ר' יוחנן דבעלי חיים נדחין היא איר
יוחנן הוא יזמנא וי'ל דמפרש נקבא דחיה בדידי

ואפי' ורב) מודה דחם דבעלי חיים נדחין ומיהו קשה מאכל חלב דחמדי דתו דחיי דחיה בדיים ועוד דחיי נראה ונראה ולמה ליה לרבי יוחנן לאשמעינן וצריך לדקדק בכל חזן מיימרת דר' יוחנן חזן תלת דבעלי חיים נדחים ובשני מקומות דפליגי דר' ור' יוחנן בהדיא דבפרק שני שעירי ובהדיא דלקמן פ' קדשי קדשים (דף נג). גבי מנחה שנפגמו: וְשִׁמְעוּ מִינָהּ ש' דחיי בדמים. פ' בקדוש בשר ש' בו אלא קדושת דמים לא תימא שאין דחיי מעיקרא (אין בו) אלא בקדושת הנפח ואי' א"כ דחיי מעיקרא דכמים הכל אחד דכל דחיי מעיקרא אין לו אלא קדושת דמים וי'ל דמבטחת לה בקבל עד כבלי שיש בו מים דראשון ראשון דחיי וחוץ מים ראשון ראשון בטל וענין כיוסו אינו כן דאין דחיי אצל מצות דחיי דמים שחטת המורה שלא דחיי נדחין דאמר"י כן דאין קדושה אלא לדמים לא אלימא להחפסי' תומורתו לדחיתתה מקדושתה לעשותה תומורתה בה וכפי' זה משמע מתוך גירסת הספרים דכריתות דגרסי' דחם (דף כה). כך ש' בעלי חיים נדחין דקדשי ואינה קריבה וש"מ קדושת דמים מדרה דקדשי ותומורתה כיוצא בה וש"מ ש' דחיי בדמים דקדשי קדושה למאי דלמידי דחיי מעיקרא לא קניי תחת ומיהו דחיי דמים שחטת המורה ואל גרסי' ש' דחיי בדמים וכן יש במה ספרים ולפי' קשה מהזיהא דמפרשי' נקבא לפסחו דלא קאמר תומורתה כיוצא בה ואמר"י מליה ש' דחיי בדמים וכן כפ' בתרא דכריתות (דף כה). דקאמר ר' אלעזר אמר ש' אשעיא טעמא מקדש עשרה חדשים קן כלבשתו דלפסחו דקאמר ש' מליה תלבי שייכא תומורתו דחיי תומורתה בעפופות) ורבינו ש"י פ' תבואה במד' ש' תבואה פרו' ר' למדורו פירושו מנס' כריתות דגרסי' תורה כל' פ' קדושת דמים מדרה כלומר ש"מ אפי' שלא קדושה מתחילה להקרבת גופא אלא קדושת דמים בגון הקדשי חציה וחציה שני חזון חזון וגמי פרשין ליה ש' דחיי בדמים בגון נקבא לפסחו לא חזיא גופא לפסח אלא לדמיא וכו' אקדשה לדמים אקדשה ואיידי דדחיה היא ולא חזיא לאקדושי גופא לרבי שדווקאשה לה אמר"י תרחה

דאיחשך לנרות. ובהעלות אחרון וגו' והיינו בין הערבים דקטורת: יאחזר דבר. יאחזר פסח לתמיד דאע"ג דבולח וימא זמניה עד זמן שחטת התמיד תמיד קודם לו: אין דחא"י יוחנן. במבטח בברכות הלכה. בדברי האומר דחיי לפניו ב' תפלות אחת של מנחה ואחת של מוספין ששאה ליה להתפלל של מוספין עד זמן חבירתה משהיה לה: וכן

הערבים דכתיב גבי קטורת ונחת למח' לי. הואיל ומניחיה לא חיי משמע לן בין הערבים ממש
ומבעי לן דאין אחרוני לפרשה: ועוד. תני
בתוספתא ויתבאר קדושה לר' אשעיא דקדשי השני
רבי תחת כן בתירא כו' לרבי ר' יהושע. דאמר
כאילו נשחט ב"ג שאין מקצתו ראוי. לשמו
הלכך לא קרינן בפי' פסח בזמנו אלמא דרבי
דס"ל כבן בתירא ונשחט דמקצתו ראוי לשמו
הוא דקאמר טעמיה: ואם איתא. דבן בתירא
שחרית מבכר לשמו כולו ראוי לשמו הוא: מנחה
כה. בהא דרבי יוחנן: א"כ. דבן לשמו בפי' שלא
לשמו סתם: פסח כבשר. בזמנו לילה חצות עד: ואי
רבי' משכחת לה אי דאפרישה האידנא. ביד
בשחרית: דחיי מעיקרא הוא. דבשעת הפרשה
לא חיי למדיד ושמעטן ליה לר' יוחנן דאמר דחיי
מעיקרא חזי דחיי לגמרי שלא להירצות עור: ואי
דאפרישה מאתמול נראה ונדרה הוא. דכי
אפרישה חזי להקריבו שלא לשמו וכי מטיא י"ד
שחרית לא חיי למדיד ונראה ונדרה שוב אינו
חזיר ונראה לרבי בפי' שלא לשמו כבשר חסא אינו
נדרה כלל או מלשמו או משלא לשמו דעד זמן
שחטתו חזי לשלמים ובזמנו חזי לפסח אלא לכן
בתירא דחיי הוא: תחת לאחר חצות. משכחת לה
פסח כבשר דחיי: בתרא במפרשי' לאחר חצות
דהיינו שחטתו חזי לשמו: אפי' תימא
מפצפא. ואין כאן דחיי מעיקרא הואיל וראוי
היום אין כאן חסרון מן ראיתו: ליל שמיני נכנס.
הדור לקדושה וקיימאן לו בבריות בפרק מנחות
במה (דף נו). מחוסר זמן אינו נכנס לדיר
להתעשר. הא לילה. ליל שמיני חזי ולא חיי
מחוסר זמן לקדושה. ראוי להקדשו ואע"ג דלא
חזי לילה להקדשה קאמרינן דמקדש ליה אלמא
לילה אין מחוסר זמן והואיל ומוחר יהיה ראוי:
לימא קסבר ר' יוחנן כו'. מדאיטריך לן לשנוי
אליביה במפרשי' לאחר חצות דאי לא שמעי' לך
מיניה דחיי נדחים דחיי ראויה להפרישו לעולם
דדלמא אין דחיי אלא בשחטין כגון מת
המקדש חציה. אחד מים' יומא (דף צב).
קדושה חציה. אחד מים' ועושה תמורה. דחא
אינה דשופרות: ואינה קריבה. תאמר והבתחילה
הקדשה לא נראה להקריב דחציה היתה חולין
ודחיי מעיקרא הוא הלכך אינה קריבה עוד
ותרעה ולקוחין בדמיה אחרת:

יש
ואפי' ורב) מודה דחם דבעלי חיים נדחין ומיהו קשה מאכל חלב דחמדי דתו דחיי דחיה בדיים ועוד דחיי נראה ונראה ולמה ליה לרבי יוחנן לאשמעינן וצריך לדקדק בכל חזן מיימרת דר' יוחנן חזן תלת דבעלי חיים נדחים ובשני מקומות דפליגי דר' ור' יוחנן בהדיא דבפרק שני שעירי ובהדיא דלקמן פ' קדשי קדשים (דף נג). גבי מנחה שנפגמו: וְשִׁמְעוּ מִינָהּ ש' דחיי בדמים. פ' בקדוש בשר ש' בו אלא קדושת דמים לא תימא שאין דחיי מעיקרא (אין בו) אלא בקדושת הנפח ואי' א"כ דחיי מעיקרא דכמים הכל אחד דכל דחיי מעיקרא אין לו אלא קדושת דמים וי'ל דמבטחת לה בקבל עד כבלי שיש בו מים דראשון ראשון דחיי וחוץ מים ראשון ראשון בטל וענין כיוסו אינו כן דאין דחיי אצל מצות דחיי דמים שחטת המורה שלא דחיי נדחין דאמר"י כן דאין קדושה אלא לדמים לא אלימא להחפסי' תומורתו לדחיתתה מקדושתה לעשותה תומורתה בה וכפי' זה משמע מתוך גירסת הספרים דכריתות דגרסי' דחם (דף כה). כך ש' בעלי חיים נדחין דקדשי ואינה קריבה וש"מ קדושת דמים מדרה דקדשי ותומורתה כיוצא בה וש"מ ש' דחיי בדמים דקדשי קדושה למאי דלמידי דחיי מעיקרא לא קניי תחת ומיהו דחיי דמים שחטת המורה ואל גרסי' ש' דחיי בדמים וכן יש במה ספרים ולפי' קשה מהזיהא דמפרשי' נקבא לפסחו דלא קאמר תומורתה כיוצא בה ואמר"י מליה ש' דחיי בדמים וכן כפ' בתרא דכריתות (דף כה). דקאמר ר' אלעזר אמר ש' אשעיא טעמא מקדש עשרה חדשים קן כלבשתו דלפסחו דקאמר ש' מליה תלבי שייכא תומורתו דחיי תומורתה בעפופות) ורבינו ש"י פ' תבואה במד' ש' תבואה פרו' ר' למדורו פירושו מנס' כריתות דגרסי' תורה כל' פ' קדושת דמים מדרה כלומר ש"מ אפי' שלא קדושה מתחילה להקרבת גופא אלא קדושת דמים בגון הקדשי חציה וחציה שני חזון חזון וגמי פרשין ליה ש' דחיי בדמים בגון נקבא לפסחו לא חזיא גופא לפסח אלא לדמיא וכו' אקדשה לדמים אקדשה ואיידי דדחיה היא ולא חזיא לאקדושי גופא לרבי שדווקאשה לה אמר"י תרחה

זבחים, פרק ראשון – כל הזבחים דף עב עמוד ב – מתוך מזרחות – אבן ישראל – (שטיינזולץ) – תוספות

מלקרב לעולם אפילו לאחר פסח דכל מותר הפסח הוי שלמים ונקיבה לשלמים מיוחדא חזיא דקתני מנחי' דמיה לשלמים אבל אידי גופא לא אלמא אלימא קדושת דמים למור בה תורת דחוי ולא מפרשי תנאי דפליגי בהא מילתא מיהו בהא מילתא טובא אתא לאשמעוניה ורבינו גרסא מפרשי ש דחוי דבדמי כלומר דרמים דחיים (והדחוי בדמים) שלא יקריב מן

הדמים קרבנו שהיה בדעתו להפריש כמו יש דחוי בדמים דמי שהיה טמא (פסחים דף צח.) דהנן החם גבי מפרשי נקבה לפסחו ירעה עד שישתאב וימרי ויביא בדמינו שלמים ויש נמי מי' כן החם יש דחוי בדמים אפילו הדמים דחויין שאין מביאין מן פסח שהיה דעתו כן בשעת הפרשה מדיא אינו כן אלא מביא מן הדמים פסח כדכתיבי פ' בתרא' דבריות (דף כח.) המפריש נקבה לדמים ירעה עד שישתאב ותימכר ויביא בדמיה פסח ומתוך דין ברייתא רבינ' שמואל מוחק בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צח.) שלמים ויביא גרסי' בדמיה פסח אמנא כי גירסא דף כח.) וכוונת דמי' כן היכי קאמר בגמרא ש"מ יש דחוי מעיקרו (ויש) דחוי בדמים (ובעלי) חיים נדחו' הלא כי נמי בעלמא אין דחוי אין יכול להקדיש אלא גופא פסח שהרי נקבה חיה ובפסח כתיב דאן תמיד בן שנה א"כ על כרחך החם פ' מי שהיה טמא גרסי' שלמים ור"ת אומר דאין למחוק הספרים דבאלו קדשים אמרי' המפריש נקבה לפסחו תרעה ויביא בדמיה פסח נשתתיה אחר הפסח חזיא עד שישתאב וימכר ויביא בדמיה שלמים מנחי' דמי שהיה טמא בבבלי' מיידי בנשתתיה אחר הפסח ויפדושי של יש דחוי בדמים דמי' יש דחוי דברר שאין בו רק קדושת דמים ולא קדושת הגוף וכן בבבלי' דבריותא א"ר אלעזר א"ר אשעיא ממוקא מקדש עשרה מן ומתיב בר עקבא המפריש נקבה לפסחו תרעה לידה וזכר ירעה ויביא בדמינו פסח בר ריש אמור הוא עצמו קדש אלא בעי מנשי' בן אמרינן לרבנן ור"ש ס"ל דקריב' אין נדחוי דחתיא מת אחד מהם מביא חבירו שלא בהגולה דברי ריש ושתתא מאי ס"ד מעיקרא דפרין מרש' לסייע' מרבנן ור"ת פליגי מן מודה בריבא' אלא נדחיה אתא דקאמי ריעה טעמא רבי אלעזר דהמורה פ' אלו קדשים (דף ית) דהנן המפריש נקבה לעולה וילדה וזכר ירעה רבי אליעזר אומר אף הוא עצמו יקרב עולה ומפרש בגמרא דגבי מפרשי נקבה לפסחו

וילדה ור"ת לא חזי א"ר אלעזר הוא עצמו קדש פסח דגרמי' למקום שהמותר הולך שם הולך הולך ולפני הפסח דאמינא קדשה לפני פסח שלא היה יכול להמתין עד שתלך חובר ויקריבנו פסח וכלב ולד נמי לזמי פסח אע"ג דקסבר בע"ז אין נדחים מיהו קשה אדפרין ליה מברייתא דבריותא לסייעיה מת' דרבי אלעזר דתמורה דאית ליה בעלי חיים נדחין דקאמרי' בנפריש נקבה לעולה וילדה וזכר ירעה ומתנתינן דפסחים ופולגנא דתנאי' בימנא (דף סד.) ועוד קשה היכי מיתיה מההיא דמת אחד מהם דאית ליה לר"ש דאין נדחין ולמא שאני התם ולא דחיה בידים ועוד קשה היכי מיתיה מההיא דרבי אלעזר דפשטא ליה התם בדעלי' חיים נדחים ולעיל מבטעלי' ליה התם בבריותא (דף כו.) ובתמורה פירשתי לפני רבינו תידיהא דרבי יוחנן ורבי אע"ג דבידו לתקן ולקוח חזק השני כן ורבי אלעזר אמר רבי אשעיא פ' בתרא דבריותא בידו להפקיר נכסיו דחוי עני חזיה ראיא חזיה חזריש מיהו אין בידו כן נפגם המזבח בריש פ' קדשי קדשים (לקמן דף נט.) דחוי מעיקרו הוא וכשר (והכא) לכ"ע משמע דכשר בידיו לתקן כדאיתא פרק לולב הגזול (סוכה דף לג.) ולכן נקט רבי יוחנן אבל חלק דחרישי קרבן דחמי דחו וחו שידה דחה ליה נראה ונדחה ולא נקט שהפריש קרבן לאחר שהמיה דחו והדואו כשר כיון בידיו לתקן בכל כמו נפגם המזבח וגם דחוי מעיקרו דכשר ובבריותא פ' בתרא דפרין ל'ר' אשעיא מר' שמעון ור' מיתיה ליה סייעתא מרבנן משום דער כאן לא פליגי רבנן ואמרי שנדחה משום דאין בידו לתקן כלל בשעת הקדש שהיא נקבה לפסחו אבל היכא שבידו לתקן קצת כגון מזמא מן קדשי קדשים שפריש קרבן דאי בעי מפקר נכסיה מודה לר' רבי יוחנן בבריותא דרבי אבהו דהוה עובד וזקל וקשה לי על זה מאי פריך ללעז' אן אפרישיה מצפצרי' דחוי וחקיליה הוא הלא בידו להשתדעו עד חצות כמו הקדיש חובות בגלגל דכשיין בשליה פרק אחרון (לקמן קיח.) וכן אותו ואת בנו' ויש"מ' דחוי מעיקרו דחוי דחיי. תימה דגבי חרס אמרינן פ' לולב הגזול (סוכה דף לג.) היכא (ראשבוך) דאשדור מערב ירט דרדחי מעיקרא לא הוי דחוי ויל' רשאי' התם בידיו לתקן תרע דגבי לולב שקטס ראשו (מערין) ולעלתו ב' תמורה (ביטין) מביעין ליה אי יש דחוי לא אלא (ולא) פשטין לא מהא משום דנקטס אין בידו לתקן וא"ת מ"ט דר' יוחנן דאמר דחוי מעיקרו דחוי דחוי לילף ממצור וזמן לידה דחוי דחוי כדאמר בפ' שני שעירי (יומא דף סד.) ור' רשאי' ממוסר זמן דחורון (והנראה) מלעז' וא"ת אמאי נמשא מודה לר' רבי יוחנן בבריותא דרבי אבהו דהוה עובד וזקל וקשה לי על זה מאי פריך ללעז' אן אפרישיה מצפצרי' דחוי וחקיליה הוא איחוד הוא מוס עובר לא לפנין (ולדחיו) דחוי דחוי דחתם ממילא הוי ויל' דאיכא מוס דאני עובר אלא על ידי רפואה: **הכא** קרבן איחדי. וגרע מדאיחדי גברא דחוי וז"ת פירש איפכא דגבי חורב ב"ד לא דחוי וגברא איחדי בהריות פ' בתרא (דף יא.) גבי נישואת מוח שהפסיק לא דמי דחתם לא איחדי קרבן מן החלב שאכל דעריין הוא חזיב קרבן ור"ת פירש איפכא דגבי חורב ב"ד לא דחוי וגברא איחדי שאני יודע אם פטור אם לא קרבן לא איחדי לא אן דהתריב וז"ל הרי קרב ונצמא שלא היה דחוי אלא ע"י טעוה אבל הכא אפילו קרבן נמי איחדי דכיון שהיה שוטה או מומר פטור הוא לברכי' ולמא: **בן** יעזק וקרי' ויש' הא ע"ג דפסול שלא לשמן ואיחדי מיידי דענין שידה כל מתיירס בבושרת לא דמיא לאת דאמר פ"ק דפסחים (דף יא.) כל יד שתחלתיה לחמירי' וסופו להקל אינו דין תימה וכן עזאי אי דריש אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים כו' קל וחומר מאי אתני ליה ואי לא דריש א"כ איש לעיכב מהיקדשא דכחשתא וכאשש: **מה** להצד השוה שבחן שכן יש בין צד כרת. תימה ולר"א דפסל טהא ואשם לפסל נמי עלה תיחתי' מהטאת ואשם (ופסח) ויל' דשייך קצת צד כרת באשם משום דאיכא אשם

יש דחוי' ברמי'. יש תורת דחוי' בקדושת דמים אע"פ שאינה קדושת הגוף כגון הכא שהקדיש חציה לא קדשה אלא לדמיה שהרי אין לו חלק (ולא) בחציה ואין קדושה ראויה לפשוט בכלולה על פיו ואפי' הכי שייך בה דחוי ותדחה לעולמית ולא אמרי' שלא אלימא קדושת דמים לפסל משום דחוי' (והדחוי בדמים) שלא יקריב מן

יש דחוי' ברמי'. יש תורת דחוי' בקדושת דמים אע"פ שאינה קדושת הגוף כגון הכא שהקדיש חציה לא קדשה אלא לדמיה שהרי אין לו חלק (ולא) בחציה ואין קדושה ראויה לפשוט בכלולה על פיו ואפי' הכי שייך בה דחוי ותדחה לעולמית ולא אמרי' שלא אלימא קדושת דמים לפסל משום דחוי' (והדחוי בדמים) שלא יקריב מן פרע לקנות חציה של חבירו שלא היהת קנויה לו כשהקדשה שעריין לא קנה חציה משל חבירו ואינ'ו נרא'ה למורי' והמיר' נדה. נדחה מרבן כהב' שוחטין (תולין דף ק) מעם הארץ פרט למומר: ונשתתא. נדחה דבענין דעת מוסכסת ערכין בפ' האומר משקלי עלי (דף בא.) נשתתא. שקט משעמנומו כגון על הר נשפה (ישעיה ג') דתתרגם על טורא שלזיא: חורב ב"ד' שחלב מותר. נדחה לו דאילו עבר השתא לא בר קרבן הוא דאמרין בהריות (דף ב.) יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: מהא. פתח. ודורש בו שידחה מהם. גבי מזה ושטא פתח איחדי קרבן לא איחדי תורת חטאת זאת לא נדחת משראל מן הכשרין אבל הכא תורת קרבן לו אשם לו חבל: לפה לי' למיתני זקן. ליתני זקנים: בתרא. בישיבה אחת לי' וישבין וכולן היו כאיש אחד: לאחר הקפדת אימורין חזקתא אימוריה כשר והאי הוא דרשינן למילתא דאחרית: תרי' הוא כתיבי' ואם אין חשני ענין אחר הקטרה דחא כתיב דחא תתרו ענין לעבודת דם ולפסול בשלל לשקו. דחא הוא כתיב באיל עולה של מלואים בואתה תצוה ודחא כתיב ביקראי בני עולת בן צאן: ואם נמי תרי' (אשם) הוא כתיבי' דחא בצע את אחרן אחר הקטרה ודחא ביקראי אשם הוא אשם לה' ואע"ג דליכא דחא מניינוה דכתיב גבי עבודת דם' תן תאחד באם אינו ענין לכך כדאמרת בעולה: צד

כתיבי. אלא. בן עזאי בקל' (וחומר מיתיה לה, ומה תפאת שאינה כליל, שחטמה שלא לשמה פסולה. עולה שהיה כליל, לא כל שכן. מה להפאת שכן מכפרת, פסח ויכיה. מה לפסח שכן זמנו קבוע, תפאת תוכית. וזהו הדיון, לא ראי זה פראי זה ולא ראי זה פראי זה, הצד השוה שבחן שכן קדשים, ושחטן שלא לשמן פסול. אף אני אביא עולה שהיה קדשים, ושחטמה שלא לשמה פסולה. מה להצד השוה שבחן, שיש בהן צד כרת. בן עזאי, צד

הוא עצמו קדש פסח דגרמי' למקום שהמותר הולך שם הולך הולך ולפני הפסח דאמינא קדשה לפני פסח שלא היה יכול להמתין עד שתלך חובר ויקריבנו פסח וכלב ולד נמי לזמי פסח אע"ג דקסבר בע"ז אין נדחים מיהו קשה אדפרין ליה מברייתא דבריותא לסייעיה מת' דרבי אלעזר דתמורה דאית ליה בעלי חיים נדחין דקאמרי' בנפריש נקבה לעולה וילדה וזכר ירעה ומתנתינן דפסחים ופולגנא דתנאי' בימנא (דף סד.) ועוד קשה היכי מיתיה מההיא דמת אחד מהם דאית ליה לר"ש דאין נדחין ולמא שאני התם ולא דחיה בידים ועוד קשה היכי מיתיה מההיא דרבי אלעזר דפשטא ליה התם בדעלי' חיים נדחים ולעיל מבטעלי' ליה התם בבריותא (דף כו.) ובתמורה פירשתי לפני רבינו תידיהא דרבי יוחנן ורבי אע"ג דבידו לתקן ולקוח חזק השני כן ורבי אלעזר אמר רבי אשעיא פ' בתרא דבריותא בידו להפקיר נכסיו דחוי עני חזיה ראיא חזיה חזריש מיהו אין בידו כן נפגם המזבח בריש פ' קדשי קדשים (לקמן דף נט.) דחוי מעיקרו הוא וכשר (והכא) לכ"ע משמע דכשר בידיו לתקן כדאיתא פרק לולב הגזול (סוכה דף לג.) ולכן נקט רבי יוחנן אבל חלק דחרישי קרבן דחמי דחו וחו שידה דחה ליה נראה ונדחה ולא נקט שהפריש קרבן לאחר שהמיה דחו והדואו כשר כיון בידיו לתקן בכל כמו נפגם המזבח וגם דחוי מעיקרו דכשר ובבריותא פ' בתרא דפרין ל'ר' אשעיא מר' שמעון ור' מיתיה ליה סייעתא מרבנן משום דער כאן לא פליגי רבנן ואמרי שנדחה משום דאין בידו לתקן כלל בשעת הקדש שהיא נקבה לפסחו אבל היכא שבידו לתקן קצת כגון מזמא מן קדשי קדשים שפריש קרבן דאי בעי מפקר נכסיה מודה לר' רבי יוחנן בבריותא דרבי אבהו דהוה עובד וזקל וקשה לי על זה מאי פריך ללעז' אן אפרישיה מצפצרי' דחוי וחקיליה הוא הלא בידו להשתדעו עד חצות כמו הקדיש חובות בגלגל דכשיין בשליה פרק אחרון (לקמן קיח.) וכן אותו ואת בנו' ויש"מ' דחוי מעיקרו דחוי דחיי. תימה דגבי חרס אמרינן פ' לולב הגזול (סוכה דף לג.) היכא (ראשבוך) דאשדור מערב ירט דרדחי מעיקרא לא הוי דחוי ויל' רשאי' התם בידיו לתקן תרע דגבי לולב שקטס ראשו (מערין) ולעלתו ב' תמורה (ביטין) מביעין ליה אי יש דחוי לא אלא (ולא) פשטין לא מהא משום דנקטס אין בידו לתקן וא"ת מ"ט דר' יוחנן דאמר דחוי מעיקרו דחוי דחוי לילף ממצור וזמן לידה דחוי דחוי כדאמר בפ' שני שעירי (יומא דף סד.) ור' רשאי' ממוסר זמן דחורון (והנראה) מלעז' וא"ת אמאי נמשא מודה לר' רבי יוחנן בבריותא דרבי אבהו דהוה עובד וזקל וקשה לי על זה מאי פריך ללעז' אן אפרישיה מצפצרי' דחוי וחקיליה הוא איחוד הוא מוס עובר לא לפנין (ולדחיו) דחוי דחוי דחתם ממילא הוי ויל' דאיכא מוס דאני עובר אלא על ידי רפואה: **הכא** קרבן איחדי. וגרע מדאיחדי גברא דחוי וז"ת פירש איפכא דגבי חורב ב"ד לא דחוי וגברא איחדי בהריות פ' בתרא (דף יא.) גבי נישואת מוח שהפסיק לא דמי דחתם לא איחדי קרבן מן החלב שאכל דעריין הוא חזיב קרבן ור"ת פירש איפכא דגבי חורב ב"ד לא דחוי וגברא איחדי שאני יודע אם פטור אם לא קרבן לא איחדי לא אן דהתריב וז"ל הרי קרב ונצמא שלא היה דחוי אלא ע"י טעוה אבל הכא אפילו קרבן נמי איחדי דכיון שהיה שוטה או מומר פטור הוא לברכי' ולמא: **בן** יעזק וקרי' ויש' הא ע"ג דפסול שלא לשמן ואיחדי מיידי דענין שידה כל מתיירס בבושרת לא דמיא לאת דאמר פ"ק דפסחים (דף יא.) כל יד שתחלתיה לחמירי' וסופו להקל אינו דין תימה וכן עזאי אי דריש אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים כו' קל וחומר מאי אתני ליה ואי לא דריש א"כ איש לעיכב מהיקדשא דכחשתא וכאשש: **מה** להצד השוה שבחן שכן יש בין צד כרת. תימה ולר"א דפסל טהא ואשם לפסל נמי עלה תיחתי' מהטאת ואשם (ופסח) ויל' דשייך קצת צד כרת באשם משום דאיכא אשם

חלוי ומיהו לא שייך כגון בחטאת ופסח כדמוכח לעיל:

זבחים – פקדון ראשון – כל הזבחים דף יג עמוד א – מתוך ספרות – "אבן ישראל – (שטיינזלץ) – חוספות

צד ברת לא פירך. לפי שאינו שזה בשנים החטאת אינו עושה ברת על הבטאו אלא שעל שגגת ברת הוא דא ופסח עושה ברת על הבטאת. אשם נמי לית. לפסול בשלא לשמו מבטא בן דאבמר רבי אליעזר (דף י) דקאל רבי יהושע חזוני חלילה ופרקינן וליהדר דינא ולייתי במה דלעיל לוך אתקפתא מושם דאינא למיפך מה להצד השוה שבדן שכן יש בזה צד ברת. ומשני

לבן עזאי אשם מפריסא אתריתא מסלק ליה

דלא ליתיה בבטא בן דפריך מה להצד השוה

שבדן שישו בבטא פסח קרי ליה קרבן צבור

בדאמין בסדר יומא ב' הוציא לו (דף נא).

מושם דאתי בכינויפא: נמיא נפיר לה. מפי ע"ב

וקים כדנתן: לחד תלמידיו. קישור לו תשובה

עלי א"נ שיתנו לבם להיות חריקין לדרוש קלים

וחמורים מאליהן כבן עזאי: מתני' וקבל

ותלי וזרק ב' או קניי קבל או הלך או זרק:

או לשמו ושלא לשמו. אשם חשיב בעבודה אחת

לשמו ושלא לשמו: אבל אפשי בלא חילוק.

הלכך לא חשיבא למפסול: המולך במקום

שהוא צריך לחילוק. והלכה זו מחשבת סתלת

בה אם חישוב בה שלא לשמו ובגמי מפרש

למית' מתי צריך ומאי אין צריך: גמ'

והקריבו. דכתיב בעולה ושחט את בן הבקר

והקריבו בני אהרן את הדם זו קבלת הדם

ולמד שצריך לקבל בכל: אתה אומר ב' או

אין או לא חילוק. דהא קתני למה למנוח

הוא כדכתיב לבחן המקריב אותה וגו' והאי נמי

בדקריה למנוח משתעי דהיינו זריקה אבל

קבלה לא צריך וכלו מן המזבח מועד ואלך:

משאוי אומר ב' או קבלת הדם. כדאשכח

קבלה בעולת סיני (שמות כד) וקח משה חצי

הדם וישם באגנות ואע"ג הדקריה לשון הולכה

היא כדאמין לעיל (דף ד) והקריב הבתן את

הכל זו הולכה אברים לבבש אבר כיין וזימנין

הולכה ליתיה כלל כמו שחשט בצד המזבח לא

כח לה קריא ואקבלה הוא לאבתניה דהכא

דאשכחא קבלה נפקא לן דהויא עבודה

מאפאקרא דחמנא הולכה בלשון הולכה: בעדה

בשר. לאפוקי חללים ובעלי מומין: ובכלי שרת.

שידו מלובשים בגדי כהונה בדברים משמע

(הכתנים) בכיהונה (דף יז) והיינו בגדי

כהונה וכל הכהא דקתני נמי בבית בשר בבית

שרת בבגדי כהונה קאמר: אפר רבי עקיבא. ר'

עקרב לא משמע כלל הכהא דאינא למימר בני

אהרן כל שכן להכניהם בכיהונה לא משמע ליה:

מה לחלן בכתנים ששירי. חזקיה מדרב

אלעזר ואיתמר כתיב ובכלי שרת נמי הכתוב

מדרב דכתיב אשר מלא את ידם והיינו לשון

רבי בגדי כהונה דכתיב (ויקרא כא) ומלא את

אתה אומר זו קבלת הדם כו'. לעיל (דף ד) פ' בקושי דמוקמינן והקריבו בקבלה ולא בחולבה משום דהקריבו נאמר מיד אחר שחטתה וקבלה היא עבודה ראשונה שאחר שחטתה ולפירושו קשה הדין שכן לעבודת השבועת שאי אפשר לשלם על שכן דמוקמינן לה בקבלה או בזריקה לפי שכן עבודת השבועת שאי אפשר לשלם על שכן כן בחולבה: בבית בשר ובכלי שרת. פירש בקונטרס כלי שרת בגדי כהונה וקשה דהא נפקא לקמן בפרק שן (דף יז) קתני דהא דאין בגדיהם עליהן אין כהונה נאמר אחר שחטתה וז"ל ואילו בעבודה דלא מעבבא כפרה ויש לומר דאי לאו גזירה שהו דהכא הוא אמרין מה שהקריבה תורה מאחוסר בגדים היינו היכא דכתיב בגדים אבל היכא דלא כתיב בגדים לא אבזי נתנת אש וסידור איברים לא היה בעינא בגדים מכח בכיהונה אלא מדרג' דחמנא גבי קבלה גזירה שהו ילפינן בכל דוכותא דהיינו חז' בכיהונה: זריקא נמי דקתני שחטתה נפסל. במשקל לא ויחשיבן להאי זריקא דבקבלה נמי איכא פסול פיגול ויש

אפשר שלא בשחטתה, ושלא בקבלה ושלא בזריקה, אבל אפשר בלא חילוק, שוחט בצד המזבח וזרק. רבי אליעזר אומר, המהלך במקום שהוא צריך להלך, מחשבה פוסלת. במקום שאינו צריך להלך, אין מחשבה פוסלת: גמרא וקבלה מ' פסלה, והתניא 'והקריבו' זו קבלת הדם. אתה אומר קבלת הדם, או אינו אלא זריקה. בשהוא אומר 'וזרק' הרי זריקה אומר. הא מה אני מקיים 'והקריבו', זו קבלת הדם. 'בני אהרן הכהנים' שתהא בכהן בשר ובכלי שרת. אמר רבי עקיבא, מניין לקבלה שלא תהא אלא בכהן בשר ובכלי שרת, נאמר כאן 'בני אהרן', ונאמר להלן 'אלה שמות בני אהרן הכהנים המשיחים', מה להלן בכהן בשר ובכלי שרת, אף כאן בכהן בשר ובכלי שרת. אמר רבי טרפון, אקפח את בניי, אם לא שמעתי להכחין הפרש בין קבלה לזריקה, ואין לי לפרש. אמר רבי עקיבא אני אפרש. קבלה, לא עשה בה מחשבה כמעשה. וזריקה, עשה בה מחשבה כמעשה. קבלו בחיין, אינו חייב קרה. וזרקו בחיין, עניש קרה. קבלתו פסולין, אין חייבין עליו. וזרקתו פסולין, חייבין עליו. אמר לו רבי טרפון, העבודה, אם הפוית ימין ושמאל, אני שמעתי ואין לי לפרש. אתה דורש ומסכים לשמועה בלשון הגז. אמר לו, עקיבא, כל הפורש ממך כפורש מחייו. אמר רבא, לא קשיא, כאן במחשבת פיגול, כאן במחשבת שלא לשמה. זריקא נמי, דקתני 'שהזהב נפסל', ולא קתני מתפגל, שמע מינה: ומחשבת פיגול לא פסלה בקבלה, והתניא, יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא בזריקה בלבד, מניין לרבות שחטתה וקבלה, תלמוד לומר 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמים' (פיגול הוא) לא ירצה. בדרבנן המביאין ליד אכילה הכתוב מדבר. יכול שאני מפרה אף שפיכת שרידים והקטרת אימורין, תלמוד לומר 'ביום השלישי לא ירצה', המקריב אותו לא ירצה, וזריקה בכלל היתה, ולמה יצתה, להקיש אליה. לומר לה, מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה (ומכפרת) ומעשבת כפרה. אף כל, עבודה ומעשבת כפרה, יצאו שפיכת שרידים והקטרת אימורין שאין מעשבת את הכפרה. אלא

ויש לפרש במסקנא דנקט לשון פסול דאיייר בשלא לשמן דהוי בכל ד' עבודות ומיהו אשכחן דיקא דלא קאי לבסוף גבי כל הנישום דמים באחר (קדושין דף כח:). **על** מנת לשפוך שיריים למזרח. צ"ע בפרק קמא דמעילה (דף ז). דמביעיא לן חישוב לנשפכין מהו ופי' רבינו זדנא דהתם מיירי שנשפך מן הכלי על הרצפה ומביעיא ליה אם מוליך אותו מקצת דם הנשאר

בכלי על מנת לזרוק מאותן נשפכין חוץ לזמנו
 שהרי דאיינן לאוספין או לזמא קיין דבכסו אינה
 1 שוה והואו דעל הרצפה הולך לאיבוד לא ספלה
 בה: **הג'ה'** חזי בה ריש לקיש כלום שלמנו
 אלא משלמנו. תימה הא ריש לקיש פניה קאמר
 2 לקמן (יד). מודה רי' שמעון בהולכת (אברים)
 טעות הנעמיות: **א'** מה שלמנו כן. זה אף
 3 שיך לומר דמחשבת יום שני לא יפסול בחטאת
 כמו שלמנו דמחשבת דכלל דחא תלין קורין
 4 לומר דידיה: **אלא** מאי אית לך למימר דבר
 5 הפוסל בהן כן. ורשאי מסיק למדברסר י' עלט
 6 לומר כן דדבר הפוסל מוציא מידי פגול ודבר
 7 המעכב לא במאי לרדי פגול כמו שלמנו ואין
 8 שיך להקשות כן נוהג בזה הובח: **זה** הכלל
 9 כל הקומץ ונותן בכלי. הנהגשא אין פגול דקמיצה
 10 כנגד שחטה ואין לו פגול קודם שחטה:
 11 מיהו
 12

דְּרַב פְּדָא, אָמַר, כָּלֹם לְמִדְנָה פִּיגוּל אֵלֶּא מִשְׁלָמִים, מַה שְּׁלָמִים
בִּהְיוֹ, אֵף חֲטָאת אִין טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגַלְתָּ בָּהֶן, וְכִי הִבֵּל מִשְׁלָ
שְׁלֵא לִשְׁמֹן, אִין מוֹצִיא מִיַּד פִּיגוּל, אֵף חֲטָאת שְׁלֵא לִשְׁמֹה, אִ
זְמַי אֵית לִי, לְמִימְרָא מַרְבּוּנָא דִּקְרָאִי קֶאֱתִיא, [הָכָא נִמְו מַרְבּוּנָא
וְהוֹשֵׁעַ בֶּן לֵוִי, בְּעָלְמָא וְזוֹ שְׁמַעְתִּי שְׁמְכִילַת אֲצַבַּע מִפְּגַלְתָּ. חֲתוּ
כָּלֹם לְבִילַת פִּיגוּל אֵלֶּא מִשְׁלָמִים, מַה שְּׁלָמִים אִין טְבִילַת אֲצַבַּע
אִין מִפְּגַלְתָּ אֲצַבַּע מִפְּגַלְתָּ בָּהֶן, וְכִי הִבֵּל מִשְׁלָמִים לְמִדְנָה, אִין מוֹצִיא
מִיַּד פִּיגוּל, אֵף חֲטָאת שְׁלֵא לִשְׁמֹה, אִין מוֹצִיא מִיַּד פִּיגוּל. אִין
הִבֵּל מִשְׁלָמִים לְמִדְנָה, הוֹאִיל וְחוּץ לְמַקְוָמוֹ פֹּסֵל בְּשָׁלָמִים, וְ
מַה חוּץ לְמַקְוָמוֹ הַפֹּסֵל בְּשָׁלָמִים, מוֹצִיא מִיַּד פִּיגוּל, אֵף שְׁלֵא
מוֹצִיא מִיַּד פִּיגוּל. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, מוֹצֵדָה תִּבְרָא. מַה לְחוּץ לְמִדְנָה
נִתְּחָג בְּכָל הַיּוֹבָחִים. הָאִמַּר בְּשָׁלָא לִשְׁמֹן, שְׂאִינוּ נִתְּחָג אֵלֶּא בְּפִסִּים
אֵית לָךְ לְמִימְרָא, דְּרַב הַפֹּסֵל בִּהְיוֹ מוֹצִיאִים מִיַּד פִּיגוּל, דְּרַב הַמַּעֲכָב
הָכָא נִמְו, דְּרַב הַפֹּסֵל בָּה, מוֹצִיא מִיַּד פִּיגוּל. דְּרַב הַמַּעֲכָב בָּה
רַב מְרִי, אֵף אֲנִי נִמְו תִּנְיָא, זֶה הִכְלָל כָּל תְּקוּמָא וְגוֹתָן בְּפִלִי, וְ
קוּמָא תִּינְי שׁוֹחֵט, מוֹלִיד תִּינְי מוֹלִיד, מְקַטֵּר נִמְו תִּינְי זֹרֵק, וְ
אִילִמָא דְרִמְי לְקַבְּלָהּ, מִי דְמִי, הֵתָם מִמְּיָא, הָכָא אִיהוּ קֹא שְׁ
סָגִי דְלֵא יְהוִי, עַל פְּרִיחִיה עֲבוּדָה חֲשׁוּבָה הִיא, הָכָא נִמְו בִּין דִּי
פְּרִיחִיה תִּינְי הוֹלְבָהּ, לֹא, לְעוֹלָם דְרִמְי לְקַבְּלָהּ, וְדִקְאֻמְרַת הָכָא מִמְּ
וְיְהוִי, בִּין דִּיאִידִי וְיֹאדִי מִתָּן כְּלִי הוּא, מַה לִּי מִמְּיָא, מַה לִּי קֹא
דְתִנִּי חֲדָא טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגַלְתָּ בְּחֲטָאת, וְתִנְי אִידִךְ לֹא מִפְּגַלְתָּ
תִּנְיָא הִיא, לֹא, הָא רַבְנָן, הָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִיָּא אִי

[illegible]

הַרְיִי [שׁוּחַט] עַל מִנָּה
וּמִר הַרְיִי מִקְבֵּל דְּמָה
מִחֵר. אָמַר לִיה הִהוּא
וְהַקְטֵר אִימּוּרִי, לֹא
יִכּוֹל לֹא תִהְיֶה מִחֻשְׁבָּה
עַל לְרִבּוֹת שְׁפִיכַת שְׂרִידִים
וְאָמַר 'וְאֵם הָאֵבֶל יִאֲבֵל'
אֶחָת אֲכִילָת אֶדָם וְאֶחָת
רֵאשִׁית הַרְיִי וְזָרַק עַל
הָאָרֶץ דָּמֶר הַרְיִי שׁוֹפֵךְ
יִמּוּרִין לִמְחֵר: אָמַר רַב
שְׁמַעְיָה שְׁמִיכִיל אֲצַבֵּעַ
עָלָה אִלְפָּא אֲמִירָה קָמִיהּ
עַל טְבִילַת אֲצַבֵּעַ מַפְגֵּלָה
לְמִדָּה, אִי מָה שְׁלָמִים
מוֹצִיא מִיַּד פִּיגּוּל. אֶלָּא
קָרָא קָאֵתִי. אָמַר רַבִּי
הַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְשִׁי,
וּפְגַלַת בֶּהֱן, אֶף הַמָּאָה,
שְׁלָמִים שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ, אִין
הַרְבֵּי יוֹסִי בְּרַבִּי הִינָּה,
אִי לְשִׁמּוֹ פּוֹסֵל בַּהֲמָאָה,
לְשִׁמּוֹ, הַפּוֹסֵל בַּהֲמָאָה,
וְהַפּוֹסֵל בְּשִׁלְמִים, שֶׁבֶן
הַמָּאָה בְּלִבֵּד. אֶלָּא מֵאִי
בֶּהֱן מִבְּיָא לִידֵי פִיגּוּל.
וּמִבְיָא לִידֵי פִיגּוּל. אָמַר
וְהַלֵּךְ וְהַקְטִיר. בְּשִׁלְמָא
אִי נוֹתֵן בְּכָלִי, מֵאִי נִיהוּ
לְרִיבּוֹת. אֶלָּא בִּין דִּלָּא
סָגִי דִּלָּא עֲבִיד לֵהּ, עַל
אִי הָתָם אִיהוּ קָא שְׁקִיל
קִיל וְיִהְיֶה. לִימָא כְּתָנָי,
וְלֹא מִתְּפַגֵּלָה. מֵאִי לָאו,
וְטְבִילַת אֲצַבֵּעַ, הָאֲמֵר

היום מביא לידי פירוט: **הבא נבי**. אף חטאת רבה הופסל בה כגון שלא לשלמה מציאה נבנע מפגלת דתנן במנחות כל הקומץ בכל ד' עבודות ואם חישב על מנת לאכול שריים הן מהבשר והדבשר שריים הם אף זה הפרש קומץ מתוך שריים וכן שאר ב' עבודות שהם שלמים מפגל ואחריו קומץ אף כל מפגלין ומתפגלין: **התם מטיילא**. נופל דכל עבדי חייב (דף יא:) בכל בללי שרת פסולה ואחריו טעמא נהבסחט סוטה בפרק שם (דף יד:) מביא ר' יוחנן נמי אע"ג דקדשה נמחה בולח בכלי בעי לקדשי קומץ זמנא אחריית הלכך אם באצבע לקרב למזבח לעולם דמי לקבלה. הלכך אחאי בדיקושא דאיתקוש מנחות סבילת אצבע אל איתרביא ואל חיפשו: **אל מפגלת**. אם טבל על מנת לקדש אימורין יזיב אל הולכה ומר אל חשיב אל הולכה: **לא**. דכ"ע הולכה היא ורבי דקדשה אינה מפגלת (דף יא:) דבתר ורבי משעב מנחתא ורבי דקדשה

[יד.]

וַיֵּדָא אַמְרָה דָּא? "וְהִבֵּאתָ" - לְרִבּוֹת מְנַחַת
הָעֶמֶר לְהַגְשָׁה, "וְהִקְרִיבָה" - לְרִבּוֹת מְנַחַת
סוּטָה לְהַגְשָׁה. וּכְתִיב בְּתָרִי (שם, י):
"וְהִנּוֹתָרְתָּ מִן הַמְּנַחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ
קִדְשִׁים". אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: מִפְּנֵי
שְׂרָבְתָה תוֹרָה בְּדָבָר אֶחָד אֶת מְרֻבָּה אוֹתָהּ
לְכָל הַדְּבָרִים?! אֵלָּא "אֲזַכָּרָה" "אֲזַכָּרָה" -
מָה "אֲזַכָּרָה" שֶׁנֶּאֱמַר לְהֵלֵךְ שִׁירָיָה נֶאֱכָלִין,
אִף "אֲזַכָּרָה" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן שִׁירָיָה נֶאֱכָלִין.

הַלְכָה ב: מִתְּנִיתִין: הִיא מִשְׁקָה, וְאַחֵר כֶּף
מִקְרִיב אֶת מְנַחְתָּהּ.

[יד.]

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִקְרִיב אֶת מְנַחְתָּהּ, וְאַחֵר
כֶּף מִשְׁקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ה', כו): "וְאַחֵר
יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם". אִם הַשְׁקָה
וְאַחֵר כֶּף הַקְרִיב אֶת מְנַחְתָּהּ - כְּשֶׁרָהּ.

גְּמָרָא: מָה טַעְמָא דְרַבְנִין? "וּבָאוּ בָּהּ" (שם,
כד). מָה טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? "וְאַחֵר יִשְׁקָה
אֶת הָאִשָּׁה". מָה מְקַיֵּם רַבִּי שְׁמַעוֹן טַעְמָא
דְרַבְנִין? "וּבָאוּ בָּהּ" - כִּלְהוֹן וְלֹא מִקְצָתָן.
מָה מְקַיֵּמִין רַבְנִין טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן?
"וְאַחֵר יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם" - עַל
כְּרַחֲהָ שְׁלֹא בְטוֹבָתָהּ.

מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן לַחֲכָמִים, שְׂאִם הַשְׁקָה
וְאַחֵר כֶּף הַקְרִיב מְנַחְתָּהּ שְׁהִיא כְּשֶׁרָהּ,
וּמוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׂאִם הַקְרִיב
מְנַחְתָּהּ וְאַחֵר כֶּף הַשְׁקָה שְׁהִיא כְּשֶׁרָהּ. מָה
בִּינִיָּהֶן? מִצּוּהָ. רַבְנִין אָמְרִי: מְנַחָה הִיא
שְׁהִיא בּוֹדְקָתָהּ, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַמַּיִם הֵן
בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. מָה טַעְמָא דְרַבְנִין? "מְנַחַת
זָכְרוֹן מִזְכָּרְתָּ עוֹן" (שם, טו). מָה טַעְמָא דְרַבִּי
שְׁמַעוֹן? "וּבָאוּ בָּהּ". מָה מְקַיֵּמִין רַבְנִין
טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? "וּבָאוּ בָּהּ" - מִלְּמַד

גְּמָרָא: וַיֵּדָא אַמְרָה? דְּאָמְרִין (ויקרא ב, ח):
"וְהִבֵּאתָ" - לְרִבּוֹת מְנַחַת הָעֶמֶר לְהַגְשָׁה,
"וְהִקְרִיבָה" - לְרִבּוֹת מְנַחַת סוּטָה לְהַגְשָׁה,
וּכְתִיב בְּתָרִי (שם, ט): "וְהִרִים". וְהִיכֵן הִיא
תְּנוּפָה? כְּכֹר קֹדֶמָה.

תַּמָּן תְּנִינָן: 'אֵלּוּ מְנַחּוֹת נִקְמְצוֹת וּשְׁיָרֵיהֶן
לְכַהֲנִים'. רַבִּי בָּא בַּר מַמֶּל וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר
רַב יִצְחָק הוּוֹן יְתִיבִין, רַבִּי בָּא בַּר מַמֶּל בְּעַא
קָמִי רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מְנַחַת הָעֶמֶר
מִנִּין שְׁשִׁירָיָה נֶאֱכָלִין? אָמַר לֵה: וְלֹא כֵן אָמַר
רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמַעֵאל: "מְנַחַת"
"מְנַחַת" - מָה "מְנַחַת" שֶׁנֶּאֱמַר לְהֵלֵךְ מִן
הַשְּׁעוּרִין, אִף כָּאן מִן הַשְּׁעוּרִין, מָה מְנַחַת
סוּטָה שִׁירָיָה נֶאֱכָלִין, אִף מְנַחַת הָעֶמֶר שִׁירָיָה
נֶאֱכָלִין.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: מִן דְּקִימִין, קָם רַבִּי בָּא בַּר
מַמֶּל עִם רַבִּי יְרֵמְיָה, אָמַר לֵה: חֲמִית הִיךְ
אֶפְרָחִי הָדִין דִּידֵן, מְנַחַת סוּטָה עֲצָמָה מִנִּין
שְׁשִׁירָיָה נֶאֱכָלִין?! אִיתִי רַבִּי זְעִירָא לְרַבִּי
יִצְחָק עֲטוּשִׁיא, וְתָנָא לֵה (ויקרא ז, י): "וְכָל
מְנַחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן", מָה אָנֹכִי קִימִין? אִם
בְּבָלוּל שֶׁל חֲטִין - כְּכֹר הוּא אָמוֹר, אֵלָּא אִם
אִינוּ עֲנִין לְבָלוּל שֶׁל חֲטִין, תְּנַהּוּ עֲנִין לְבָלוּל
שֶׁל שְׁעוּרִין. וְחוֹרְנָה אָמַר: מָה אָנֹכִי קִימִין?
אִם בְּחָרֵב שֶׁל חֲטִין - כְּכֹר הוּא אָמוֹר, אֵלָּא
אִם אִינוּ עֲנִין לְחָרֵב שֶׁל חֲטִין, תְּנַהּוּ עֲנִין
לְחָרֵב שֶׁל שְׁעוּרִין.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּבָלוּל שֶׁל חֲטִין וּבְחָרֵב שֶׁל
חֲטִין אָנֹכִי קִימִין, וְלִצְרֹךְ אֶתְאֲמַרְתָּ, "לְכָל בְּנֵי
אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו" - הָאִישׁ חוֹלֵק אֶף-
עַל-פִּי שְׁהוּא בַּעַל מוֹם, וְאִין הַקָּטָן חוֹלֵק
אֶף-עַל-פִּי שְׁהוּא תָּמִים.

'נִמְחָקָה הַמַּגְלָה וְאִמְרָה טְמֵאָה אֲנִי, הַמִּים נִשְׁפָּכִין וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּזֶת עַל גְּבִי הַדֶּשֶׁן' – הָדָא אִמְרָה: שְׁמִנְחַת סוּטָה קֹדֶשֶׁה עַד שֶׁלֹּא תִכְתֵּב הַמַּגְלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: דְּרוּבָה תְּנִי רַבִּי חֲזִיה: עַד שֶׁהִיא בִּדְרֹךְ, מִנְחָתָהּ קֹדֶשֶׁה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: מִתְנִיתָא אִמְרָה כֵּן: שְׁבַעֲלָה בְּעֵלָה בְּדֶרֶךְ.

'נִמְחָקָה הַמַּגְלָה וְאִמְרָה אֲנִי שׁוֹתָה, מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ עַל כְּרָחָה' – לָמָּה? שְׁגָרְמָה לִשְׁם שְׁיִמְחָק. כִּמָּה יִמְחָק? תְּנִי רַבִּי חֲנִין: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אַחַת, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: שְׁתֵּים. אָמַר רַבִּי אִילִי: טַעֲמוֹן דְּבֵית הֵלֵל כְּדִי לִכְתֹּב 'יָה'.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: וְכִי מִפְּנֵי מָה מִשְׁקִין אֶת זֶה? אִם לְבִדְקָה – כִּכָּר הִיא בְּדוּקָה וּמִתְקַנֶּת! אֲלֹא סָבַר רַבִּי עֲקִיבָה: הָאוֹמֶרֶת אֲנִי שׁוֹתָה כְּאוֹמֶרֶת אֲנִי טְמֵאָה לָךְ. וְלִית לְרַבִּי עֲקִיבָה מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ לְשִׁתּוֹת עַד שֶׁפְּנִיָּה מוֹרִיקוֹת וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ עַל כְּרָחָה? אֵית לָהּ כְּשֶׁהִתְחִילָה לְשִׁתּוֹת.

הַלָּכָה ד': מִתְנִיתִין: אֵינָה מְסַפֶּקֶת לְשִׁתּוֹת עַד שֶׁפְּנִיָּה מוֹרִיקוֹת, וְעִינֶיהָ בּוֹלְטוֹת, וְהִיא מִתְמַלֵּאת גִּידִים, וְהֵן אוֹמְרִים: 'הוֹצִיאֻהָ הוֹצִיאֻהָ',

[טו:]

שֶׁלֹּא תִטְמֵא אֶת הָעֶזְרָה. אִם יֵשׁ לָהּ זְכוּת – תּוֹלָה לָהּ, יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה לָהּ שָׁנָה אַחַת, וְיֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה לָהּ שְׁתֵּי שָׁנִים, וְיֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה לָהּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים. מִכֵּן אָמַר בֶּן עֲזַאי: חַיֵּב אָדָם לִלְמַד אֶת בֵּיתוֹ תּוֹרָה, שְׂאֵם תִּשְׁתֶּה תִדְעַ שֶׁהַזְכוּת תּוֹלָה לָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: הַמְּלַמֵּד אֶת בֵּיתוֹ תּוֹרָה מְלַמְּדָה תְּפִלוֹת. רַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמַר: רוּצָה אִשָּׁה בְּקָב וּתְפִלוֹת, מִתְשַׁעֵת קִבִּין וּפְרִישוֹת. הוּא הִיא אוֹמַר:

שֶׁהֵן מִתְחַלְחֲלִין בְּכָל אִיבָרֶיהָ. מָה מְקִיִּים רַבִּי שְׁמַעוֹן טַעֲמָא דְּרַבָּנִין? "מִנְחַת זִכְרוֹן מִזְכֶּרֶת עוֹן" – מְלַמֵּד שְׁכָל עוֹנוֹת שִׁישׁ לָהּ נִזְכָּרִין לָהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.

רַבָּנִין אָמְרִי: כּוֹתֵב וּמוֹחֵק וּמִשְׁקָה וּמִקְרִיב, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: כּוֹתֵב וּמִקְרִיב וּמוֹחֵק וּמִשְׁקָה. כָּל עֲמָא מוֹדִי שְׁמִחִיקָה סְמוּכָה לְהַשְׁקִיָּה, אֲלֹא דְּרַבָּנִין אָמְרִי: כּוֹתֵב וּמוֹחֵק וּמִשְׁקָה וּמִקְרִיב. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: כּוֹתֵב וּמִקְרִיב וּמוֹחֵק וּמִשְׁקָה. תְּנִי: 'לְעוֹלָם הִיא יִכְלָה לְחַזֵּר בָּהּ עַד שֶׁלֹּא תִקְרַב מִנְחָתָהּ, קִרְבָּה מִנְחָתָהּ וְאִמְרָה: 'אֲנִי שׁוֹתָה' – מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כְּרָחָה; כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. בְּרַם כְּרַבָּנִין כִּכָּר שִׁתָּה.

אֲנִין תְּנִינִין: 'אֵינָה מְסַפֶּקֶת לְשִׁתּוֹת'. אֵית תְּנִי תְּנִי: 'לֹא הִיתָה זֹזָה מִשֵּׁם'. מֵאֵן דְּמַר 'אֵינָה מְסַפֶּקֶת לְשִׁתּוֹת' – רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵאֵן דְּמַר: 'לֹא הִיתָה זֹזָה מִשֵּׁם' – רַבָּנִין.

הַלָּכָה ג': מִתְנִיתִין: עַד שֶׁלֹּא נִמְחָקָה הַמַּגְלָה אִמְרָה 'אֲנִי שׁוֹתָה' – מְגַלְתָּה נִגְנֹזָת, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּזֶת עַל הַדֶּשֶׁן, וְאִין מְגַלְתָּה כְּשֶׁרָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוּטָה אַחֲרֶת. נִמְחָקָה הַמַּגְלָה וְאִמְרָה 'טְמֵאָה אֲנִי' – הַמִּים נִשְׁפָּכִין, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּזֶת עַל הַדֶּשֶׁן. נִמְחָקָה הַמַּגְלָה וְאִמְרָה 'אֲנִי שׁוֹתָה' – מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כְּרָחָה.

[טו.]

גְּמָרָא: תְּנִי: 'מְגַלְתָּה נִגְנֹזָת תַּחַת צִדּוֹ שֶׁל הַיָּכָל, לָמָּה? בְּשִׁבְלִי לְשַׁחֲקָה'. לֹול קִטֵּן הִיא, שֵׁם הַמִּים נִשְׁפָּכִין. תְּנִי: 'אִין בֶּהֶן מִשּׁוּם קֹדֶשֶׁה'. מַהוּ לְגַבֵּל בֶּהֶן אֶת הַטֵּיט? מָה בְּכַךְ? 'הַמִּים נִשְׁפָּכִין'! תְּנִי: יֵשׁ בֶּהֶן מִשּׁוּם קֹדֶשֶׁה!

טהורה? ומה תלמוד לומר "וטהורה היא" – אלא סוף המקום פורע בה תחת נוולה, שאם היתה עקרה – נפקדת, יולדת בצער – יולדת ברוח, כאורים – יולדת נאים, שחרים – יולדת לבנים, קצרים – יולדת ארוכים, נקבות – יולדת זכרים, אחד – יולדת שנים. אמר לו רבי שמעון בן לקיש: אם כן ילכו כל הנשים ויתקלקלו בשביל שיפקדו.

ולית לרבי שמעון "ונקתה ונזרעה זרע"? אית לה: זרע כשר, לא זרע פסול.

ובן עזאי דלא כרבי לעזר בן עזריה. דתני: מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר חסמא שהיו מהלכין מיבנה ללוד,

[טז]

והקבילו את רבי יהושע בבקיעין, אמר להן: מה חדוש היה לכם בבית המדרש היום? ואמרו לו: הכל תלמידך ומימך אנו שותים! אמר להן: אפלו כן, אי אפשר לבית המדרש שלא יהא בו דבר חדש בכל יום. מי שבת שם? אמרו לו: רבי לעזר בן עזריה. ומה היתה פרשתו? "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" (דברים לא, יב). ומה אמר בה? הואיל והאנשים באין ללמד, והנשים באות לשמע, הטף למחבא? אלא לתן שכר למביאינהן. אמר להן: אין הדור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו.

מטרונה שאלה את רבי לעזר: מפני מה חט אחת במעשה העגל, והן מתים בה שלש מיתות? אמר לה: אין חכמתה של אשה אלא בפלכה, דכתיב (שמות לה, כה): "וכל אשה חכמת לב בידיה טו". אמר לו הורקנוס בנו: בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה, אבדת ממני שלש מאות כור מעשר בכל שנה. אמר לה: ישרפו דברי תורה ואל ימסרו

חסיד שוטה, רשע ערום, אשה פרושה ומכת פרושים – הרי אלו מכלי עולם.

גמרא: ולא כן סברנן מימר: בלהן ולא מקצתן? כאינש דאמר: 'לא אספיק פלן למשתי עד דאתחלחל'.

יש זכות תולה שנה אחת, יש זכות תולה שתי שנים, יש זכות תולה שלש שנים. יש זכות תולה שנה אחת – מנבוכדנצר (דניאל ד, כו): "לקצת ירחין תרי עשר". יש זכות תולה שתי שנים – מאמנון (שמואל ב' יג, כג): "ויהי לשנתים ימים". יש זכות שתולה לשלש שנים – מאחאב (מלכים א' כב, א): "וישבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל". אמר רבי יוסי: נאמר, כל אותן שנים עשר חדש היה עסוק במצוות! וכל אותן שתי שנים היה עסוק בתורה! וידא אמרה דא? "וישבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל".

"מנחת זכרון" – כלל, "מזכרת עון" פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט! אם אומר את כן לא נמצאת מדת הדין מקפחת, מה אם מדת הפרענות מעוטה הרי היא מזכרת, מדת הטוב מרבה על אחת כמה וכמה! אלא "מנחת זכרון" – יש לה זכות, "מזכרת עון" – אין לה זכות. תני: רבי טרפון אומר: כל הזכרונות שנאמרו בתורה – לטובה, חוץ מזו שהוא של פרענות. אמר לו רבי עקיבה: אלו נאמר "מזכרת עון" ושתיק הייתי אומר כדבריך, הא אינו אומר "מנחת זכרון" אלא לטובה.

תני: רבי יודה אומר בשם רבי לעזר בן מתיה: הרי הוא אומר (במדבר ה, כח): "ואם לא נטמאה האשה וטהרה היא", וכי אין אנו יודעין שאם לא נטמאה האשה שהיא

'אשה פרושה' - זו שהיא יושבת ומלעבת בדברי תורה: "ותאמר אלי תבוא, וישכב עמה בליילה הוא" (בראשית ל, טז). אמר רבי אבהו: כפיכול היה במחשבה, הוא לבדו היה יודע שלא עלת על דעתה אלא בשביל להעמיד שבטים.

'ומכות פרושים' - זה שהוא נותן עצה ליתומים להבריש מזונות מן האלמנה. כהדא ארמלתה דרבי שובתי, הות מבזבזה בנכסיה, אתון יתמיא וקרבון לרבי אלעזר. אמר לון: 'ומה נעביד לכון ואתון שטיין, נפק כתבה!' אמר לון: נימא לכון מימר, עיבדון גרמיכון מזבנין, והיא תבעה פורנה, ומובדה מזונה. עבדין כן.

[טז:]

ברמשא אתת וקרבת גבי רבי אלעזר, אמר: 'זו מכות פרושין נגעו בה, יבא עלי אם נתכונתי לכך'.

חד תלמיד מדרבי היה לו מאתים זוז חסר דינר, והיה רבי יליף זכי עמיה חדא לתלת שנין מעשר מספנין. חד זמן, עבדין בו תלמידוי עין ביש, ומלון ליה. אתא בעי מזכי עמיה היך מה דהיה יליף. אמר לה: רבי, אית לי שעורא. אמר: 'זה מכת פרושים נגעו בו'. רמז לתלמידוי ואעלוניה לקפילין, וחסרוניה חד קרט'. וזכה עמיה היך דהיה יליף.

הוסיפו עליהן בתולה צימנית, מצימה אוכדת בתוליה.

ואלמנה שובבית - מי חגלה, נסבת שם ביש. ותינוק שהוא עולה לחדשיו, רבי חלקיה

לנשים. וכשיצתה אמרו לו תלמידיו: רבי לזו דחיתה, לנו מה אתה משיב? רבי ברכיה, רבי אבא בר כהנא בשם רבי ליעזר: כל מי שהיה לו עדים והתראה - היה מת בבית דין, עדים ולא התריה - היה נבדק כסוטה, לא עדים ולא התריה - היה מת במגפה.

רב ולוי בר סיוסי תריהון אמרין: זבח קטר נסך - היה מת בבית דין, טפח רקד שחק - היה נבדק כסוטה, שמח בלבו - היה מת במגפה.

אי זהו חסיד שוטה? ראה תינוק מבצע בנהר, אמר: 'לכשאחלוץ תפילי אצילנו', עם כשהוא חולץ תפליו הוציא זה את נפשו. ראה תאנה בכורה, אמר: 'במי שאפגע בו תחלה אתננה לו'. ראה נערה מארסה, והיה רץ אחריה. הדא היא דתנינן: הרודף אחר חברו להרגו, אחר הזכור, אחר נערה מארסה.

'רשע ערום' - רבי זריקן בשם רב הונא: זה שהוא מורה קלות על עצמו וחמורות לאחרים. ואתיא כהדא דתני: כל הרוצה להחמיר על עצמו ולנהג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל, על זה נאמר (קהלת ב, יד): "והכסיל בחשך הולך", כקלי אלו וכקלי אלו - נקרא רשע, אלא או כדברי בית שמאי כקוליהן וכחומריהן, או כדברי בית הלל כקוליהן וכחומריהן. הדא דתימר, עד שלא יצאת בת קול, אבל משיצאת בת קול - לעולם הלכה כבית הלל, וכל העובר על דברי בית הלל חייב מיתה. תני: יצאת בת קול ואמרה: 'אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, אבל הלכה כבית הלל לעולם'. ואיכן יצאת בת קול? רבי ביבי בשם רבי יוחנן: ביבנה יצאת בת קול.

לקחו אותו לחנות וקנה דבר מאכל, ופחת ממונו ממאתים זוז, ויכול לקבל מעשר עני.

אמר רבי יודה: ואתיא כמאן דמר הזכות תולה ואינה נכרת, ולמה לא הכרה? מפני שתלת לה זכות.

"ונקה האיש מעון" (שם, לא) - אינו חושש שמא תלה לה זכות. יכול אף היא לא תחוש? תלמוד לומר (שם): "והאשה ההיא תשא את עונה". ואתיא כמאן דמר: הזכות תולה ואינה נכרת.

הלכה ו: מתניתין: נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות ותפדה. ואם משקדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות ותשרף. אלו שמנחותיהן נשרפות: האומרת 'טמאה אני לך', ושבאו לה עדים שהיא טמאה, והאומרת 'איני שותה', ושבעלה אינו רוצה להשקותה, ושבעלה בעלה בדרך. וכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות.

גמרא: תני: נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות ותפדה; משקדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות ותשרף.

והאומרת 'טמאה אני', לא כחטאת שמתו בעליה היא, וחטאת שמתו בעליה ילכו המעוֹת לים המלח! דמיא לאשם תלוי. אם לאשם תלוי, אפלו משקדשה בכלי? אמר רבי מתניה: דמיא לאשם תלוי שנשחט, דתנינן תמן: 'אם משנשחט נודע לו - הדם ישפך והבשר יצא לבית השרפה'.

תני: נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות ותפדה, משקדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות ותשרף. קדש הקמץ ולא הספיק להקריבו עד שמת הוא או עד שמתה היא - הרי היא ככל המנחות

בשם רבי סימון: זה שהוא גדול בתורה שלא בפרקו, ומבזה גדולים ממנו. אמר רבי יוסי: זה שהוא בן תשע ואיבדו נראין כבן שתיים עשרה, והוא בא על אחת מכל העריות שבתורה, והן מתות על ידו, והוא פטור.

הלכה ה: מתניתין: רבי שמעון אומר: אין הזכות תולה במים המרים, ואם אומר אתה שהזכות תולה במים המארים, מדהא אתה את המים בפני כל הנשים השותות, ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו, ויאמרו טמאות הן, אלא שתלת להן זכות. רבי אומר: הזכות תולה במים המארים, ואינה יולדת ואינה משבחת אלא מתנונה והולכת, סוף שהיא מתה באותה מיתה.

גמרא: אמר רב המנונא: המתנונה - מתרת לביתה. ואתיא כהדא דתני: רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפלו טהורה ששתת - סופה שהיא מתה בתחלאים רעים, מפני שהכניסה עצמה למספק הזה המרבה^א.

"ואם לא נטמאה האשה וטהרה היא" (במדבר ה, כח) - זו טהורה, לא שבאו לה עדים שהיא טמאה. "אם לא נטמאה האשה וטהרה היא" - זו טהורה, לא שתלה לה זכות.

ואתיא כמן דמר: הזכות תולה ואינה נכרת. ברם כמן דאמר: הזכות תולה ונכרת? אמר רבי יצחק: כן אנן קיימין: כששתת ולא בדקו אותה המים, שלא תאמר עדי שקר הן לפיכך לא בדקו אותה המים, אתא מימר לך שאין המים בודקין באשה שהיא אסורה לביתה.

[יז]

^א שגרמה ששם השם ימחק.

שְׁלֹמֶעֱלֵן, תְּנָהוּ עֲנִין לְדַשֵּׁן שְׁלֹמֶטֶן. הָדָא
אָמְרָה: נֹתֵנָן בְּלִילָה, וְנוֹתֵנָן לְאַחַר מִיתָה.
וּמַחֲשֵׁב לָהֶן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בּוֹן: אֵינוֹ
מַחֲשֵׁב לָהֶן, שְׁלֹא הִכְשִׁירוּ לֹא לְאַכִּילַת אָדָם
וְלֹא לְאַכִּילַת מִזְבֵּחַ.

רַבִּי בָּא בַּר מַמֶּל בְּעֵי: הֵךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן - בְּשִׁיטַת אָבִיו אוֹ בְּשִׁיטַת חֲכָמִים?
אֵין בְּשִׁיטַת אָבִיו - יִקְרֹב לְמַעְלָן, אֵין בְּשִׁיטַת
חֲכָמִים - לֹא יִקְמֹץ. בְּשִׁיטַת אָבִיו הוּא. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הָרִי עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן
כַּעֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מָה עֲשִׂירִית
הָאִיפָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְמָצָת, אָף זֹו נִקְמָצָת. אִי
מָה זֹו נִאָּכְלַת אָף זֹו נִאָּכְלַת? תִּלְמוּד לֹוֹמֵר:
"וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכֹל".
וְתִהְיֶה, "כָּלִיל... וְלֹא תֹאכֹל" הִיקְשְׁתִּיהָ, לֹא
הִיקְשְׁתִּיהָ "לְכָלִיל תִּקְטָר".

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: רָאָה רַבִּי דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְשָׁנָה כִּיּוֹצֵא בּוֹ. רַבִּי
בָּא בַר כֹּהֵן בְּעֵי קָמִי רַבִּי יוֹסִי: וְלָמָּה לִי כְּרַבִּי
לְעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן? אֲפֹלוּ כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן
אָבִיו! אָמַר לָהּ: 'אֲכֹול' בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וְאֵין
'שְׂרָפָה' בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. הִתִּיב רַבִּי חֲנִינָה קָמִי
רַבִּי מִנָּא: וְהָא תַנִּי רַבִּי חִיָּה, וּפְלִיג? 'לְקֹרֵב
כָּלִיל אֵינָה יִכְלָה מִפְּנֵי שׁוֹתְפוּתָהּ שֶׁל אִשָּׁה,
לְהֹאכֹל אֵינָה יִכְלָה מִפְּנֵי שְׁתַּפּוּתוֹ שֶׁל אִישׁ.

[יח.]

אָמַר לָהּ: רַבִּי רָאָה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וּרַבִּי חִיָּה רָבָה רָאָה דַּעְתּוֹ שֶׁל
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו.

הִלְכָה ז': מִתְּנִיתִין: בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאָת
לְכֹהֵן - מִנְחָתָה נִשְׂרָפָת, וּבֵת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׁאָת
לְיִשְׂרָאֵל - מִנְחָתָה נִאָּכְלַת. מָה בֵּין כֹּהֵן
לְכֹהֵנָת? מִנְחַת כֹּהֵנָת נִאָּכְלַת, וּמִנְחַת כֹּהֵן
אֵינָה נִאָּכְלַת; כֹּהֵנָת מִתְחַלֶּלֶת, וְאֵין כֹּהֵן

וְתִשְׂרָף, קָרֵב הַקֶּמֶץ וְלֹא הִסְפִּיק לְאַכֹּל שִׁירִים
עַד שְׁמַת הוּא אוֹ עַד שְׁמַתָּה הִיא - הָרִי הִיא
כָּכֹל הַמִּנְחֹת וְתֹאכֹל, שְׁעַל סֶפֶק בָּאת
מִתְחַלֶּתָה, כִּפְרָה סֶפֶקָה וְהִלְכָה לָהּ. בָּאוּ לָהּ
עֲדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה - בֵּין כֹּךְ וּבֵין כֹּךְ מִנְחָתָה
אֲסוּרָה. מָהוּ בֵּין כֹּךְ וּבֵין כֹּךְ? בֵּין שְׁקֵמֶץ
וּבֵין שְׁלֹא קֵמֶץ, בֵּין שֶׁהַקֵּטִיר וּבֵין שְׁלֹא
הַקֵּטִיר. רַבִּי אִילָא אָמַר: בֵּין שְׁקֵמֶץ וּבֵין
שְׁלֹא קֵמֶץ - בְּשִׁלָּא הַקֵּטִיר, אֲבָל אִם הַקֵּטִיר -
הַשִּׁירִים מִתְרִין.

תַּמָּן תַּנִּינָן: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִנְחַת חוּטָא
שֶׁל כֹּהֲנִים נִקְמָצָת, וְהַקֶּמֶץ קָרֵב לְעֶצְמוֹ,
וְהַשִּׁירִים קָרֵבִין לְעֶצְמָן. וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד
דּוֹרְשִׁין (וִיקְרָא ה', יג):

[יז:]

"וְהִיתָה לְכֹהֵן כְּמִנְחָה", רַבִּנָּן אָמְרִין: הָרִי
הִיא כְּמִנְחַת נִדְבָתוֹ, מָה מִנְחַת נִדְבָתוֹ קָרֵבָה
בְּכָלֹול, אָף זֹו קָרֵבָה בְּכָלֹול. רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר: הָרִי עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן
כַּעֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל - מָה עֲשִׂירִית
הָאִיפָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְמָצָת, אָף זֹו נִקְמָצָת. אִי
מָה זֹו נִאָּכְלַת אָף זֹו נִאָּכְלַת? תִּלְמוּד לֹוֹמֵר
(שָׁם ו', טז): "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא
תֹאכֹל".

אֵלִין שִׁירִים מִשֵּׁם מָה הֵן בָּאִין? מִשֵּׁם קֵמֶץ?
מִשֵּׁם שִׁירִים? אֵן תִּימַר מִשּׁוּם קֵמֶץ - אֵינוֹ
נוֹתֵנָן בְּלִילָה, וְאֵינוֹ נֹתֵנָן לְאַחַר מִיתָה, וְאֵינוֹ
מַחֲשֵׁב לָהֶן. וְאֵן תִּימַר מִשּׁוּם שִׁירִים - נֹתֵנָן
בְּלִילָה, וְנוֹתֵנָן לְאַחַר מִיתָה. מָהוּ שִׁיחֲשֵׁב
לָהֶם? נִשְׁמַעְנָה מִן הָדָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַקֶּמֶץ קָרֵב לְעֶצְמוֹ, וְהַשִּׁירִים
מִתְפָּזְרִין עַל גְּבִי הַדֶּשֶׁן. רַבִּי יוֹחָנָן בְּעֵי: מָה
אֲנִן קִימִין? אִם בְּדֶשֶׁן שְׁלֹמֶעֱלֵן כִּבְרָה אָמְרָה
רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלֹא אִם אֵינוֹ עֲנִין לְדַשֵּׁן

הַלְכָה ח: מִתְנִיתִין: וְמָה בֵּין הָאִישׁ
לְאִשָּׁה? הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפּוֹרֵם, וְאִין הָאִשָּׁה
פּוֹרֵעַת וּפּוֹרֵמָת; הָאִישׁ מְדִיר אֶת בְּנוֹ בְּנִזְיָר,
וְאִין הָאִשָּׁה מְדִירָת אֶת בְּנָהּ בְּנִזְיָר; הָאִישׁ
מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוֹת אָבִיו, וְאִין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת
עַל נְזִירוֹת אָבִיהָ; הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ, וְאִין
הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ; הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת
בִּתּוֹ, וְאִין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ; הָאִישׁ
נִסְקָל עָרוֹם, וְאִין הָאִשָּׁה נִסְקָלַת עָרְמָה;
הָאִישׁ נִתְלָה, וְאִין הָאִשָּׁה נִתְלִית; הָאִישׁ
נִמְכָּר בְּגֻבְיָתוֹ, וְאִין הָאִשָּׁה נִמְכָּרַת בְּגֻבְיָתָהּ.

גִּמְרָא: 'מָה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה? הָאִישׁ פּוֹרֵעַ
וּפּוֹרֵם וְכו' -

[יח:]

"אִישׁ" (שם יג, מד), אִין לִי אֵלָא אִישׁ, אִשָּׁה
מִנִּין? תְּלָמוּד לּוֹמֵר: "צָרוּעַ" - בֵּין אִישׁ, בֵּין
אִשָּׁה, בֵּין קָטָן. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר "אִישׁ"?
לְעִנְיַן שְׁלֵמֻטָּן: הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפּוֹרֵם, אִין
הָאִשָּׁה פּוֹרֵעַת וּפּוֹרֵמָת.

'הָאִישׁ מְדִיר, וְהָאִישׁ מְגַלֵּחַ' - רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם
רַבִּי מֵאִיר: עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים מְקַלִּי בֵּית
שְׁמַאי וּמַחְמְרֵי בֵּית הֵלֵל, וְזֶה אֶחָד מֵהֶם:
'בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אִין הָאִישׁ מְדִיר אֶת בְּנוֹ
בְּנִזְיָר, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: הָאִישׁ מְדִיר אֶת
בְּנוֹ בְּנִזְיָר'.

'הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ' - דְּכֶתִיב (שְׁמוֹת כ, ז):
"וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאִמָּה".

'הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ' - דְּכֶתִיב (דְּבָרִים כב,
טז): "אֶת בִּתִּי נִתַּתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה
וַיִּשְׁנָאָה".

'הָאִישׁ נִסְקָל עָרוֹם, וְאִין הָאִשָּׁה נִסְקָלַת
עָרְמָה' - דְּכֶתִיב (וַיִּקְרָא כד, יד): "וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ",
לֹא אֶת כְּסוּתוֹ. רַבִּי חֲגִי בָּעָא קָמִי רַבִּי יוֹסִי:

מִתְחַלֵּל; כֹּהֲנֵת מִטְמְאָה לְמֵתִים, וְאִין כֹּהֵן
מִטְמֵא לְמֵתִים; כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים,
וְאִין כֹּהֲנֵת אוֹכֶלֶת בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים.

גִּמְרָא: מָה בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֲנֶת? מִנַּחַת כֹּהֲנֵת
נֶאֱכָלֶת, מִנַּחַת כֹּהֵן אֵינָה נֶאֱכָלֶת, דְּכֶתִיב
(וַיִּקְרָא ו, טז): "וְכָל מִנַּחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לָא
תֹאכֹל" - לֹא כֹהֲנֵת. רַבִּי אֲבָהוּ בָּעָא קָמִי רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: וְהָא כְּתִיב (שָׁם כב, יא):
"וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן כֶּסֶף", מַעֲתָה כֹהֵן
וְלֹא כֹהֲנֵת! מַאי כְּדוּן? "וְהַכֹּהֵן הַמַּשִּׁיחַ
תַּחֲתָיו מִבְּנָיו" (שָׁם ו, טו) - אֶת שְׁבָנוֹ עוֹמֵד
תַּחֲתָיו, יֵצֵאת זֶה שְׂאִין בְּנָהּ עוֹמֵד תַּחֲתֶיהָ.

'כֹּהֲנֵת מִתְחַלֵּלֶת, וְאִין כֹּהֵן מִתְחַלֵּל' - דְּכֶתִיב
(שָׁם כא, טו): "וְלֹא יִחַלֵּל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּיוֹ". אִין לִי
אֵלָא זֶרַע שֶׁהוּא מִתְחַלֵּל, הִיא עֲצָמָה מִנִּין?
וְדִין הוּא: מָה אִם הַזֶּרַע שְׁלֹא עָבַר עֲבָרָה הֲרִי
הוּא מִתְחַלֵּל, הִיא שֶׁעֲבָרָה עֲבָרָה אֵינוֹ דִּין
שֶׁתְּתַחֵלֵל?! הוּא עֲצָמוֹ יוֹכִיחַ, שֶׁעָבַר עֲבָרָה
וְאֵינוֹ מִתְחַלֵּל! לֹא, אִם אִמְרַת בְּאִישׁ שְׂאִינוֹ
מִתְחַלֵּל בְּכָל מְקוֹם, תֹּאמַר בְּאִשָּׁה שֶׁהִיא
מִתְחַלֵּלֶת בְּכָל מְקוֹם, הוּאִיל וְהִיא מִתְחַלֵּלֶת
בְּכָל מְקוֹם דִּין הוּא שֶׁתְּתַחֵלֵל. מָה נִפְשָׁךְ
לּוֹמֵר: "לֹא יִחַל" - "לֹא יִחַלֵּל", אַף מִי שֶׁהִיא
כֹּשֶׁר וְנִתְחַלֵּל.

'כֹּהֲנֵת מִטְמְאָה לְמֵתִים' - רַבִּי דּוּסָא מְמַלְחִיא,
רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעֶזְרָא: כֹּהֲנֵת מִתְּרַת לְצֵאת
חוּצָה לְאֶרֶץ. מָה טַעְמָא (וַיִּקְרָא כא, א): "אֹמַר
אֶל הַכֹּהֲנִים" - לֹא אֶל הַכֹּהֲנֹת. דְּלֹא כֵן מָה
אֲנִן אֹמְרִין? הוּאִיל וְהִיא בְּכָלֵל גְּזֵרָה, לֹא
תֵצֵא. וְתֵהָא בְּכָלֵל גְּזֵרָה וְלֹא תֵצֵא? אִם אוֹמַר
אֶת כֵּן, נִמְצֵאת מְדַחָה פְּרִשְׁת טְמֵאוֹת.

'כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקִדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים, אִין כֹּהֲנֵת
אוֹכֶלֶת בְּקִדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים' - דְּכֶתִיב (שָׁם ז, ו):
"כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֵנוּ".

בגניבו אינו נמכר ונשנה. ואין לו עליו דמים.
מעשה בגניבה אחת, אבל בשתי גניבות נמכר
ונשנה. רבי ירמיה בעי: גנב משל שתפות,
מה את עבד לה? כגניבה אחת? כשתי
גניבות?

היה גונב ומוציא בלילה? נימר: אם ידעו בו
הבעלים בנתיים - שתי גניבות הן, ואם לאו -
גניבה אחת היא.

הדרן עלך פרק היה נוטל

פרק רביעי

רבי יודה בעי: כמה דתימר תמן: "וקנא את
אשתו", "וקנא את אשתו" - אפלו מקצת
אשתו, ודכותה (שם, יט): "תחת אישך" אפלו
מקצת אישך? היך עבדה? קנא לה עודה
ארוסה וכנסה, ונסתרה, משקה אותה על
קנויו. קנא לה עודה שומרת יבם וכנסה,
ונסתרה, משקה אותה על קנויו.

קנא לה עודה ארוסה ונסתרה, וכנסה וידע
בה - תצא ככתבתה, ואם לאו - תצא בלא
כתבה.

קנא לה בעלה ומת, ונפלה לפני היבם
וכנסה, ונסתרה - משקה אותה על קנויו. לא
קנא לה בעלה ומת, ונפלה לפני היבם וקנא
לה, ולא הספיק לכנס עד שמת, ונפלה לפני
אחיו - אינו משקה אותה, שלא נפלה לו
אלא מחמת אחיו הראשון. אבל אם קנא לה
היבם וכנסה ומת, ונפלה לפני היבם וכנסה,
ונסתרה - משקה אותה על קנויו.

תמן תנינן: אילונית וזקנה ושאינה ראויה
לולד, לא שותה ולא נוטלת כתבתה. שנאמר
(במדבר ה, כח): "ונקתה ונזרעה זרע" -
הראויה להזריע זרע, יצאת זו שאינה ראויה

והכתיב (דברים כב, כד): "וסקלתם אתם
באבנים" - מעשה "אתם" לא את כסותם?!
מאי כדון? איש על-ידי שאין ניוולו מרבה,
לפיכך נסקל ערום, אבל אשה על-ידי
שנוולה מרבה, לפיכך אינה נסקלת ערומה.

'האיש נתלה, ואין האשה נתלית' - דכתיב
(דברים כא, כב): "ותלית אתו" - ולא אותה.

'האיש נמכר' - "בגנבתו", ולא בגניבתה.
בגניבו ולא בכפילו. בגניבו ולא בזמימו.

הלכה א: מתניתין: ארוסה ושומרת יבם,
לא שותה ולא נוטלת כתבה, שנאמר (במדבר
ה, כט): "אשר תשטה אשה תחת אישה
ונטמאה" - פרט לארוסה ושומרת יבם.
אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל
לממזר ולנתינ - לא שותה ולא נוטלת כתבה.

גמרא: 'ארוסה ושומרת יבם' וכו' -
וישקינה! גזרת הכתוב היא (שם, טו): "והביא
האיש את אשתו אל הכהן". ולא יקנא לה?
התורה אמרה (שם, יד): "וקנא את אשתו",
"וקנא את אשתו" - אפלו מקצת אשתו.

מתניתא דבית שמאי, דבית שמאי אומרים:
נוטלת כתבתה ולא שותה. אמר רבי יוסי:
תמן טעמייהו דבית שמי: 'הביא לי בעלי
ואני שותה',

[יט.]

ברם הכא: יודעת היית שאין ארוסה שותה,
למה הכניסה עצמה למספק המרבה הזה?
בשביל לפסלה מכתבתה.

נוטלת כתבה. רבי לעזר אומר: יכול הוא לשא לו אשה אחרת, ולפרות ולרבות ממנה. ושאר כל הנשים – או שותות או לא נוטלות כתבה.

גמרא: לא ישא אדם מעברת חברו ומיניקת חברו, ואם נשא עליו הכתוב אומר (משלי כג, י): "אל תשג גבול עולם, ובשדה יתומין אל תבא". הנושא מעברת חברו ומיניקת חברו – יוציא ולא יחזיר עולמית, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן.

ובכל הדברים רבי מאיר קונס? נשמענה מן הדא: קטנה שחלצה – תחלץ משתגדיל, ואם לא חלצה – חליצתה כשרה. רבי מנא אמר לה סתם, רבי יצחק בריה דרבי חייה רבה בשם רבי יוחנן: דרבי מאיר היא, דרבי מאיר אמר: אין חולצין ואין מיבמין את הקטנה, שמה תמצא אילונית. תני: מיניקה שמת בעלה לא תנשא עד עשרים וארבעה חדשים, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שמונה-עשר חדש. רבי יונתן בן יוסי אומר: בית שמי אומרים: עשרים וארבעה חדשים, ובית הלל אומרים: שמונה-עשר חדש. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם כדברי האומר עשרים וארבעה חדש – מתרת להנשא לאחר עשרים ואחד חדש, ואם כדברי האומר שמונה-עשר חדש – מתרת להנשא לאחר חמשה-עשר חדש, לפי שאין החלב נעצר אלא לאחר שלשה חדשים.

רבי יעקב בר אחא אמר: עקביה שאל את רבי שמעון בן לקיש, והורי לה עשרים וארבעה חדשים. רבי ירמיה: עקביה שאל לרבי חנינא, והורי לה עשרים וארבעה

להזריע זרע. התיבון: הרי אלמנה לכהן גדול, הרי היא ראויה להזריע זרע! שניא היא, דכתיב (ויקרא כא, טו): "ולא יחלל זרעו בעמיו". תמן תנינן: ממזר פוסל ומאכיל, כיצד? והכא הוא אמר הכן! אמר רבי תנחומא: תמן (שם כב, יג): "וזרע אין לה" – מכל מקום, ברם הכא: זרע כשר, לא זרע פסול.

אמר רבי יוסה ברבי בון: כלום המים באין אלא להתירה לביתה? וזו, כיון שאסורה, אומרים לו 'הוצא'.

הלכה ב: מתניתין: ואלו לא שותות ולא נוטלות כתבה: האומרת טמאה אני לך, ושכאו לה עדים שהיא טמאה. האומרת 'איני שותה', ואמר בעלה 'איני משקה', ושבעלה בעלה בדרך – נוטלת כתבה ולא שותה. מתו בעליה עד שלא ישתו, בית שמאי אומרים: נוטלות כתבה ולא שותות, ובית הלל אומרים: לא שותות ולא נוטלות כתבה.

גמרא: אמר רבי יאשיה: סח לי זעירא משום אנשי ירושלים: שלשה הן שאם בקשו למחל מוחלין להן, ואלו הן: סוטה, ובן סורר ומורה,

[יט:]

וזקן ממרא. וכשבאתי אצל חברי שבדרום, על שנים הודו לי ועל זקן ממרא לא הודו לי, שלא ירבה מחלוקות בישראל.

הלכה ג: מתניתין: מעברת חברו ומיניקת חברו – לא שותה, ולא נוטלת כתבה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן. אילונית וזקנה ושאנינה ראויה לילד – לא שותה, ולא

נטמאת" – פֿרט לָאַנְסִין. מָה אַתָּ שְׁמַע מִנָּה? אָמַר לָהּ: מָה "תַּחַת אִישׁךָ" לָרְצוֹן, אַף כָּאן לָרְצוֹן.

"וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׁה" (שם, יג) – הָא נִתְפָּשָׁה מִתַּרְת. וַיֵּשׁ לָךְ תְּפוּסָה בְּיִשְׂרָאֵל וְהִיא אֲסוּרָה, וְאִי זֶה זֶה? זֶה שֶׁתַּחֲלֹתָהּ בְּרְצוֹן וְסוּפָה בְּאִנּוּס. וַיֵּשׁ לָךְ שְׂאִינָה תְּפוּסָה בְּיִשְׂרָאֵל וְהִיא מִתַּרְת, וְאִי זֶה זֶה? זֶה שֶׁתַּחֲלֹתָהּ בְּאִנּוּס וְסוּפָה בְּרְצוֹן. כִּהְדָּא אֶתְתָּא אֶתְתָּ לְגַבִּיָּה רַבִּי יוֹחָנָן, אָמְרָה לָהּ: 'נֶאֱנָסְתִּי'. אָמַר לָהּ: 'וְלֹא עָרַב לָךְ בְּסוּף'. אָמְרָה לָהּ: 'וְאִם יִטְבַּל אָדָם אֶצְבָּעוֹ בְּדָבָשׁ וַיִּתְּנָהּ לְתוֹךְ פִּי^{יג} בְּיוֹם-הַכְּפוּרִים, שְׂמָא אֵינּוּ רַע לוֹ? וּבְסוּף אֵינּוּ עָרַב לוֹ? וְקִבְלָהּ.

"וְאַתָּ כִּי שְׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת" – לְרַבּוֹת אֶשֶׁת הַסָּרִיס, "וַיִּתֵּן אִישׁ בֶּךָ אֶת שְׂכָבְתוֹ" – לְרַבּוֹת אֶת הַסָּרִיס, חוּץ מִן הַקָּטָן וּמִמִּי שְׂאִינּוּ אִישׁ.

הַלָּכָה ה': מִתְּנִיתִין: וְאֵלּוּ שְׁבִית דִּין מְקַנִּין לָהֶן: מִי שֶׁנִּתְחַרַּשׁ בַּעֲלָהּ, אוֹ נִשְׁטָה, אוֹ שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין. לֹא לְהַשְׁקוּתָהּ אָמְרוּ, אֲלֵא לְפַסְלָהּ מִכַּתְּבָתָהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אַף לְהַשְׁקוּתָהּ, שֶׁכְּשִׁיצָא בַּעֲלָהּ מִבֵּית הָאֲסוּרִים יִשְׁקָנָהּ.

גְּמָרָא: 'וְאֵלּוּ שְׁבִית דִּין מְקַנִּין לָהֶן' וְכוּ' – (בְּמִדְבָּר ה', יב-יד): "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְקָנָא" – וַיִּשְׁקִינָהּ? גִּזְרֵת הַכָּתוּב הִיא (שם, טו): "וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֶּהֱן".

[כ:]

וְלֹא יִקְנָא לָהּ? הַתּוֹרָה אָמְרָה "וְקָנָא אֶת אִשְׁתּוֹ", "וְקָנָא אֶת אִשְׁתּוֹ" – אֶפְלוּ מְקַצֵּת אִשְׁתּוֹ.

קָדָשִׁים. מָה? תָּרִין עוֹבְדֵין הוּוֹן: חַד בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא, וְחַד בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ.

רַבִּי מִנָּא הוּרִי שְׁמוֹנֶה-עָשָׂר חֳדָשׁ, וְצֵם כָּל הַהוּא יוֹמָא^{יב}. רַבִּי מַר עֲקָבָא הוּרִי בְּאַרְבְּלֵי עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשׁ, וְאֶפְלוּ מִת הַתִּינוּק.

מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי אֶלְעָזָר, שְׂאֵם הָיוּ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים שֶׁהִיא שׁוֹתָה וְנוֹטְלָת כֶּתֶבָה. הָיָה לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, וּמִתּוֹ בֵּין קְנוֹי לְסִתְיָרָה, כָּבֹר נִרְאִית לְשִׁתּוֹת. לֹא הָיָה לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, וְנוֹלְדוּ לוֹ בֵּין קְנוֹי לְסִתְיָרָה, כָּבֹר נִרְאִית שְׁלֹא לְשִׁתּוֹת.

[כ.]

הַלָּכָה ד': מִתְּנִיתִין: אֶשֶׁת כֹּהֵן שׁוֹתָה, וּמִתַּרְת לְבַעֲלָהּ. אֶשֶׁת סָרִיס שׁוֹתָה. עַל-יַדִּי כָּל הָעֲרִיּוֹת כָּלָן מְקַנִּין, חוּץ מִן הַקָּטָן, וּמִמִּי שְׂאִינּוּ אִישׁ.

גְּמָרָא: 'אֶשֶׁת כֹּהֵן שׁוֹתָה' וְכוּ' – דִּלָּא כֵּן מָה אָנּוּן אָמְרִין? שֶׁתָּת וְלֹא בְּדָקוּ אוֹתָהּ הַמִּים טְהוֹרָה הִיא! אָנִי אוֹמֵר הַזְכוּת תּוֹלָה לָהּ. נִיחָא כִּמְאֵן דְּאָמַר הַזְכוּת תּוֹלָה וְאִינָה נִכְרַת, בְּרֵם כִּמְאֵן דְּמַר הַזְכוּת תּוֹלָה וְנִכְרַת? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כֵּן אָנּוּן קִימִין כְּשִׁשְׁתָּת וְלֹא הָיוּ הַמִּים בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, שְׁלֹא תֹאמַר, הוֹאִיל וְאִין הַמִּים בּוֹדְקִין בְּאִנּוּסָה אֲלֵא בְּמַפְתָּה, וְזוֹ אִנּוּסָה הִיא. מָה אִנּוּסָה שְׂבִכְהִנָּה? כְּרָצוֹן שְׂבִיִּשְׂרָאֵל. לָפָם כֵּן צָרָךְ מִימַר מִתַּרְת לְבִיתָהּ.

וּמִנֵּין שְׂאוֹנְסִין פּוֹסְלִין בְּכִהְנָה בְּאִשְׁת אִישׁ? מָה אִם שֹׁרְצִים הַקָּלִים עֲשֶׂה בָּהֶן אֶת הָאִנּוּס כְּרָצוֹן, סוּטָה חֲמוּרָה לֹא כָּל שָׁפֵן?!

תָּנִי רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי קָמִי רַבִּי יוֹנָתָן (בְּמִדְבָּר ה', כ): "וְאַתָּ כִּי שְׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי

^{יג} של חברו

^{יב} צֵם כָּל אוֹתוֹ יוֹם, מִפְּנֵי שֶׁחֲשַׁשׁ שְׂמָא נִהְגָּ שְׁלֹא כְּדִין.

חָלַל, נָתַן, כּוֹתִי וְגוֹי, שָׁבָאוּ עַל בֵּת כֹּהֵן, עַל
בֵּת לֵוִי, וְעַל בֵּת יִשְׂרָאֵל, פּוֹסְלָת מִן הַכֹּהֲנָה.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל שֶׁזָּרְעוּ פָּסוּל – בִּיאָתוֹ
פּוֹסְלָת, וְכָל שֶׁאֵין זָרְעוּ פָּסוּל – אֵין בִּיאָתוֹ
פּוֹסְלָת. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל
שֶׁאֵת מִתָּר בָּבְתוֹ אֵת מִתָּר בְּאַלְמָנָתוֹ, וְכָל
שֶׁאֵין אֵת מִתָּר בָּבְתוֹ אֵין אֵת מִתָּר בְּאַלְמָנָתוֹ.

הַדְרִין עֲלֶיךָ פָּרֶק אַרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם

פָּרֶק חֲמִישִׁי

"הַמְּאַרְרִים" – אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא: מִנֵּין
'הַמְּאַרְרִים' – כְּנָגֵד מְאֵתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה
אֵיבָרִים שֵׁישׁ בָּהֶם, וְכְנָגֵד מְאֵתִים אַרְבָּעִים
וּשְׁמֹנֶה אֵיבָרִים שֵׁישׁ בּוֹ".

בִּיאַת פָּסוּלִין, מִנֵּין שֶׁהִיא פּוֹסְלָת? מָה אָנֹכִי
קִימִין? אִם מְאֵשֶׁת אִישׁ – חֲמוּרָה הִיא. אִם
מְאַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל – שְׁאֵנִי פָּסוּלִי כֹהֲנָה.
הִצַּד הַשְּׁוֹה שֶׁבָּהֶן: אֵת שֶׁזָּרְעוּ פָּסוּל – בִּיאָתוֹ
פּוֹסְלָת, וְאֵת שֶׁאֵין זָרְעוּ פָּסוּל – אֵין בִּיאָתוֹ
פּוֹסְלָת.

וְאֵלוֹ הֵן: בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, גֵּר
עֲמוּנִי, וּמוֹאֲבִי, אֲדוּמִי, מִצְרִי, עֶבֶד, מִמְּזֹר,

הַלָּכָה א': מִתְּנִיתִין: כָּשֶׁם שֶׁהֵמִים בּוֹדְקִין
אוֹתָהּ, כֵּךְ הֵמִים בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר
(בְּמִדְבָּר ה'): "וּבָאוּ" – "וּבָאוּ". כָּשֶׁם שֶׁהִיא
אֲסוּרָה לְבַעַל, כֵּךְ אֲסוּרָה לְבוֹעֵל, שֶׁנֶּאֱמַר
(שָׁם, כט): "נִטְמָאָה" – "נִטְמָאָה", דְּבָרֵי רַבִּי
עֲקִיבָה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כֵּךְ הִיָּה דּוֹרֵשׁ רַבִּי
זְכַרְיָה בֶּן הֶקְצֵב. רַבִּי אוֹמֵר: שְׁתֵּי פְעָמִים
הָאֲמוּרִין בִּפְרָשָׁה "אִם נִטְמָאָה" – "אִם
נִטְמָאָה": אֶחָד לְבַעַל וְאֶחָד לְבוֹעֵל.

גְּמָרָא: אָנֹכִי תַנִּינִן: "בָּאוּ" "וּבָאוּ". אֵיתָ תַנִּי
תַנִּי: "וּבָאוּ" "וּבָאוּ". מֵאֵן דְּמַר "בָּאוּ"
"וּבָאוּ" – רַבִּי עֲקִיבָה. וּמֵאֵן דְּמַר "וּבָאוּ"
"וּבָאוּ" – רַבִּי יְשֻׁעָאֵל. אָנֹכִי תַנִּינִן: "נִטְמָאָה"
"וְנִטְמָאָה". אֵיתָ תַנִּי תַנִּי: "וְנִטְמָאָה"
"וְנִטְמָאָה". מֵאֵן דְּמַר "נִטְמָאָה" "וְנִטְמָאָה" –
רַבִּי עֲקִיבָה. וּמֵאֵן דְּמַר "וְנִטְמָאָה"
"וְנִטְמָאָה" – רַבִּי יְשֻׁעָאֵל.

תַנִּי: 'בּוֹא וּבָה'. וְכַתִּיב בֶּן? כִּי דְמַר רַבִּי אֲמִי
כָּשֶׁם רַבִּי יוֹחָנָן: גּוֹרְעִין לְדֹרֵשׁ מִתְּחִלָּתָהּ
לְסוּפָהּ. רַבִּי חֲנִינָה כָּשֶׁם רַבִּי יְרֵמְיָה: וְאֶפְלוּ
בְּאֲמָצַע הַתְּבָה.

"וְיִצְקָתָ עָלֶיהָ שֶׁמֶן" (ויקרא ב, ו) – 'וְיִצְקָתָ
שֶׁמֶן מִנְחָה', לְרַבּוֹת אֵת כָּל הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה.

מִסְכַּת עֲרִיכִין פֶּרֶק שְׁנִי

א. אֵין פּוֹחֲתִין מִתְשַׁעָּה כְּנוֹרוֹת וּמוֹסִיפִין
עַד עוֹלָם. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְׁנִים עֶשֶׂר לְוִים
הַעוֹמְדִים עַל הַדּוֹכָן, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם,
כִּגְדַּד תְּשַׁעָּה כְּנוֹרוֹת וּשְׁנֵי נְבָלִים וּבְצִלְצֵל
אַחַד, שְׁנֵי אֲמָר (דְּבָרֵי הַיָּמִים א-כה, ט): "הוּא
וְאָחִיו וּבָנָיו שְׁנַיִם עֶשֶׂר", כִּשְׁהוּא אוֹמֵר
יִישׁוּעַ" (עוֹרָא ג, ב), מְלַמֵּד שְׁאֵף עֲמָהֶן מִן
הַמִּנְיָן. מַעֲוֹלָם לֹא נִרְאִית אֵשֶׁה בַּעֲזָרָה אֶלָּא
בְּשַׁעֲת קִרְבָּנָה בְּלִבָּד, וְלֹא נִרְאֶה קֶטֶן בַּעֲזָרָה
אֶלָּא בְּשַׁעֲת שְׁהִלּוּם אוֹמְרִין בְּשִׁיר. לֹא הָיוּ
אוֹמְרִין בְּנִבְל וְכְנוֹר אֶלָּא בָּפָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: צוֹעֲרֵי לוֹיָהּ בְּנֵי יִקְרִי
יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ בַּעֲזָרַת נָשִׁים, רֹאשִׁיהֶן בֵּין
רַגְלֵי הַלְוִיִּם, כְּדִי לִתֵּן תָּבֵל בְּנַעֲמָהּ, שְׁנֵי אֲמָר
(עוֹרָא ג, ט): "וַיַּעֲמֵד יִישׁוּעַ בָּנָיו [וְאָחִיו]
קֹדֵמִיאל וּבָנָיו בְּנֵי יְהוֹדָה" וְגו'.

ב. חֲלִיל שְׁבַמְקֻדָּשׁ שֶׁל קִנְיָה הִיָּה, וּמִימֹת
מִשָּׁה הִיָּה, פַּעַם אַחַת צִפּוּהוּ זָהָב, וְלֹא הִיָּה
קוֹלוֹ עָרֵב כְּמוֹת שְׁהִיָּה, נָטְלוּ צִפּוּיוֹ, וְחִזּוּ
קוֹלוֹ לִהְיוֹת עָרֵב לְכְמוֹת שְׁהִיָּה. צִלְצֵל
שְׁבַמְקֻדָּשׁ שֶׁל נְחֹשֶׁת חִיָּה וּמִימֹת מִשָּׁה
הִיָּה נִפְגָּם, שְׁלָחוּ חֲכָמִים וְהִבִּיאוּ אֲמָנִין
מֵאֶלְפִּסְנִדְרִיא שֶׁתִּקְנִינָהוּ, וְלֹא הִיָּה קוֹלוֹ עָרֵב
כְּמוֹ שְׁהִיָּה. מִכְּתָשֶׁת שְׁבַמְקֻדָּשׁ שֶׁל נְחֹשֶׁת
הִיָּתָה, וּמִימֹת מִשָּׁה הִיָּתָה נִפְגָּמָה, וְשְׁלָחוּ
חֲכָמִים וְהִבִּיאוּ אֲמָנִין מֵאֶלְפִּסְנִדְרִיא,
וְתִקְנִינָהוּ, וְלֹא הִיָּתָה מִפְּטָמָת כְּרֹאשׁוֹנָה,
נָטְלוּ אֶת פְּגִימָתָהּ חִזְרָה לְתַחֲלָתָה.

ג. אֵלוּ הַכֻּלִּים שֶׁנִּפְגְּמוּ בְּבֵית הָרָאשׁוֹן, וְלֹא
עָלְתָה לָהֶן אֲרֻכָּה, וְעָלִיָּהֶן הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-
א ז, מה): "נְחֹשֶׁת מִמָּרֹט". וְעָלִיָּהֶן הוּא אוֹמֵר
(עוֹרָא ח, כז): "וּכְלִי נְחֹשֶׁת מִצֵּהָב טוֹבָה שְׁנַיִם
חֲמוּדֹת כְּזֵהָב", מְלַמֵּד שְׁהִיָּתָה יָפָה כְּשְׁנַיִם
כְּזֵהָב. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: שְׁנֵי כֻלִּים הָיוּ,
שְׁנֵי אֲמָר: "שְׁנַיִם". רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אוֹמֵר: שְׁלוּחַ הִיָּה. הַמוֹצִיא מִים בְּכֵאִסָּר,
אֵמֵר נִרְחִיבָנוּ, כְּדִי שִׁירְבוּ מִימְיוֹ
וְהִרְחִיבוּהוּ וְנִתְמַעֲטוּ מִימְיוֹ, וְסִתְמוּהוּ וְחִזּוּ
לְתַחֲלָתוֹ.

ד. רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר: שְׁבַע נִימִין בְּכְנוֹר הָיוּ,
שְׁנֵי אֲמָר (תְּהִלִּים טז, יא): "שְׁבַע שְׁמֹחוֹת אֶת
פִּנְיָךְ", לִימֹת הַמְּשִׁיחַ שְׁמוֹנָה, שְׁנֵי אֲמָר
(תְּהִלִּים יב, א): "לְמַנְצֶחַ עַל הַשְּׁמִינִית" - עַל
נִימָא שְׁמִינִית, לַעֲתִיד לְבֹא בַּעֲשִׁירִית,
שְׁנֵי אֲמָר (תְּהִלִּים לג, ב): "הוֹדִיו לַה' בְּכְנוֹר בְּנִבְל
עֶשֶׂר זָמְרוּ לוֹ".

ה. שְׁדָּה אַחֲזָה לְהַקֵּל וּלְהַחֲמִיר, פִּיצַד?
אֶחָד הַמְּקַדִּישׁ בְּפִרְדָּסוֹת סְפוֹסְטִי, וּבְחֹלִית
שֶׁל מַחֲזוֹא, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סָלַע לְבֵית כּוֹר.
רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר: אֵף הַמְּקַדִּישׁ בְּפִרְדָּסוֹת
יִרְחוֹ וּבְחֹלִית שֶׁל יִבְנָה - נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סָלַע
לְבֵית כּוֹר, שְׁדָּה מְקַנָּה נוֹתֵן שְׁוִי, שְׁנֵי אֲמָר
(וִיקְרָא כז, כג): "וְחָשַׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסַּת
הָעֶרְפֶּךְ" - אֵין מִכְסַּת אֶלָּא שְׁוִיָּה; דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוֹדָה. אֵמֵר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵין כָּל שְׁוִיָּה
הוּא נוֹתֵן, מָה תִּלְמוּד לֹמַר: "וְחָשַׁב",
נֵאמָר כָּאֵן: "וְחָשַׁב", וְנֵאמָר לְהֵלֵן:
"וְחָשַׁב", מָה "וְחָשַׁב" הָאֵמֵר לְהֵלֵן
חֲמִשִּׁים סָלַע לְבֵית כּוֹר, אֵף "וְחָשַׁב"
הָאֵמֵר כָּאֵן חֲמִשִּׁים סָלַע לְבֵית כּוֹר.

ו. רֹאה כְּמָה הַחֲמִירָה תוֹרָה בֵּין חוֹמְסֵי
חֲמָס לְאוֹמְרֵי לְשׁוֹן הָרַע, שְׁאוּנִים וּמִפְתָּה
וְחֲמָס חֲמָס נוֹתֵן חֲמִשָּׁה סָלַעִים, וְאֵינוֹ
לֹקָה. הַמוֹצִיא שֵׁם רַע - לֹקָה וְנוֹתֵן מָאָה
סָלַע. הַחֲמִירָה תוֹרָה דְּבָרִים מִן הַמַּעֲשֶׂה,
נֵאמָר (שְׁמוֹת כא, טו): "וּמִכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת
יֹרֶמֶת", וְנֵאמָר (שְׁמוֹת כא, יז): "וּמִקָּלָל אָבִיו
וְאִמּוֹ מוֹת יֹרֶמֶת", זֶה בְּסִקְלָה זֶה בְּחִנְיָקָה,
הַחֲמִירָה תוֹרָה דְּבָרִים מִן הַמַּעֲשֶׂה. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּן פֶּרְטָא אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר
(בְּמִדְבָּר יד, לו): "וַיִּמְוֹתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצֵאֵי דְבַת
הָאֶרֶץ" וְגו'. עַל מָה הוֹצִיאוּ שֵׁם רַע עַל
עֲצִים וְעַל אָבְנִים? וְהֵלֹא דְבָרִים קָל וְחֲמֹר,
וּמָה אִם אֵלוֹ שְׁלֹא הוֹצִיאוּ שֵׁם רַע אֶלָּא עַל
עֲצִים וְעַל אָבְנִים נַעֲנְשׁוּ, וְלֹא עֲנֵשׁ מוֹעֵט
אֶלָּא עֲנֵשׁ מְרֻכָּה, וְלֹא עֲנֵשׁ לְשַׁעֲהָ אֶלָּא
עֲנֵשׁ לְדוֹרוֹת, הַמוֹצִיא שֵׁם רַע עַל חֲבֵירוֹ
פִּיּוּצָא בּוֹ, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

פיצד הוא עושה? מביא חבית מלאה מים, מכניס ידו לתוכה עד האציל - מכניס רגלו לתוכו, ומביא בשר חמור גידים ועצמות, שוקל ונותן לתוכה, בשר כנגד בשר ועצמות כנגד עצמות, ואף שאין ראיה לדבר זכר לדבר (יחזקאל כג, כ): "אשר בשר חמורים בשרם"; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי יוסי: היאך אפשר לכוון בשר כנגד בשר ועצמות כנגד עצמות? אמר לו רבי יהודה: אומדין אותו. אמר לו רבי יוסי: עד שאומדין אותו - יאמד את היד, כמה היא שוקלת? ואת הרגל כמה היא שוקלת?

ג. 'חצי ערכי עלי' - נותן חצי ערכו; רבי יהודה אומר: קונסין אותו ונותן ערוך בלו. 'חצי דמי עלי' - נותן חצי דמו. רבי יוסי בר רבי יהודה אומר: קונסין אותו ונותן דמי בלו.

ד. האומר ערכו של פלוני עלי, מת הנערך - המעריך חביב.

ה. חמר בדמים שאין בערכין, ובערכין שאין בדמים. שהדמים נוהגין באדם ובבהמה בחיים, ובשחוטין בשלמים ובאברים, ובאין שלא מן השג יד, מה שאין בן בערכין. חמר בערכין, שערך יש להן קצבה מן התורה, מה שאין בן בדמים. 'האומר ערוך פלוני עלי ומת' - חביב, 'דמי בהמה זו עלי' - ומתה בהמה - הנודר חביב.

ו. חמר באדם שאין בבהמה, ובבהמה שאין באדם. שהאומר: 'דמי בהמה זו עלי' - מתה חביב. 'דמי פלוני זה עלי ומת' - פטור. חמר בערכין שנוהגים באדם ואין נוהגים בבהמה.

ז. המקדיש מעשה ידי אשתו - הרי זה מעלה לה פרנסה מתוכן, והשאר הקדיש. המקדיש מעשה ידי עבדו - הרי זה מעלה לו פרנסה מתוכן, והשאר הקדיש. המקדיש את עצמו - הרי זה עושה ואוכל, לא הקדיש אלא דמיו. ראשו של עבד זה

ז. עני ועשיר שהעריכו את עני ועשיר - זה נותן לפי משהו וזה נותן לפי משהו. 'הרי עלי ערוך סתם' - זה מביא את המעט שבערכין. וכמה הוא מעט שבערכין? חמשה סלעים. האומר ערוך של עשה עלי, אם היה עני - נותן על ידי בלן ערוך עני. עשיר - נותן על ידי בלן ערוך עשיר. עני והעשיר - נותן על ידי בלן ערוך עשיר. עשיר והעני - נותן על ידי בלן ערוך עני. רבי יהודה אומר: ערוך עשיר הואיל ובא לכלל עשר שעה אחת. האומר: 'ערוך פלוני זה עלי' - הרי זה נותן סלע; דברי רבי מאיר, שנאמר (ויקרא כז, כה): "וכל ערוךך יהיה בשקל הקדש". וחכמים אומרים: אין נותנין אלא לפי השג יד, שנאמר (שם כז, ח): "על פי אשר תשיג יד הנודר יעריכנו". עני שהעריך את עצמו - אין אומרים לו: 'לך לזה, לך עשה מלאכה, והבא ערוך עשיר', אלא מטב שביא ערוך עני עכשו, ואל יביא ערוך עשיר אלא לאחר זמן. רבי יהודה אומר: היה אביו חולה או מספן או שהיתה ספינתו במדינת הים וביא ערוך עשיר, אלא מטב שביא ערוך עני עכשו, ואל יביא ערוך עשיר לאחר זמן. רבי אליעזר אומר: היה חביב קרוב עולה ויורד, אין אומרים לו: 'לך לזה, לך עשה מלאכה והבא קרוב עשיר', אלא מטב שביא קרוב עני עכשו, ואל יביא קרוב עשיר לאחר זמן. רבי שמעון אומר: הקטר חלבים כשרין למוצאי שבת, אמרה תורה: ידחו את השבת בזמן, ואל יקרבו למוצאי שבת.

מִסְכַּת עֵרְכִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. האומר: 'הרי עלי שרביט מלא קומתו' - מביא מלא קומתו שרביט שאינו נכפף. מעשה באמה של רימטיא, שהיתה בתה חולה, ואמרה: אם תעמד בתי מחליה אתן משקלה זהב, עמדה מחליה, עלתה לירושלים ושקלתה זהב.

ב. 'משקל ידי עלי' - נותן עד האציל. 'משקל רגלי עלי' - נותן עד הארפקה,

שִׁמְעוֹן אָמַר: שְׁלֹשָׁה רִגְלִים כְּסֻדְרָן וְחֵג
הַמִּצּוֹת רִאשׁוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן
אָמַר: כִּיּוֹן שֶׁעָבַר עָלָיו חֵג הַסְּכּוֹת - עוֹבֵר
עָלֶיהֶן מִשּׁוּם 'בֵּל תֵּאָחֵר'. וְאַחַד הַבְּכוֹר
וְהַמַּעֲשֵׂר, וְאַחַד כָּל הַקֹּדְשִׁים שֶׁהַקֹּדֶשׁ
שָׁנָה שֶׁל רִגְלִים, וְרִגְלִים שֶׁל שָׁנָה - עוֹבֵר
עָלֶיהֶן מִשּׁוּם 'בֵּל תֵּאָחֵר'.

מִסְכַּת עֲרִכִין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. שוֹם הֵיטוּמִין שְׁלוֹשִׁים יוֹם, וְשוֹם הַקֹּדֶשׁ
שְׁשִׁים יוֹם, וּמְכַרְזִין בְּבִקְרָא וּבְעֶרֶב,
בְּהִכְנַסְתָּ פוֹעֲלִין וּבְהוֹצֵאתָ פוֹעֲלִין, אוֹמְדִין
כִּמָּה סִימְנִיה, כִּמָּה הֵיטָה יָפָה, וְכִמָּה הוּא
רוֹצֵה לְפָדוֹת עַל מִנְתָּ לְתֵן לְאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ
וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוּבוֹ, כִּשֶׁם שֶׁהַדְּיוֹט קָדֵם
אֶת הַדְּיוֹט - הֵרִי זֶה קְדִימָה לְעוֹלָם, כִּי
הַדְּיוֹט קָדֵם אֶת הַגְּבוּהָ - הֵרִי זֶה קְדִימָה
לְעוֹלָם. מְטַלְטֵלִין שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, וְנִטְעַר רְבִיעִי,
וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי - דְּמִי יְדוּעִין, נִפְדִּין עַל פִּי
שְׁלֹשָׁה לְקוֹחוֹת וְלֹא עַל פִּי שְׁלֹשָׁה שְׁאִינִן
לְקוֹחוֹת. מוֹם שֶׁבְּגָלוֹי - הֵרִי זֶה יִשְׁחַט עַל
פִּי בְּנֵי הַכְּנָסָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר: אֶפְלוּ רִגְלוֹ קְטוּעָה וְעֵינוֹ סְמוּיָה -
לֹא יִשְׁחַטוּ אֶלָּא עַל פִּי מִמָּחָה.

ב. הַמְּקַדֵּשׁ אֶת הַבְּהֵמָה וּמִתָּה - יֵשׁ לָהּ
פְּדִיוֹן. הַמְּקַדֵּשׁ אֶת הַמִּתָּה - אֵין לָהּ פְּדִיוֹן.
הַפּוֹדֶה מִיַּד הַקֹּדֶשׁ שְׁלֹא בִקְרָת - הַקֹּדֶשׁ
פְּדוּיָה, שִׂיד הַקֹּדֶשׁ עַל הַעֲלִיוֹנָה. פָּרָה זֹאת
תַּחַת פָּרָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, וְטָלִית זֹאת תַּחַת טָלִית
שֶׁל הַקֹּדֶשׁ - הַקֹּדֶשׁ פְּדוּיָה, שִׂיד הַקֹּדֶשׁ עַל
הַעֲלִיוֹנָה. 'פָּרָה זֹאת בְּחֻמְשִׁים סְלָעִים תַּחַת
פָּרָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ', 'טָלִית זֹאת בְּחֻמְשׁ סְלָעִים
תַּחַת טָלִית שֶׁל הַקֹּדֶשׁ' - רִאשׁוֹנָה טְעוּנָה
חֻמֶּשׁ, וּשְׁנִיָּה אֵין טְעוּנָה חֻמֶּשׁ, מִשְׁכּוֹ וְלֹא
הַסְפִּיק לְפָדוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּמֵאֵתִים - הֵרִי
זֶה נוֹתֵן מֵאֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כו, יט): "וְנָתַן
אֶת הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ". אִם נָתַן הַכֶּסֶף - הֵרִי
אֵלָיו שְׁלוֹ, וְאִם לֹא - אֵינוֹ שְׁלוֹ. מִשְׁכּוֹ בֵּית
דִּין וְלֹא הַסְפִּיק לְפָדוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּמֵנָה -
הֵרִי זֶה נוֹתֵן מֵאֵתִים, שֶׁאֵמִירָתוֹ לְגְבוּהָ
כְּמִסִּירָתוֹ לְהַדְּיוֹט. פְּדָאוֹ בְּמֵנָה, וְלֹא הַסְפִּיק

הַקֹּדֶשׁ - הוּא וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁתַּפִּין בּוֹ. 'רִאשׁוֹ
שֶׁל חֲמור זֶה הַקֹּדֶשׁ' - הוּא וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁתַּפִּין
בּוֹ. 'רִאשׁוֹ שֶׁל עֶבֶד מְכוֹר לָךְ' - מִשְׁלִימִין
בִּינֵיהֶן. 'רִאשׁוֹ שֶׁל חֲמור זֶה מְכוֹר לָךְ' -
מִשְׁלִימִין בִּינֵיהֶן. 'רִאשָׁה שֶׁל פָּרָה זֹאת מְכוֹר
לָךְ' - לֹא מְכַר אֶלָּא רִאשָׁה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא
אֶפְלוּ אָמַר: 'רִאשָׁה שֶׁל פָּרָה זֹאת הַקֹּדֶשׁ' -
לֹא הַקֹּדֶשׁ אֶלָּא רִאשָׁה. 'שׂוֹר זֶה עוֹלָה' -
הַשׂוֹר עוֹלָה וּמוֹעֲלִין בּוֹ, וְאֵין חֲיִבִּין
בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ. 'שׂוֹר זֶה עָלִי עוֹלָה' - הַשׂוֹר
עוֹלָה וּמוֹעֲלִין בּוֹ, וְחֲיִבִּין בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ. 'דְּמִי
שׂוֹר זֶה עוֹלָה' - הַשׂוֹר חָלִין, וְאֵין מוֹעֲלִין
וְאֵין חֲיִבִּין בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ. 'דְּמִי שׂוֹר זֶה עָלִי
עוֹלָה' - הַשׂוֹר חָלִין וְאֵין מוֹעֲלִין בּוֹ. 'בֵּית
זֶה הַקֹּדֶשׁ' - הַבֵּית הַקֹּדֶשׁ וּמוֹעֲלִין בּוֹ וְאֵין
חֲיִב בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ. 'בֵּית זֶה עָלִי הַקֹּדֶשׁ' -
הַבֵּית הַקֹּדֶשׁ וּמוֹעֲלִין בּוֹ וְחֲיִבִּין בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ.
'דְּמִי בֵּית זֶה הַקֹּדֶשׁ' - הַבֵּית חָלִין וְאֵין
חֲיִבִּין בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ. 'דְּמִי בֵּית זֶה עָלִי הַקֹּדֶשׁ'
- הַבֵּית חָלִין וְאֵין מוֹעֲלִין בּוֹ, אֲבָל חֲיִבִּין
בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ.

ח. חֲיִבֵי נְדָרִים וּנְדָבוֹת, וְהַעֲרִכִין, וְהַדְּמִים,
וְהַקֹּדְשׁוֹת - בֵּית דִּין מִמְשַׁכְּנִין אוֹתָן. וְאִם
מֵתוֹ - הַיּוֹרְשִׁין חֲיִבִים לְהִבְיָא. חֲיִבֵי חֲטָאוֹת
וְאִשְׁמוֹת וְהַדְּמִים - אֵין בֵּית דִּין מִמְשַׁכְּנִין
אוֹתָן, וְאִם מֵתוֹ - אֵין הַיּוֹרְשִׁין חֲיִבִּין
לְהִבְיָא, וְהַדְּמִים שֶׁנִּישּׁוּמוֹ - הֵרִי הֵן
כְּעֲרִכִין, עוֹלוֹת הַבָּאוֹת עִם חֲטָאוֹת, בֵּית דִּין
מִמְשַׁכְּנִין אוֹתָן, וְאִם מֵתוֹ - הַיּוֹרְשִׁין חֲיִבִּין
לְהִבְיָא. הַבִּיא חֲטָאוֹת וְלֹא הִבְיָא עוֹלָתוֹ -
בֵּית דִּין מִמְשַׁכְּנִין עָלֶיהָ, וְאִם מֵתוֹ - עַל
הַיּוֹרְשִׁין לְהִבְיָא רִאשָׁה. הַבִּיא עוֹלָתוֹ וְלֹא
הִבְיָא חֲטָאוֹת - אֵין בֵּית דִּין מִמְשַׁכְּנִין
עָלֶיהָ, וְאִם מֵתוֹ - אֵין הַיּוֹרְשִׁין חֲיִבִּין
לְהִבְיָא.

ט. חֲיִבֵי עוֹלוֹת, וְהַדְּמִין, וְשְׁלָמִין, וְעֲרִכִין,
וְחִרְמִין, וְהַקֹּדְשׁוֹת, נְדָרִים וּנְדָבוֹת,
וְחֲטָאוֹת וְאִשְׁמוֹת, וְצִדְקוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת,
וְלֶקֶט שִׁכְחָה וּפָאָה, וּבְכוֹר, וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה,
וְהַפֶּסֶח - כִּיּוֹן שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהֶן שְׁלֹשָׁה רִגְלִים
עוֹבֵר עָלֶיהֶן מִשּׁוּם "בֵּל תֵּאָחֵר". רַבִּי

אֲכִלָּה הַקֹּדֶשׁ בְּעֶשֶׂר וּבַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים
נוֹתֵן סֶלַע וּפּוֹנְדִיּוֹן לְשָׁנָה.

ה. הַמִּקְדִּישׁ שָׁדָה בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל - נוֹתֵן בֵּית
זֶרַע חֹמֶר שְׁעוּרִים בַּחֲמִשִּׁים שָׁקֶל כֶּסֶף. בֵּית
זֶרַע חֹמֶר שְׁעוּרִים, אָבֵל לֹא בַמִּדֶּה. אֶחָד
שָׁדָה וְאֶחָד שָׁדָה אֵילָן, וְאֶחָד שָׁדָה קִנִּים,
בַּמִּדֶּה הַזֹּאת פָּחוֹת מִכֵּן אוֹ יוֹתֵר עַל כֵּן -
נוֹתֵן לְפִי חֲשָׁבוֹן. הֵיוּ שֵׁם בְּקָעִים עֲמוּקִים
עֶשְׂרֵה טַפָּחִים אוֹ סֶלַעִים גְּבוּהִין עֶשְׂרֵה
טַפָּחִים - הָרִי הֵן אֵין מִקְדָּשִׁין וְנִמְדָּדִין
עֲמָה, פָּחוֹת מִכֵּן נִמְדָּדִין עֲמָה וּמִקְדָּשִׁין,
הַבֵּית וְהַבּוֹרִגְנִין, וְהַמִּגְדָּל וְהַשּׁוֹבֵךְ
שְׁבִתוֹכָה - הָרִי הֵן נִמְדָּדִין עֲמָה, כִּשְׁהֵן
נִפְדִּין - נִפְדִּין כְּבִתִּי חֲצָרִים. הַקֹּדֶשׁ אֵת
הַשָּׁדָה וְחֹזֵר וְהַקֹּדֶשׁ אֵת הָאֵילָן, כִּשְׁהוּא
פּוֹדָה - פּוֹדָה אֵת הָאֵילָן בְּפָנָיו עֲצָמוּ וְאֵת
הַשָּׁדָה כִּשְׁדָּה אַחֲזָה.

ו. הַקֹּדֶשֶׁת וְגֵאֵלָה - אֵין יוֹצֵא מִידוֹ בַּיּוֹבֵל.
גֵּאֵלָה - יוֹצֵא לְאֹבִיו בַּיּוֹבֵל. גֵּאֵלָה אַחֵר, אוֹ
אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים, גֵּאֵלָה מִידוֹ - אֵינוֹ יוֹצֵא
לוֹ בַּיּוֹבֵל. אֵין לָךְ קֶסֶם תַּחַת הָאֵב לִיעֲדָה
וּלְעֶבֶד עֲבָרִי וּלְשָׁדָה אַחֲזָה, אֲלֹא הַבֵּן
בְּלֶבֶד. הַגֵּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאֵלָה - הַכֹּהֲנִים
נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ וְנוֹתְנִין לוֹ אֵת דְּמִיָּה; דְּבָרֵי
רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: נִכְנָסִין וְלֹא
נוֹתְנִין אֲלֹא נִקְרָאת שָׁדָה רְטוּשִׁין, עַד יוֹבֵל
שָׁנִי. הַגֵּיעַ יוֹבֵל שָׁנִי וְלֹא נִגְאֵלָה - נִקְרָאת
שָׁדָה רְטוּשִׁין רְטוּשִׁין, עַד יוֹבֵל שְׁלִישִׁי.
לְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ עַד
שִׁיגְאֵלְנָה אַחֵר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים?
בְּשָׁדָה אַחֲזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָבֵל בְּשָׁדָה
מִקְנֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל - מִקְדָּשִׁין בְּכָל שְׁעָה
שִׁירְצוֹ, וְגוֹאֲלִין בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוֹ. גֵּאֵלָה
אַחֵר - יוֹצֵא לְבַעֲלִים בַּיּוֹבֵל. שָׁדָה הַיּוֹצֵא
מִיד הַקֹּדֶשׁ לְכֹהֲנִים בַּיּוֹבֵל - הָרִי הִיא כִּשְׁדָּה
אַחֲזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וְלוֹיִם בְּשָׁדָה,
בְּעָרֵי מִגְרָשֵׁיהֶן - מִקְדָּשִׁין בְּכָל שְׁעָה
שִׁירְצוֹ. וְגוֹאֲלִים בְּכָל שְׁעָה שִׁירְצוֹ. גֵּאֵלָה
אַחֵר - יוֹצֵא לְבַעֲלִים בַּיּוֹבֵל, שָׁדָה הַיּוֹצֵא
מִיד הַקֹּדֶשׁ לְכֹהֲנִים - הָרִי הִיא כִּשְׁדָּה
אַחֲזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וְלוֹיִם בְּשָׁדָה

לְמִשְׁכּוֹ, עַד שְׁעָמַד בְּמֵאֲתִים - מָה שְׁפָדָה
פְּדוּי, פְּדָאוּ בְּמֵאֲתִים וְלֹא הִסְפִּיק לְמִשְׁכּוֹ
עַד שְׁעָמַד בְּמֵנָה, מָה שְׁפָדָה פְּדוּי, שְׁהַקֹּדֶשׁ,
פְּדִיתוֹ הִיא מְשִׁיכְתוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמְרִים: אִף
מִעֶשֶׂר שָׁנִי - פְּדִיתוֹ הִיא מְשִׁיכְתוֹ.

ג. הַמִּקְדִּישׁ אֵת נִכְסָיו וְנָתַן עֵינָיו לְגִרְשׁ אֵת
אִשְׁתּוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִדְרֹנָה הַנָּאָה
וְגוֹבָה כְּתַבְתָּהּ מִן הַקֹּדֶשׁ, וְאִם רָצָה לְהַחְזִיר
- יִחְזֹר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם רָצָה
לְהַחְזִיר - לֹא יִחְזֹר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים:
אִם רָצָה לְהַחְזִיר - לֹא יִחְזֹר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר
כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל. הַקֹּדֶשׁ תִּשְׁעִים מֵנָה, וְהִיא
חוּבוּ מֵאָה מֵנָה - מוֹסִיף אֵת דִּינָר וּפּוֹדָה
מִיד הַקֹּדֶשׁ, אֲפֹלוּ בְּדִינָר, שְׁאֵין הַקֹּדֶשׁ יוֹצֵא
מִיָּד פְּדִיוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
אִם הִיא חוּבוּ מֵרַבָּה עַל הַקֹּדֶשׁ - לֹא
הַקֹּדֶשׁ כָּלוּם, אִף עַל פִּי שְׁאֲמָרוּ 'חִיבִי
הַקֹּדֶשׁוֹת בֵּית דִּין מִמְשַׁכְּנִין אוֹתוֹ, וְנוֹתְנִין
לוֹ מִזּוֹן שְׁלִשִּׁים יוֹם וּכְסוֹת שָׁנִים עֶשֶׂר
חֹדֶשׁ' - בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנָן שְׁבִית
דִּין נִזְקָקִין לָהֶן. נוֹתְנִין מִטָּה מַצֶּעֶת, סִנְדְּלִיו
וְתַפִּילָיו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הִיא אֶכָּר -
נוֹתְנִין לוֹ צִמְדוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חֹמֶר -
נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי חֲמוּרִים. הַמִּקְדִּישׁ אֵת נִכְסָיו,
וְהֵיוּ בֵּהֶן עֲבָדִים, אֵין אוֹמְרִים לְהַאֲכִיל אֵת
הָעֲבָדִים וְלְהַלְבִּישָׁם שְׂיָבִיא דְּמִים הִרְבָּה,
וְלֹא עוֹד אֲלֹא אֲפֹלוּ מִגְּלִילוֹת בְּכַפֵּר קָטָן,
אֵין לְהַקֹּדֶשׁ אֲלֹא מִקּוּמוֹ וּשְׁעָתוֹ.

ד. אֵין מִקְדָּשִׁין לְפָנָיו יוֹבֵל פָּחוֹת מִשְׁתֵּי
שָׁנִים שֶׁל תְּבוּאָה, שְׁנָאֲמַר (וַיִּקְרָא כו, יח):
"וַחֲשֹׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֵת הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים",
הָא לֹא הַקֹּדֶשֶׁת בַּיּוֹבֵל - הָרִי זֶה מִקְדָּשֶׁת.
שָׁנִים אֵין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים, לֹא כִּשֵּׁם שְׁאֵין
מִקְדָּשִׁין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים, כִּף אֵין גּוֹאֲלִים
פָּחוֹת מִשְׁתֵּים, תִּלְמוּד לומר (וַיִּקְרָא כו, יח):
"וְנִגְרַע מִעֶרְכָּךְ" - אֲפֹלוּ שָׁנָה. נִמְצָאתָ
אוֹמֵר, יוֹבֵל אַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנִים, אַרְבָּעִים
וְתִשְׁעֵי סֶלַעִים, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי פּוֹנְדִיּוֹת,

הַבְּעָלִים לְגֵאוֹל - הַרְשׁוֹת בֵּידָן, נוֹתְנִין שְׁלֹשִׁים וְאַחַד דִּינָר. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: יֵשׁ חֲמֵשׁ לְתוֹסֶפֶת. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: אֵין חֲמֵשׁ לְתוֹסֶפֶת.

י. אֵין לְאָדָם לְהַקְדִּישׁ אֶת כָּל נִכְסָיו, אִם הַקְדִּישׁ אֶת כָּלָן - הֵרִי הֵן מִקְדָּשִׁין. אֵין אָדָם רִשְׁאִי לְהַחֲרִים אֶת כָּל נִכְסָיו, וְאִם הַחֲרִים אֶת כָּלָן - הֵרִי הֵן מַחְרָמִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר (וַיִּקְרָא כז, כח): "מֵאָדָם" - וְלֹא כָל אָדָם. "מִבְּהֶמָה" - וְלֹא כָל בְּהֶמָה. "מִשְׁדֶּה אַחֲזוֹתוֹ" - וְלֹא כָל שְׂדֵה אַחֲזוֹתוֹ. לְפִיכָךְ אִם הַקְדִּישׁ אֶת כָּלָן - הֵרִי הֵן מִקְדָּשִׁים. וְאִם הַחֲרִים אֶת כָּלָן - אֵין מַחְרָמִים. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה: אִם לְגִבּוֹהַ אֵין אָדָם רִשְׁאִי לְהַחֲרִים אֶת נִכְסָיו, שְׁחַס הַמָּקוֹם עָלָיו, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה אָדָם חַיִּב לְהִיּוֹת חָס עַל נִכְסָיו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: הֵרִי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כ): "כִּי יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ" וְגו', אִי אֶפְשָׁר שֶׁהַבָּשָׂר מִבְּאִישׁ בְּקִדְרָה, וְהֵלֵא תֹאכְלוּ, הֵא אֵינוֹ אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כ): "וְאֶמְרַתְּ אֲכָלָה בָּשָׂר", אֲלֵא לְתַאֲבֹן, יָכוֹל הוּא לִקְחָ מִן הַשּׁוּק וְאוֹכֵל, תִּלְמֹד לֹמֵר (דְּבָרִים יב, כא): "וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ וְאָכַלְתָּ", יָכוֹל יִכְנֹס בָּהֶן וַיִּשְׁחָטֵם כָּלָם, וַיַּעֲלֵם? תִּלְמֹד לֹמֵר "מִבְּקָרְךָ" וְלֹא כָל בְּקָרְךָ, "מִצֹּאֲנֶךָ" וְלֹא כָל צֹאנֶךָ. וְכֵן הִיָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲשָׂרָה מָנֶה - מִתְּעַסֵּק בִּירֵק בְּקִדְרָה כָּל יוֹם. עֲשָׂרִים מָנֶה - מִתְּעַסֵּק יֵרֵק בְּקִדְרָה וְאֶלְפָס. חֲמִשִּׁים מָנֶה - לִיטְרָא בָּשָׂר מִעֶרֶב שֶׁבֶת לְעֶרֶב שֶׁבֶת. מֵאָה מָנֶה - לִיטְרָא בָּשָׂר כָּל יוֹם, אֶף עַל פִּי שְׁאֵין רְאִיָּה לְדַבֵּר, זָכַר לְדַבֵּר, שְׁנָאֵמַר (יִשְׁעִיָּה ז, כא): "בַּיּוֹם הַהוּא יַחֲיֶה אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וְשְׁתֵּי צֹאן וְהָיָה מֵרֹב עֲשׂוֹת חֵלֶב יֹאכֵל חֲמָאָה" - מִמָּאָה לֹג חֵלֶב יוֹצֵא לֹג חֲמָאָה. רַבִּי אוֹמֵר: הֵרִי הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא יז, יג): "אֲשֶׁר יִצּוֹד צִיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֹאכֵל" וְגו', וְהֵלֵא סוּפְנוֹ לְרִבּוֹת שִׁירָשׁ וְשִׁלְקָח וְשִׁנְתָן לוֹ בְּמִתְנָה, הֵא אֵינוֹ אוֹמֵר "וְאֶמְרַתְּ אוֹכְלָה בָּשָׂר" אֲלֵא בְּהִזְמָנָה הַזֹּאת.

אַחֲזוֹתָן בְּעָרֵי מִגְרָשִׁיהֶן - מִקְדָּשִׁין כָּכָל שְׂעָה שִׁירָצוּ, וְגוֹאֲלִין כָּכָל שְׂעָה שִׁירָצוּ. גֵּאֻלָּה אַחֵר - יוֹצֵא לְבַעֲלִים בִּיּוֹבֵל.

ז. כֹּהֵן שִׁירָשׁ אֶת אָבִי אָמוֹ, וְכֵן בֶּן לֹוי נָתִין וּמִמּוֹר בְּשִׁדָּה אֲבוֹתָיו - הֵרִי הוּא כְּשִׁדָּה אַחֲזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

ח. הַמִּקְדִּישׁ שְׂדֵהוּ בְּשְׂעָה שְׁאִינוֹ יוֹבֵל, אוֹמְרִים לוֹ: 'פְּדֶה אֶתָּה רֵאשׁוֹן', שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים חֲמֵשׁ, וְכָל אָדָם אֵין נוֹתֵן חֲמֵשׁ. מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שֶׁהַקְדִּישׁ שְׂדֵהוּ מִפְּנֵי רַעְתָּה. אָמְרוּ לוֹ: 'פְּדֶה אֶתָּה רֵאשׁוֹן' - הֵרִי שְׁלִי בְּאֶסֶר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֶפְלוּ לֹא אָמַר זֶה אֲלֵא כְּבִיצָה, אָמַר לוֹ הִגִּיעַתָּהּ, שֶׁהַקְדֵּשׁ נִפְדָּה בְּכֶסֶף וּבִשְׁוֶה כֶּסֶף. אָמַר אַחַד: הֵרִי שְׁלִי בַּעֲשָׂר סִלְעִים, וְאַחַד אוֹמֵר בַּעֲשָׂרִים וְאַחַד, אוֹמֵר בְּשָׁלִשִׁים וְאַחַד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים, וְאַחַד אוֹמֵר בְּחֲמִשִּׁים, חֲזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים - נוֹטְלִין הֵימָנוּ עֲשָׂרָה סִלְעִים וּמַחְזִירִין אֶת הַמָּקָח שֶׁלִּפְנֵינוּ, חֲזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים - נוֹטְלִין הֵימָנוּ עֶשֶׂר סִלְעִים וּמַחְזִירִין אֶת הַמָּקָח שֶׁלִּפְנֵינוּ. חֲזַר בּוֹ שֶׁל שָׁלִשִׁים - נוֹטְלִין הֵימָנוּ עֶשֶׂר סִלְעִים וּמַחְזִירִין אֶת הַמָּקָח שֶׁלִּפְנֵינוּ, חֲזַר בּוֹ שֶׁל עֲשָׂרִים - נוֹטְלִין הֵימָנוּ עֶשֶׂר סִלְעִים, וּמַחְזִירִין אֶת הַמָּקָח שֶׁלִּפְנֵינוּ, חֲזַר בָּהֶן כָּלָם, אִם נָטְלוּ מִכָּלָם עֶשֶׂר עֶשֶׂר הַמָּקָח תְּפֹס לְרֵאשׁוֹן.

ט. הַמִּקְדִּישׁ שְׂדֵה אַחֲזוֹתוֹ שֶׁלֹא בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל, בֵּיתוֹ וּמִטְלָטְלִין, בֵּין בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל וּבֵין שֶׁלֹא בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לְפָתַח רֵאשׁוֹן. אָמַר אַחַד - הֵרִי שְׁלִי בַּעֲשָׂרִים וְאַחַד - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לָתֵן עֲשָׂרִים וְשֵׁשׁ. עֲשָׂרִים וְשָׁנִים - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לָתֵן עֲשָׂרִים וְשֵׁשׁ, בַּעֲשָׂרִים וְשָׁבַע, בַּעֲשָׂרִים וְשָׁלֹשׁ - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לָתֵן עֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. בַּעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לָתֵן עֲשָׂרִים וְתִשְׁעָה. בַּעֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לָתֵן שְׁלֹשִׁים. פָּחוֹת מִכֵּן - אֵין כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים, שְׁאֵין כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים אֲלֵא כִּנְגֹד חֲמֵשׁ. רָצוּ

שָׁנִים, כִּיצַד? הַנִּיחָה וַיֵּצֵא, הִיָּה בָּהּ תְּבוּאָה לְקַצֹּר וַזִּיתִים לְבָצֹר, וְעֵנָבִים לְמִסּוֹק, לֹא יֹאמַר לוֹ: 'הַנִּיחָה לְפָנַי מִלֵּאָה כְּמוֹ שֶׁהִנַּחְתִּיהָ לְפָנַי מִלֵּאָה', אֲלֵא אוֹכַל שָׁנָה אַחַת וּמִסְתַּלֵּק. הַקָּנִים וְהַזְּמוּרוֹת וּפְרוֹת שְׁקֵמָה בְּתוֹכָהּ - הֵרִי הֵן כְּפֻרוֹת. אֵילָן שְׁנָקֶצֶץ, אוֹ שִׁיבֹשׁ - שְׁנִיָּהֵן אֲסוּרִין בּוֹ. כִּיצַד יַעֲשֶׂה? יִמְכֹּר וְיִלְקַח בָּהֶן קָרָקַע וַיֹּאכַל פְּרוּתֶיהָ.

ב. מְכָרָה לְרֹאשׁוֹן בְּמָנָה, מְכָר לְרֹאשׁוֹן וּלְשֵׁנִי בְּמֵאֲתַיִם - אֵין מִחֻשָּׁב אֲלֵא עִם הָרֹאשׁוֹן, שְׁנֵאֲמַר (וַיִּקְרָא כה, כז): "לֹאֲשֶׁר מְכָר לוֹ". לְרֹאשׁוֹן בְּמֵאֲתַיִם, וּמְכָר לְרֹאשׁוֹן וּלְשֵׁנִי בְּמָנָה - אֵין מִחֻשָּׁב אֲלֵא עִם הָאַחֲרוֹן, שְׁנֵאֲמַר: "לֹאִישׁ אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ", רָצָה אָבִיו, אוֹ אֲחִיו, אוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁל רֹאשׁוֹן לְגֹאֹל - הָרְשׁוֹת בִּידּוֹ, וְשֶׁל שְׁנֵי - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לֹא יִמְכֹּר בְּרִחוּק וַיִּגָּאֵל בְּקֻרֹב, בָּרַע וַיִּגָּאֵל בִּיפָּה, לֹא יִלּוּה וַיִּגָּאֵל לְחֻצָּאִין, וּבִהְקֻדָּשׁ - מִתֵּר בְּכָלָן. זֶה חֹמֶר בִּהְדִּיּוֹט מִבִּהְקֻדָּשׁ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מָה בִּהְדִּיּוֹט לֹא דָחַק הַכְּתוּב שֶׁאִם הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגָּאֵל הַיּוֹצֵא הוּא לְבַעֲלִים בִּיּוֹבֵל, מִפְּנֵי מָה בִּהְקֻדָּשׁ דָּחַק עָלָיו הַכְּתוּב שֶׁאִם הִגִּיעַ וְלֹא נִגָּאֵל חֲלוּט הוּא שָׂדֶה לְהִקְדָּשׁ.

ג. אֵין אָדָם רֹשֵׁאי לְמַכּוֹר שְׂדֵה אַחֲזוֹתָיו וְלִהְנִיחָהּ בְּפִנְדָּתוֹ, וְלִקַּח בָּהֶם בְּהֵמָה, וְלִקַּח בָּהֶם פְּלִים, וְלִקַּח בָּהֶם עֲבָדִים, וְלִגְדֹל בָּהֶם בְּהֵמָה דָּקָה, אֲפִלּוֹ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם סְחוּרָה, אֲלֵא אִם כֵּן הָעֵנִי. אִם מְכָר - הֵרִי זֶה מְכּוֹר. אֵין אָדָם רֹשֵׁאי לְמַכּוֹר אֶת בֵּיתוֹ, וְלִהְנִיחָהּ בְּפִנְדָּתוֹ וְלִקַּח בָּהֶם בְּהֵמָה, וְלִקַּח בָּהֶם פְּלִים, וְלִקַּח בָּהֶם עֲבָדִים, וְלִגְדֹל בָּהֶן בְּהֵמָה דָּקָה, וְאֲפִילוֹ לַעֲשׂוֹת בָּהֶן סְחוּרָה, אֲלֵא אִם כֵּן הָעֵנִי, וְאִם מְכָר - הֵרִי זֶה מְכּוֹר. אֵין אָדָם רֹשֵׁאי לְמַכּוֹר אֶת עַצְמוֹ, וְלִהְנִיחָהּ בְּפִנְדָּתוֹ, וְלִקַּח בָּהֶם בְּהֵמָה, וְלִקַּח בָּהֶם פְּלִים, וְלִקַּח בָּהֶם עֲבָדִים, וְלִגְדֹל בָּהֶן בְּהֵמָה דָּקָה, וְאֲפִילוֹ לַעֲשׂוֹת בָּהֶן סְחוּרָה, אֲלֵא אִם כֵּן הָעֵנִי, וְאִם מְכָר - הֵרִי זֶה מְכּוֹר.

יא. הַמְּקַדֵּשׁ חָצִי עֲבָדוֹ וְחָצִי שְׁפָחָתוֹ - הוּא וְכֹהֵן שֶׁתִּפְּיָן בּוֹ. חֲרָמֵי כֹהֲנִים שֶׁהִקְדִּישׁוּ לְהִקְדָּשׁ הַמִּזְבֵּחַ, אוֹ לְהִקְדָּשׁ בְּדֵק הַבֵּית - לֹא עָשָׂה כָלָם. הִקְדָּשׁ הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהִקְדִּישׁוּ לְחֲרָמֵי כֹהֲנִים, אוֹ לְהִקְדָּשׁ בְּדֵק הַבֵּית - לֹא עָשָׂה כָלָם, אֲבָל הִקְדָּשׁ בְּדֵק הַבֵּית שֶׁהִקְדִּישׁוּ לְחֲרָמֵי כֹהֲנִים, אוֹ לְהִקְדָּשׁ הַמִּזְבֵּחַ - מָה שֶׁעָשָׂה עֲשׂוֹי, חֲרָמֵי כֹהֲנִים - אֵין לָהֶם פְּדִיּוֹן, וְאֵין יוֹצֵאִין בִּיּוֹבֵל, חֲרָמֵי יִשְׂרָאֵל - רָצוּ הַבְּעָלִים לְגֹאֹל - הָרְשׁוֹת בִּידּוֹ כֹהֵן. חֲרָמֵי יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁבָּאוּ לִיד כֹהֵן - הֵרִי הֵן כְּחִלִּין לְכָל דָּבָר, סֵתָם חֲרָמִים לְהִדְיוּט, וּמִפְּרֹשׁ לְגִבּוּהַ, שְׁנֵאֲמַר (וַיִּקְרָא כז, כח): "כָּל חֶרֶם קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא לָהֶם". רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר: סֵתָם חֲרָמִים לְגִבּוּהַ וּמִפְּרֹשׁ לְהִדְיוּט, שְׁנֵאֲמַר (וַיִּקְרָא כז, כא): "כִּשְׂדֵה הַחֶרֶם".

יב. כֹהֲנִים וְלוֹיִם - אֵין מַחְרִימִין; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כֹהֲנִים אֵין מַחְרִימִין - שְׁחָרְמִים שְׁלָהֶם. לוֹיִם מַחְרִימִים, שְׁאֵין חֲרָמִים שְׁלָהֶן. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּקָרְקַעוֹת, "כִּי אַחֲזוֹת עוֹלָם הוּא לָהֶם" (וַיִּקְרָא כה, לד), וְדְבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמִטְלָטְלִין - שְׁאֵין חֲרָמִים שְׁלָהֶן.

יג. שְׁלֹשָׁה חֲרָמִים הֵן (וַיִּקְרָא כז, כח): "אֵךְ כָּל חֶרֶם אֲשֶׁר יִחְרִים אִישׁ לָהֶם" וְגו' - אֵלוֹ חֲרָמֵי כֹהֲנִים. "כָּל חֶרֶם קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא לָהֶם" - אֵלוֹ חֲרָמֵי גִבּוּהַ. "כָּל חֶרֶם אֲשֶׁר יִחְרֹם מִן הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה" - אֵלוֹ חֲרָמֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין.

מִסְכַּת עֲרִכִין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל - אֵין מִתֵּר לְגֹאֹל פָּחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁל תְּבוּאָה, שְׁנֵאֲמַר (וַיִּקְרָא כה, טו): "בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְּבוּאוֹת יִמְכֹּר לָךְ". הִיָּתָה שְׁנַת שְׁבִיעִית אוֹ שְׁנֵים כְּשֵׁנִי אֲלִיהוּ - אֵינוֹ עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן. נִרְהָ שְׁנָה, וְאֲכִלָּה שְׁנָה, וְהוֹבִירָה שְׁנָה - עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: פְּעָמִים שְׁיֻכַּל לֹאֲכוֹל הַיִּמָּנָה שְׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בְּשִׁתֵּי

חצרים. בתי ערי חומה וחוצה לארץ - הכל הולך אחר העקר. ירושלים וערי מקלט ומעשר שני - הכל הולך אחר הנוף. הבורגנין, והמגדל, והשובך שבתוכה - הרי הן כבתי ערי חומה. והדירים, והגנות, והפרדסות שבתוכה. רבי מאיר אומר: הרי הן כבתי ערי חומה. וחכמים אומרים: הרי הן כשדות. בית בנוי בחומה; רבי יהודה אומר: כאלו הוא בחוץ. רבי שמעון אומר: כאלו הוא בפנים. בתי בדין שפתייהם לפנים וחללן לחוץ, או שפתייהן לחוץ וחללן לפנים; בית שמאי אומרים: אין פודין בהם מעשר שני, כאלו הם בפנים, אין אוכלים בהם קדשים קלים כאלו הם בחוץ. בית הלל אומרים: מכנגד החומה ולפנים כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. אמר רבי יוסי: זו משנת רבי עקיבא, משנה הראשונה; בית שמאי אומרים: אין פודין בהם מעשר שני כאלו הם בחוץ, ואין אוכלים בהם קדשים קלים כאלו הם בפנים. בית הלל אומרים: בלשכות, את שפתחה לפנים - כלפנים, את שפתחה לחוץ - כלחוץ. אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: וכי אין לנו מקפות חומה אלא אלו בלבד? הרי הוא אומר (בבבא ג, ד): "ששים עיר כל חבל ארצב וגו' כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה" וגו', אלא פיון שגלו ישראל לבבל - בטלה מהן מצות ערי חומה. וכשעלו מן הגולה, מצאו אלו שמקפות חומה מימות יהושע בן נון, וקדשום, ולא אלו בלבד, אלא כל שתבא לה במסרת שמקפות חומה מימות יהושע בן נון. כל המצוה הזאת נוהגת בה, ושקדשום מכאן ואילך - כל המצוה הזאת נוהגת בה.

ח. חמר בבתי ערי חומה שאין בשדה אחוזה, ובשדה אחוזה שאין בבתי ערי חומה, שבת ערי חומה אין יוצאין ביוכל. אם לא גאלה כל שנים עשר חדש - צמת ללוקח, מה שאין כן בשדה אחוזה. חמר בשדה אחוזה, שהמקדיש שדה אחוזהו

ד. אמר רבי יוסי ברבי חנינא: בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית! כיצד? אדם עושה מלאכה מפרות עברה, התחיל מוכר במטלטלין, שנאמר (ויקרא כה, יד): "וכי תמכרו ממכר לעמיתך". לא הרגיש, התחיל מוכר שדה אחוזהו, שנאמר (שם כה, כה): "כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו", לא באת לידו, עד שמכר את ביתו, שנאמר (שם כה, כט): "ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה", לא באת לידו, עד שמכר את בתו, שנאמר (שמות כא, ז): "וכי ימכר איש את בתו לאמה", לא באת לידו עד שלזה ברבית, שנאמר (ויקרא כה, לה): "כי ימוך אחיך ומטה ידו", ונאמר (שם שם, לו): "אל תקח מאתו נשך ותרבית", לא באת לידו עד שמוכר את עצמו, שנאמר (שם שם, טז): "כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך", ולא לך אלא לגר, שנאמר "ונמכר", ולא לגר צדק אלא לגר תושב, שנאמר: "ונמכר לגר", ולא לגר תושב אלא לעובד כוכבים, שנאמר (ויקרא כה, מז): "או לעקר משפחת גר", נעשה כמר לעבודת כוכבים.

ה. המקדיש בית בבתי ערי חומה - הרי זה גואל מיד, וגואל לעולם, לא גאלו - צמת להקדש. המוכר בית בבתי ערי חומה - הרי זה גואל מיד, גואל והולך כל שנים עשר חדש. לא גאלו כל שנים עשר חדש - צמת ללוקח. מכרה לראשון ועמד הראשון ומכרה לשני - הרי זה גואל מיד, גואל והולך כל שנים עשר חדש, לא גאלו כל שנים עשר חדש - צמת לשני.

ו. המקדיש בית בבתי חצרים - הרי זה גואל מיד, גואל והולך לעולם. גאלה אחר - יוצא לבעלים ביוכל. המוכר בית בבתי חצרים - הרי זה גואל מיד, גואל והולך לעולם, שאם הגיע יוכל ולא גאלה - יוצא לבעלים ביוכל. בתי חצרים, אף על פי שיש להם חומת גג - אינו כבתי ערי חומה.

ז. עיר שנפלה חומתה - כל המצוה הזאת נוהגת בה. כנה בית חוצה לה - נדון בבתי

שְׁלֹא בִשְׁעַת הַיּוֹבֵל – אֵין מִתֵּר לְגֵאוֹל פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים. יוֹצֵאִין בִּיּוֹבֵל וּבִגְרָעוֹן, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּבִתִּי עָרִי חוֹמָה.

ט. אֵין עוֹשִׁין שָׂדֶה מִגֶּרֶשׁ, וְלֹא מִגֶּרֶשׁ שָׂדֶה, מִגֶּרֶשׁ עִיר, וְלֹא עִיר מִגֶּרֶשׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּעָרֵי הַלּוּיִם, אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל – עוֹשִׁין שָׂדֶה מִגֶּרֶשׁ, וּמִגֶּרֶשׁ שָׂדֶה, מִגֶּרֶשׁ עִיר, וְלֹא עִיר מִגֶּרֶשׁ – כְּדֵי שְׁלֹא יַחְרִיבוּ אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל. לֹא יִסְתֵּר אָדָם אֶת בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ גִּנְהָ, לֹא יִטַּע אָדָם אֶת חֲרֻבְתּוֹ גִּנְהָ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַחְרִיב אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹטַע אָדָם אֶת חֲרֻבְתּוֹ גִּנְהָ, שֶׁכֶּךָ הוּא יִשׁוּבָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר: אֲלָפִים אֲמָה תַּחוּם עָרֵי הַלּוּיִם, צֵא מִהֵן אֶלֶף אֲמָה מִגֶּרֶשׁ, נִמְצָא מִגֶּרֶשׁ, וְהִשָּׁאֵר שְׂדוֹת וּכְרָמִים.

מִסְכַּת תְּמוּרָה פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. הַמִּמֵּיר אָפְלוּ בִּשְׁבַת – הָרִי זֶה מוּמָר, וְסוּפָג אֶת הָאֲרָבָעִים. כֹּהֲנִים אֵין מִמִּירִים בְּקִדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל – אֵין מִמִּירִין בְּקִדְשֵׁי כֹהֲנִים, שָׁאִין אָדָם עוֹשֶׂה תְּמוּרָה בְּזֹבַח שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ. בְּכוֹר אֶצֶל יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. אֶצֶל הַכֹּהֲנִים – אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כִּיּוֹן שִׁבְּאוּ לִידֵי כֹהֵן – זֶה וְזֶה אֵין עוֹשִׁין בּוֹ תְּמוּרָה, זֶה מֵה יַעֲשֶׂה לָּהּ? תִּרְעָה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתֵאכֵל לְבַעֲלִים בְּמוֹם.

ב. אֶחָד קִדְשֵׁי קִדְשִׁים וְאֶחָד קִדְשִׁים קָלִים – אֵין רִשְׁאֵי לְהַמִּיר, בֵּין בַּחוּל בֵּין בִּשְׁבַת. אֵין מִשְׁנִין אוֹתָן מִקִּדְשָׁתָן, אָפְלוּ מִקִּדְשָׁה קָלָה לְקִדְשָׁה חֲמוּרָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִקִּדְשָׁה חֲמוּרָה לְקִדְשָׁה קָלָה. אָמַר עַל הַבְּכוֹר עַל הַשְּׁלָמִים – 'הָרִי אֵלּוּ עוֹלָה' – לֹא אָמַר כְּלוּם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְעוֹלָה. 'הָרִי זֶה בְּכוֹר וְהָרִי זֶה שְׁלָמִים' – מַחְרִימִין אוֹתָן וּמִקְדִּישִׁין אוֹתָן הַקִּדָּשׁ עֲלוּי.

ג. אֵלּוּ הֵם חֲרָמִים: הָאוֹמֵר 'חָרָם זֶה לִפְהֵן'. אֵלּוּ הֵם הַקִּדְשׁוֹת – הָאוֹמֵר: 'הַקִּדָּשׁ זֶה

לְבִדֵּק הַבֵּית'. מִן כְּמֵה הוּא נוֹתֵן קִדְשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן, כְּגוֹן חֲטָאת וְאַשָּׁם. הָאוֹמֵר 'הָרִי זֶה עֲלֵי עוֹלָה'; 'הָרִי זֶה עֲלֵי שְׁלָמִים' – נוֹתֵן דְּמֵי כָּלֶן. קִדְשִׁים שָׁאִין חִיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן, כְּגוֹן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְהָאוֹמֵר 'הָרִי אֵלּוּ עוֹלָה'; 'הָרִי אֵלּוּ שְׁלָמִים' – נוֹתֵן טוֹבַת הַנֶּאֱתָן. וְכְמֵה טוֹבַת הַנֶּאֱתָן? אוֹמֵר כְּמֵה אָדָם רוֹצֵה לִתֵּן בְּעוֹלָה שָׁאִין צָרִיךְ לָהּ לִקַּח בְּכוֹר לִתְנוֹ לְכֵן בִּתּוֹ.

ד. עוֹשִׁין תְּמוּרָה בְּאַחֲרִים. עוֹשִׁין תְּמוּרָה זֶה בְּזֶה. עוֹשִׁין תְּמוּרָה אֶחָד בְּשָׁנִים וּשְׁנִים בְּאַחַד, אֶחָד בְּמֵאָה וּמֵאָה בְּאַחַד; רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׁין תְּמוּרָה אֶלֶּא אֶחָד בְּאַחַד, שְׁנָאֲמַר (וַיִּקְרָא כז, י'): "בְּהֵמָה בְּבִהֶמָה וְלֹא בְּהֵמוֹת בְּבִהֶמָה". אָמְרוּ לוֹ: כִּשֶּׁם שֶׁהַבְּהֵמָה יַחֲדָה קְרוּיָה בְּהֵמָה – כִּךָּ בְּהֵמוֹת הַרְבֵּה קְרוּיּוֹת בְּהֵמָה, שְׁנָאֲמַר (יִזְנָה ד, יא): "וּבִהֶמָה רַבָּה".

ה. אָמַר: 'רִגְלָהּ שֶׁל זֶה עוֹלָה' – אֵין כְּלָה עוֹלָה אֶלֶּא אוֹתָהּ הִרְגַּל בְּלִבָּד. מֵה יַעֲשֶׂה לָּהּ? תִּמְכֹּר לְחִיבֵי עוֹלוֹת חוּץ מִרְגְּלָהּ וְדָמֶיהָ חֲלִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: אֵין כְּלָה עוֹלָה. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּדָבָר שָׁאִין הַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, וְדְבָרֵי רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּדָבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: עוֹשִׁין תְּמוּרָה שְׁלָמִין בְּאַבְרִים, עוֹשִׁין תְּמוּרָה בְּרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, וְנִרְבָּע בְּמִקְצָה, וְנִבְעֵבֵד בְּאַתְנָן, וּבִמְחִיר וְכִלְאִים, וּבִטְרֶפָה וּבִיּוֹצָא דִּפֶּן; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַכִּלְאִים וְהַטְרֶפָה, וְיּוֹצָא דִּפֶּן, וְטִמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס – לֹא קִדּוּשִׁין וְלֹא מִקְדִּישִׁין.

ו. הַמִּקְדִּישׁ בְּעַל מוֹם לְמִזְבֵּחַ – עוֹבֵר בַּחֲמֶשֶׁה לְאוּיִן: בַּל תִּקְדִּישׁ, בַּל תִּשְׁחַט, בַּל תִּזְרַק אֶת הַדָּם, וּבַל תִּקְטִיר חֲלֵבוֹ, וּבַל תִּקְטִיר מִקְצָתוֹ, שְׁנָאֲמַר (וַיִּקְרָא כב, כא): "תָּמִים יִהְיֶה לְרִצּוֹן כָּל מוֹם" וְגו'. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶף מִשּׁוּם 'בַּל תִּקְבֵּל אֶת דְּמוֹ'. הַקִּדִּישׁוֹ וְלֹא שְׁחִטּוֹ – אֵינוֹ חִיב

אֵלָא אַחַת, הִקְדִּישׁוּ וּשְׁחֲטוּ וְזָרַק אֶת דָּמוֹ - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, הַמִּקְדִּישׁ רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, מִקְצָה וְנִעְבֵּד, אֶתְנָן וּמַחִיר, שְׂרוּעַ וְקָלוּט - עוֹבֵר מִשׁוּם שְׁמוֹת הֶלְלוּ, וְהָרִי הֵן כִּבְעָלִי מוּמִין שְׁקָדִים הִקְדִּישׁ אֶת מוֹמִם, וְאֵין יוֹצֵאִין לְחֵלִין, אֵלָא עַל מוֹם קְבוּעַ בְּלֶבֶד. הַמִּקְדִּישׁ תְּמִימִים לְבָדֵק הַבֵּית - חֵיב בְּעִשָּׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אֵין חֵיב אֵלָא מִשֵּׁם אֶחָד בְּלֶבֶד. הַמִּקְדִּישׁ תְּמִימִים לְבָדֵק הַבֵּית - אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ אֵלָא לְמִזְבֵּחַ בְּלֶבֶד, הַמִּקְדִּישׁ בַּעַל מוֹם לְמִזְבֵּחַ. רָצָה לְפָדוֹתוֹ לְהִקְדִּישׁ בְּדֵק הַבֵּית - הֵרְשׁוֹת בִּידוֹ. הוֹלֵד - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, וְאֵין צָרִיד לומר וְלֹד הוֹלֵד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הוֹלֵד - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, הַצָּבוֹר - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. בְּהֵמַת צָבוֹר - אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. הַשְּׁתַּפִּין - אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וּבְהֵמַת הַשְּׁתַּפִּין - אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. בְּהֵמַת שְׁחִיצָה קֹדֶשׁ וְחִיצָה חוֹל - לֹא עוֹשֶׂה וְלֹא נַעֲשִׂית, וְלֹא הִזְבַּח הַבֹּא מִחֵמַת תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.

א. קָרְבָּנוֹת צָבוֹר - דּוּחִים אֶת הַשֶּׁבֶת וְאֶת הַטִּמְאָה, קָרְבָּנוֹת יָחִיד - אֵינֶם דּוּחִים לֹא הַשֶּׁבֶת וְלֹא הַטִּמְאָה; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: מְצִינוּ בַּחֲבִיתִי כֵּהֵן מְשִׁיחַ וּפָר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְהַפֶּסַח, שֶׁהֵן קָרְבָּנוֹת יָחִיד וְדוּחִין אֶת הַשֶּׁבֶת וְאֶת הַטִּמְאָה. מְצִינוּ בְּפָר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וּשְׂעִירֵי עֲבוּדַת כּוֹכָבִים, וְחִגִּיגָה, שֶׁקָּרְבָּנוֹת צָבוֹר; וְאֵינֶם דּוּחִין, לֹא אֶת הַשֶּׁבֶת וְלֹא אֶת הַטִּמְאָה. כָּלֵל אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב: כָּל שֵׁישׁ לוֹ זִמָּן קְבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַעֲרַב שֶׁבֶת - דּוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת. וְכָל שֵׁישׁ לוֹ זִמָּן קְבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, וְיָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַעֲרַב שֶׁבֶת - אֵין דּוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת.

ח. אֵלּוֹ דְּבָרִים שְׂבִין קָרְבָּנוֹת צָבוֹר לְקָרְבָּנוֹת יָחִיד: שֶׁקָּרְבָּנוֹת צָבוֹר תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ מוֹעֲלִין בָּהֶן, קָרְבָּנוֹת, יֵשׁ מֵהֶן שְׂמוֹעֲלִין בָּהֶן וְיֵשׁ מֵהֶן שֵׁישׁ מוֹעֲלִין בָּהֶן. יֵשׁ מֵהֶן חֲטָאת מִן הַצֹּאן הַבָּא עַל לֹא הוֹדַע, וְכָלֵן קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים נֶאֱכָלִין לְפָנִים

מִן הַקִּלְעִים, וְנֶאֱכָלִין לְזֹכְרֵי כְּהוֹנָה וְנֶאֱכָלִין בַּיּוֹם וּבַלֵּילָה, מֵה שֵׁאִין בְּקָרְבָּנוֹת יָחִיד. קָרְבָּנוֹת יָחִיד עוֹשִׂין תְּמוּרָה וּבָאִים בְּשִׁתְּפוּת, יֵשׁ מֵהֶן חֲטָאת מִתָּה וְחֲטָאת נִקְבָּה, אֲשֶׁם וְדָאִי וְאֲשֶׁם תְּלוּי, וּבָאִין מִן הַמַּעֲשֶׂר, וּטְעוֹנִין סְמִיכָה מֵה שֵׁאִין בְּקָרְבָּנוֹת צָבוֹר.

ט. אֵלּוֹ דְּבָרִים שְׂבִין בְּהֵמָה לְעוֹפוֹת, שֶׁהַבְּהֵמָה דּוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת וְדוּחָה אֶת הַטִּמְאָה, וְנוֹהֶגֶת בְּצָבוֹר כִּיחִיד, וְיֵשׁ בָּהּ חֲטָאת מִתָּה, וְחֲטָאת נִקְבָּה, וְאֲשֶׁם וְדָאִי, וְאֲשֶׁם תְּלוּי, וְתוֹדָה, וּשְׁלָמִים, וּבָאָה מִן הַמַּעֲשֶׂר, וְקָרְבָּה בְּבָמָה, וּטְעוֹנָה סְמִיכָה וְנִסְכִּים וְתִנּוּפַת חִזָּה וְשׁוֹק, וּטְעוֹנָה מִתֵּן אֲרָבַע, וְיֵשׁ מִדְּמָה נִכְנָס לְפָנִים וְלִפְנֵי וְלִפְנִים, מֵה שֵׁאִין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

י. אֵלּוֹ דְּבָרִים שְׂבִין עוֹפוֹת לְבְּהֵמָה: שֶׁהַעוֹפוֹת תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ מוֹעֲלִין בָּהֶן. וּבְהֵמָה, יֵשׁ הֵימָנָה שְׂמוֹעֲלִין בָּהּ וְיֵשׁ הֵימָנָה שֵׁאִין מוֹעֲלִין בָּהּ. וְהַכֶּשֶׁר לְהֵבִיא נִקְבּוֹת כְּזָכָרִים לְעוֹלוֹת, וּבְעָלִי מוּמִין כְּנִקְבּוֹת לְגַבִּי מִזְבֵּחַ, וְיֵשׁ מֵהֶן חֲטָאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסֶּפֶק, וְכָלֵן קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים, וְנֶאֱכָלִין לְפָנִים מִן הַקִּלְעִים וְנֶאֱכָלִים לְזֹכְרֵי כְּהוֹנָה, וְנֶאֱכָלִים לְיוֹם וּלְלֵילָה, מֵה שֵׁאִין כֵּן בְּבְּהֵמָה.

יא. וְאֵלּוֹ דְּבָרִים שְׂבִין מִנְחוֹת לְעוֹפוֹת, שֶׁהַמִּנְחוֹת נוֹהֶגֶת בְּצָבוֹר כִּיחִיד, וְדוּחוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת וְאֶת הַטִּמְאָה, וּטְעוֹנוֹת הַגִּשָּׁה וְתִנּוּפָה וּטְעוֹנוֹת כָּלִי, וְדְּבָרִים אֲחֵרִים הַבָּאִין חוּבָה לָהֶן, מֵה שֵׁאִין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

יב. וְאֵלּוֹ דְּבָרִים שְׂבִין עוֹפוֹת לְמִנְחוֹת: שֶׁהַעוֹפוֹת בָּאִין בְּשִׁתְּפוּת וּמִתִּירִין מִחֲסָרֵי כִפָּרָה, וְהֵתֵר מְכַלֵּל אֲסוּרִין בְּקֹדֶשׁ, וְחִיָּבִים עָלֶיהָ בַּחוּץ, מֵה שֵׁאִין כֵּן בְּמִנְחוֹת. וְלֹד חֲטָאת וְתְּמוּרַת חֲטָאת שְׂמִתּוֹ בְּעָלֶיהָ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. וְשֹׁאֲבָדָה, וְשִׁנְמִצָּאת עַד שֶׁלֹּא כִּפְרוּ הַבְּעָלִים - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. מְשַׁכְּפָרוּ בְּעָלִים - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף שִׁכְפָרוּ הַבְּעָלִים. וְשַׁעֲבָרָה שְׁנָתָה יְהוּ מִתּוֹת, וּבְצָבוֹר מְצִינוּ

ד. המפריש אשמו ואבדו, והפריש אחר תחתיו, ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון, והרי שניהם עומדין - יביא את איזה מהם שירצה, והשני ירעה עד שיסתאב, וימכרו, ויפלו דמיו לנדבה.

ה. המפריש מעות לאשמו, ואבדו, והפריש מעות תחתיהן, ולא הספיק לקח בהן אשם עד שנמצאו מעות הראשונות - יביא מאלו ומאלו אשם, ויקרב, והשאר יפול לנדבה. המפריש מעות לאשמו, ואבדו, והפריש מעות תחתיהן, ולא הספיק לקח בהן אשם עד שנמצאו מעות - המעות יביא בהן אשם, ויקרב, ואשם ירעה עד שיסתאב, וימכרו, ויפלו דמיו לנדבה. המפריש אשמו ואבדו, והפריש מעות תחתיו, ולא הספיק לקח בהן עד שנמצא אשם, אשם יקרב והמעות יפלו לנדבה. המפריש אשמו ואבדו, והפריש אחר תחתיו, והקריבו, ואחר כך נמצא הראשון - ירעה עד שיסתאב, וימכרו, ויפלו דמיו לנדבה. רבי אליעזר אומר: יביא בדמיו עולה. המפריש מעות לאשמו ואבדו, והפריש מעות תחתיהן, ולקח בהן אשם, והקריבו, ואחר כך נמצאו מעות הראשונות יפלו לנדבה. רבי אומר: ילכו לים המלח. רבי אליעזר אומר: יביא בהן עולה, והלא אף הנדבה עולה היא, מה בין דברי רבי אליעזר לדברי חכמים? רבי אליעזר אומר: עושה תמורה. וחכמים אומרים: אין עושה תמורה.

ו. המפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה, והרי שתיהן תמימות, ראשונה תקרב ושניה תמות; דברי רבי. אחת תמימה ואחת בעלת מום: תמימה - תקרב, ובעלת מום - תשחט. נשחטה בעלת מום עד שלא נזרק דמה של תמימה - מתרת. משנזרק דמה של תמימה - אסורה. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אפלו בשור בקדירה - הרי זה תקבר. המפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה,

בולד חטאת ובתמורת חטאת, ובחטאת שמתו בעליה, ביחיד דברים אמורין ולא בצבור, אף אלו ביחיד דברים אמורין ולא בצבור. חמר בזבח שאין בתמורה, ובתמורה שאין בזבח, שהזבח דוחה את השבת, ואת שטמאה נוהג בצבור ביחיד, ועושה תמורה, מה שאין כן בתמורה. חמר בתמורה, שהתמורה קדושה חלה עליה בעלת מום קבוע, מה שאין כן בזבח. רבי יוסי בר יהודה אומר: שגגה כזודין.

מסכת תמורה פרק שני

א. המפריש נקבה לעולה - תרעה עד שתסתאב, ותמכרו ויפלו דמיה לנדבה. רבי שמעון אומר: אמר על בהמה טמאה ועל בעלת מום: 'הרי אלו עולה' - לא אמר כלום! 'הרי אלו לעולה' - אפלו זבל, אפלו אבנים - ימכרו, ויביא בדמיהן עולה. המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב ותמכרו, ויפלו דמיה לנדבה.

ב. המפריש נקבה לפסח - תרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה פסח. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: תמכרו שלא במום. ילדה זכר - ירעה עד שיסתאב וימכרו ויביא בדמיו פסח. רבי אליעזר אומר: הוא עצמו יקרב פסח. תמורת הפסח, ולד תמורת פסח, ולזן ולד ולזן עד סוף העולם - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו ויביא בדמיהן שלמים, ולד תמורת שלמים, ולזן ולד ולזן עד סוף העולם - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו ויביא בדמיהן שלמים. רבי אלעזר אומר: ולדות עצמן יקרבו שלמים.

ג. המפריש נקבה לעולתו ולפסחו ולאשמו - עושה תמורה. רבי שמעון אומר: לעולתו - עושה תמורה, לפסחו ולאשמו - אין עושה תמורה. אין לך דבר שהוא עושה תמורה, אלא דבר הרועה ומסתאב. אמר רבי: רואה אני דברי רבי שמעון בפסח, שמא הקדיש הפסח ובאו שלמים.

וְהָרִי שְׁתִּיחֵן עוֹמְדוֹת - וְיָבִיא אֶת אֵיזָה מִהֶן שִׁירְצָה, שְׁנִיָּה תִרְעָה עַד שֶׁתִּסְתַּאב, וְתִמְכַּר, וַיִּפְּלוּ דְמִיָּה לְנִדְבָה אוֹ תָמוֹת. הַמִּפְרִישׁ מַעוֹתָיו לַחֲטָאתוֹ וְאָבְדוֹ, וְהַפְרִישׁ חֲטָאת תַּחֲתִיָּהן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָה עַד שֶׁנִּמְצְאוּ; רַבִּי אוֹמֵר: יִלְכוּ לִים הַמֶּלֶח. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי, בַּמִּפְרִישׁ חֲטָאתוֹ וְאָבְדָה, וְהַפְרִישׁ אַחֲרֵת תַּחֲתִיָּה, וְהַקְרִיבָה, וְאַחֲרֵי כֵן נִמְצְאָת הָרֵאשׁוֹנָה - שְׁתָּמוֹת. הַמִּפְרִישׁ מַעוֹת לַחֲטָאתוֹ וְאָבְדוֹ, וְהַקְרִיב חֲטָאת, וְאַחֲרֵי כֵן נִמְצְאוּ מַעוֹת - יִלְכוּ לִים הַמֶּלֶח, שְׂרָבִי אוֹמֵר: אֵין הַמַּעוֹת נוֹפְלוֹת לְנִדְבָה אֲלֹא אִם כֵּן לָקַח בָּהֶן חֲטָאת, וְהוֹתִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חֲטָאת מִתָּה, וְאֵין הַמַּעוֹת יִלְכוּ לִים הַמֶּלֶח, אֲלֹא שֶׁנִּמְצְאוּ מֵאַחֲרֵי שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים.

ג. 'בְּהֶמָּה זֹאת תִּמְוֹרֵת עוֹלָה וְתִמְוֹרֵת שְׁלָמִים' - הַכֹּל תִּמְוֹרֵת עוֹלָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרֵי קִיָּמִין. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יִבְדֹּק, אִם אָמַר: לִכְךָ נִתְּכֹנְנִי אֲלֹא שְׂאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַת - דְּבָרֵי קִיָּמִין. מֵה שְׁקָרִיתִי שֵׁם לְרֵאשׁוֹן וְחִזְרִיתִי וְקָרִיתִי שֵׁם לְשֵׁנִי - אֵין דְּבָרֵי אַחֲרוֹנִים כָּלוּם. 'בְּהֶמָּה זֹאת חֲצִיָּה עוֹלָה וְחֲצִיָּה שְׁלָמִים' - הַכֹּל עוֹלָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִרְעָה עַד שִׁסְתַּאב, וַיִּמְכַּר וַיָּבִיא בְּדָמֵי חֲצִיָּה עוֹלָה וּבְדָמֵי חֲצִיָּה שְׁלָמִים, וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יִבְדֹּק, אִם אָמַר לִכְךָ נִתְּכֹנְנִי, אֲלֹא שְׂאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַת - דְּבָרֵי קִיָּמִין. אִם אָמַר: 'מֵה שְׁקָרִיתִי שֵׁם לְרֵאשׁוֹן, חִזְרִיתִי וְקָרִיתִי שֵׁם לְשֵׁנִי' - אֵין דְּבָרֵי אַחֲרוֹנִים כָּלוּם. 'בְּהֶמָּה זֹאת חֲצִיָּה עוֹלָה וְחֲצִיָּה שְׁלָמִים' - הַכֹּל עוֹלָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִרְעָה עַד שִׁסְתַּאב, וַיִּמְכַּר, וַיָּבִיא בְּדָמֵי חֲצִיָּה עוֹלָה וּבְדָמֵי חֲצִיָּה שְׁלָמִים. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יִבְדֹּק, אִם אָמַר: 'לִכְךָ נִתְּכֹנְנִי אֲלֹא שְׂאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַת' - דְּבָרֵי קִיָּמִין. אִם אָמַר: 'מֵה שְׁקָרִיתִי שֵׁם לְרֵאשׁוֹן, חִזְרִיתִי וְקָרִיתִי שֵׁם לְשֵׁנִי' - אֵין דְּבָרֵי אַחֲרוֹנִים כָּלוּם. 'בְּהֶמָּה זֹאת תַּחַת עוֹלָה'; תַּחַת שְׁלָמִים' - הַכֹּל תַּחַת עוֹלָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרֵי קִיָּמִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יִבְדֹּק, אִם אָמַר: 'לִכְךָ נִתְּכֹנְנִי, אֲלֹא שְׂאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַת' - דְּבָרֵי קִיָּמִים. אִם אָמַר: 'מֵה שְׁקָרִיתִי שֵׁם

וְהָרִי שְׁתִּיחֵן עוֹמְדוֹת - וְיָבִיא אֶת אֵיזָה מִהֶן שִׁירְצָה, שְׁנִיָּה תִרְעָה עַד שֶׁתִּסְתַּאב, וְתִמְכַּר, וַיִּפְּלוּ דְמִיָּה לְנִדְבָה אוֹ תָמוֹת. הַמִּפְרִישׁ מַעוֹתָיו לַחֲטָאתוֹ וְאָבְדוֹ, וְהַפְרִישׁ חֲטָאת תַּחֲתִיָּהן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָה עַד שֶׁנִּמְצְאוּ; רַבִּי אוֹמֵר: יִלְכוּ לִים הַמֶּלֶח. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי, בַּמִּפְרִישׁ חֲטָאתוֹ וְאָבְדָה, וְהַפְרִישׁ אַחֲרֵת תַּחֲתִיָּה, וְהַקְרִיבָה, וְאַחֲרֵי כֵן נִמְצְאָת הָרֵאשׁוֹנָה - שְׁתָּמוֹת. הַמִּפְרִישׁ מַעוֹת לַחֲטָאתוֹ וְאָבְדוֹ, וְהַקְרִיב חֲטָאת, וְאַחֲרֵי כֵן נִמְצְאוּ מַעוֹת - יִלְכוּ לִים הַמֶּלֶח, שְׂרָבִי אוֹמֵר: אֵין הַמַּעוֹת נוֹפְלוֹת לְנִדְבָה אֲלֹא אִם כֵּן לָקַח בָּהֶן חֲטָאת, וְהוֹתִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חֲטָאת מִתָּה, וְאֵין הַמַּעוֹת יִלְכוּ לִים הַמֶּלֶח, אֲלֹא שֶׁנִּמְצְאוּ מֵאַחֲרֵי שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים.

ז. תִּמְוֹרֵת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְלֶדֶן, וְלֶדֶן, עַד סוֹף הָעוֹלָם - הָרִי אֲלֹו כְּבָכוֹר וְכַמַּעֲשֵׂר, וַיֵּאָכְלוּ בְּמוֹמֶן לַבְּעָלִים. מֵה בֵּין כְּבוֹר וְכַמַּעֲשֵׂר לְכָל הַקֳּדָשִׁים? שְׁכָל הַקֳּדָשִׁים חִיב בְּאַחֲרִיוֹתָיו וַיִּטְפֹּל בָּהֶן לְהָבִיא מִחוּץ לְאָרֶץ, מֵה שְׂאֵין כֵּן בְּכָבוֹר וּבַמַּעֲשֵׂר.

מִסְכַּת תִּמְוֹרָה פָּרָק שְׁלִישִׁי

א. הָאוֹמֵר: 'מֵה שְׁכַמְעִי בְּהֶמָּה זֹאת הַקֳּדָשׁ' - מִתַּרְתּ בְּגִזָּה וְאִסוּרָה בְּעִבּוּדָה, מִפְּנֵי שֶׁמִּכְחֵישׁ אֶת הַקֳּדָשִׁים. שְׁחִטָּה - הָעֶבֶר אִסוּר בְּאֲכִילָה. מִתָּה - הָעֶבֶר אִסוּר בְּהִנָּאָה. 'שׁוֹר זֶה הַקֳּדָשׁ לְאַחֲרֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם', שְׁחִטּוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מִתָּה בְּאֲכִילָה. מִתָּה בְּהִנָּאָה. הַקֳּדָשׁ לְשֵׁם שְׁלָמִים - הָרִי זֶה מִקֳּדָשׁ. 'מַעֲכָשׁוּ לְאַחֲרֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם', וְשְׁחִטּוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - אִסוּר בְּאֲכִילָה. מִתָּה - אִסוּר בְּהִנָּאָה. הַקֳּדָשׁ לְשֵׁם שְׁלָמִים - הָרִי זֶה אֵינוֹ מִקֳּדָשׁ.

ב. 'בְּהֶמָּה זֹאת תּוֹדָה' - מֵה שְׁתִּלַּד עוֹלָה. 'בְּהֶמָּה זֹאת שְׁלָמִים' - מֵה שְׁתִּלַּד חֲטָאת. 'הָרִי זֶה וְלֶד תּוֹדָה' - וְלֶד שְׁלָמִים; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרֵי קִיָּמִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יִבְדֹּק, אִם אָמַר: 'לִכְךָ נִתְּכֹנְנִי, אֲלֹא שְׂאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי

לראשון וחזרתי וקריתי שם לשני' - אין דבריו אחרונים כלום.

ד. 'בהמה זו חצייה עולה וחצייה שלמים', והמיר בה - תמורתה פיוצא בה. 'חצייה עולה וחצייה שלמים'. 'בהמה זו חצייה תחת עולה וחצייה תחת חטאת' - הכל עולה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: תמות. 'חצייה תחת חטאת וחצייה תחת עולה' - הכל מודים שתמות.

ה. חמשה שהביאו זבח אחד, אחד סומך לשום עולה וכלם סמכו לשום שלמים - ירעה עד שיסתאב, וימכר בדמי חצייה עולה ובדמי חצייה שלמים. שחטו - תעבר צורתו ויצא לבית השרפה. מצאתו שלמים - תעלה לגבי מזבח, מפני שלא היה בית דין. שלכך אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? בזמן שמתכונן לכך מתחלתו, אבל סמך לשם עולה, ונמלך ואמר לשום שלמים - הרי זה בקדשתה ראשונה.

ו. 'הרי זה תמורת זו', 'חליפת זו' - הרי זו תמורה. 'זו מחללת על זו' - לא אמר כלום. בהקדש בדרך הבית זה מחללת עליו - דבריו קימין. 'תמורה זו, חליפה זו' - לא אמר כלום. 'הרי זה חטאת', ו'הרי זו אשם', אף על פי שחייב - לא אמר כלום. 'הרי אלו לחטאתי' ו'הרי אלו לאשמי', אם היה חייב - דבריו קימין. ואם לאו - לא אמר כלום. 'הרי עלי חטאתו ועלתו של פלוני', מדעתו - יצא. ושלא מדעתו - לא יצא. הלך הלה והביא לעצמו - הרי הן כחטאת ואשם שכפרו הבעלים. עולה שנתערבה בזבחים - ירעו עד שישתאבו, וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן זבח, ובדמי היפה שבהן עולה. המיר באחת מהן, ואין יודע באיזו מהן המיר - הרי זה מביא מעות או זבח מתוך ביתו, ואומר: 'אם תמורת עולה היא - הרי זה שלמים, אם תמורת שלמים היא - זה' - הרי זו עולה, והרי הן כשני זבחים שנתערבו זה בזה. חזר והמיר באחד מהן, ואין יודע באיזה מהן המיר - הרי זה מביא

מעות או זבח מתוך ביתו, ואומר: 'אם תמורת תמורה הוא - זה חליץ הוא זו עולה, היא שלמים. אם תמורת שלמים היא זו - הרי זו עולה', והרי הן כזבח וכתמורה שנתערבו זה בזה. תודה שנתערבה בתמורתה - שפיהן יקרב ויניף הלחם עמהן. מת אחד מהן - לא יקרב שני. חזר והמיר באחד מהן - הרי זה לא יקרב. וכן שלמים שנתערבו בככור - שניהם ירעו עד שישתאבו, ויאכלו בככור. מת אחד מהן - לא יקרב שני. חזר והמיר באחד מהן - הרי זה לא יקרב.

וַיִּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:

וַאֲנִי מֹשֶׁה וּמִלְלִי יְתַּתְּגַמְיָא הָאֵלִין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל:

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לָצֵאת וּלְבֹא וַיֹּהִי אָמַר אֵלִי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

וַאֲמַר לַהוֹן בֶּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין אֲנִי יוֹמָא דִּין לִית אֲנִי יָכִיל עוֹד לְמַפְק וּלְמִיעֵל וַיֵּי אָמַר לִי לֹא תַעֲבֹר יְת יִרְדְּנָא הַדִּין:

אֲנֹכִי הַיּוֹם – הַיּוֹם מְלֹאוּ יָמִי וּשְׁנוֹתַי; בְּיוֹם זֶה נוֹלַדְתִּי, בְּיוֹם זֶה אָמוּת. לֹא אוּכַל עוֹד לָצֵאת וּלְבֹא – יְכוֹל שְׁתַּשֵּׁשׁ כַּחוֹ תַלְמוּד לֹאמַר: "לֹא כְהִתָּה עֵינִי וְלֹא נָס לַחֹה" אֲלֵא מֵהוּ לֹא אוּכַל אֵינִי רִשְׁאִי, שְׁנִטְלָה מִמֶּנִּי הָרְשׁוּת וְנִתְּנָה לַיהוֹשֻׁעַ. נַה' אָמַר אֵלִי – זֶהוּ פְרוּשׁ לֹא אוּכַל עוֹד לָצֵאת וּלְבֹא, לִפִּי שֶׁה' אָמַר אֵלַי. דְּבַר אַחֵר: לָצֵאת וּלְבֹא בְּדַבְּרֵי תוֹרָה; מְלַמֵּד שְׁנִסְתַּתְּמוּ מִמֶּנּוּ מְסֻרוֹת וּמַעֲיָנוֹת הַחֻקִּים.

וַיֹּהִי אֶל־לִהְיֶה הוּא | עָבַר לַפְּנִיָּה הוּא־יִשְׁמָיִד אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיהָ וַיִּרְשָׁתָם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר לַפְּנִיָּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ הַהוּא:

וַיֵּי אֲלֵהֶךְ הוּא עָבַר קְדָמָךְ הוּא יִשְׁיַצִי יְת עַמְמִיָּא הָאֵלִין מִן קְדָמָךְ וְתִירְתַּנּוּן יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר קְדָמָךְ כְּמָא דְּמִלְלִי וַיֵּי:

שני

וַעֲשֵׂה יְיָ הַהוּא לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעוֹג מִלְכֵי הָאֲמֹרִי וּלְאֲרָצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם:

וַיַּעֲבִיד וַיֵּי לַהוֹן כְּמָא דְּעַבֵּד לְסִיחֹן וּלְעוֹג מִלְכֵי אֲמֹרָאָה וּלְאֲרַעְהוֹן דְּשִׁיַּצִי יְתַהוֹן:

וַיִּנְתְּנֵם יְיָ הַהוּא לַפְּנִיָּכָם וַעֲשִׂיתָם לָהֶם כְּכָל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתְכֶם:

וַיִּמְסְרֻנּוּ וַיֵּי קְדָמִיכוֹן וְתַעֲבְדוּן לַהוֹן כְּכָל תַּפְקִידָתָא דְּפַקִּידַת יְתַכּוֹן:

חֲזַקוּ וְאַמְצוּ אֶל־תִּירְאֹו וְאֶל־תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי | וַיֹּהִי אֶל־לִהְיֶה הוּא הַהִלֵּךְ עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּה וְלֹא יַעֲזֹבָךְ:

תַּקְפוּ וְעִילְמוּ לֹא תַדְחִלוּן וְלֹא תַתְּבְּרוּן מִן קְדָמִיהוֹן אַרִי וַיֵּי אֲלֵהֶךְ מִימְרִיָּה מְדַבֵּר קְדָמָךְ לֹא יִשְׁבַּקְנָךְ וְלֹא יִרְחַקְנָךְ:

לֹא יִרְפֶּה – לֹא יִפְּנוּ לָךְ רַפִּיּוֹן, לַהֲיוֹת נֶעֱזָב מִמֶּנּוּ.

שלישי

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל חֲזַק וְאַמְצֵן כִּי אִתָּה תְּבֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ הַהוּא לְאַבְרָם לֵאמֹר לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תִּנְחִילָנָה אוֹתָם:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר לִיהוֹשֻׁעַ וַיֵּי לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל תַּקְפוּ וְעִילֵם אַרִי אֶת תִּיעוֹל עִם עַמָּא הַדִּין לְאֲרַעָא דְּקַיִים וַיֵּי לְאַבְרָהָם לְמַתָּן לַהוֹן וְאַתָּה תַחֲסִנְנָה לַהוֹן:

כִּי אִתָּה תְּבֹא אֶת הָעָם הַזֶּה – "אַרִי אֶת תִּיעוֹל עִם עַמָּא הַדִּין". מֹשֶׁה אָמַר לוֹ לַיהוֹשֻׁעַ: זִקְנִים שְׂבִדוֹר יִהְיוּ עִמָּךְ, הַכֹּל לִפִּי דַעְתָּן וְעֲצָתָן; אֲבָל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לַיהוֹשֻׁעַ: "כִּי אִתָּה תְּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם", תְּבִיאַ עַל כְּרָתָם, הַכֹּל תְּלוּי בָךְ: טַל מִקַּל וְהֶדַּעַל מִקְדָּדוֹן; דְּבַר אַחֵד לְדוֹר, וְלֹא שְׁנֵי דְבָרִים לְדוֹר.

וַיֹּהִי הוּא | הַהִלֵּךְ לַפְּנִיָּה הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּה וְלֹא יַעֲזֹבָךְ לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת:

וַיֵּי הוּא מְדַבֵּר קְדָמָךְ מִימְרִיָּה יְהִי בְּסַעֲדָךְ לֹא יִשְׁבַּקְנָךְ וְלֹא יִרְחַקְנָךְ לֹא תַדְחִל וְלֹא תַתְּבְּר:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת | וַיִּתְּנָה אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְיָ הַהוּא וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה וְגוֹמַר וַיִּתְּנָה – כְּשֶׁנִּגְמְרָה כָּלָה, נִתְּנָה לְבְנֵי שְׂבִטוֹ.

רביעי

וּפָקִיד מֹשֶׁה אֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ יָשָׁבַע שָׁנִים בְּזִמְנָה
שָׁתָא דְשִׁמְשָׁתָא בְּחֻגָא דְמִטְלִיא:

וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ יָשָׁבַע שָׁנִים בְּמַעַד
שָׁנַת הַשְּׁמִטָה בְּתֵג הַסְּכּוֹת:

מִקֵּץ שָׁבַע שָׁנִים – בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל שְׁמִטָּה, שֶׁהִיא הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית. וְלָמָּה קוֹרָא אוֹתָהּ שָׁנַת הַשְּׁמִטָּה שְׁעָדִין שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהּ, בְּקִצְרֵי שֶׁל שְׁבִיעִית הַיּוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית.

בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לָרְאוֹת אֶת־פָּנָיו יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה
בְּמָקוֹם אֶשֶׁר יִבְחַר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת גִּגְד כָּל־
יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנוֹהֶם:

בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לָרְאוֹת אֶת־פָּנָיו יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה
בְּמָקוֹם אֶשֶׁר יִבְחַר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת גִּגְד כָּל־
יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנוֹהֶם:

תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת – הַמֶּלֶךְ הָיָה קוֹרֵא מִתְחִלַּת אֵלֶּה הַדְּבָרִים, כְּדֹאִיתָא בְּמַסְכַּת סוֹטָה, עַל בֵּימָה שֶׁל עֵץ שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בְּעֶזְרָה.

כְּנוֹשׁ יֵת עֲמָא גּוֹבְרִיא וּנְשִׂיא וְטַפְלָא וּגְיּוֹרָךְ דְּבִקְרוֹךְ
בְּדִיל דְּיִשְׁמְעוּן וּבְדִיל דְּיִילְפוּן וַיִּדְחֲלוּן קֳדָם יְיָ
אֱלֹהֵכֶן וַיִּשְׁרֹן לְמַעַבְדַּי יֵת כָּל פְּתָגְמֵי אוֹרִיתָא הַדָּא:

הִקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר
בְּשַׁעְרֶיךָ לִמְעַן יִשְׁמְעוּ וְלִמְעַן יִלְמְדוּ וַיִּרְאוּ אֶת־
יְהוָה אֶל־לִהְיֶכֶם וְשִׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

הָאֲנָשִׁים – לְלַמֵּד. וְהַנָּשִׁים – לְשִׁמְעָה. וְהַטָּף – לָמָּה בָּאוּ לִתַּת שֹׁכֵר לְמִבְיֵאֵהֶם.

וּבְנֵיהֶן דָּלָא יִדְעוּ יִשְׁמְעוּן וַיִּילְפוּן לְמַדְחַל קֳדָם יְיָ
אֱלֹהֵכֶן כָּל יוֹמִיא דְּאִתּוֹן קִיַּיְמִין עַל אֶרְעָא דְּאִתּוֹן
עֲבָרִין יֵת יִרְדְּנָא לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ:

וּבְנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלִלְמְדוּ לִירְאָה אֶת־
יְהוָה אֶל־לִהְיֶכֶם כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־
הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ:

פְּרָשְׁת נְבוּאָת הַגָּלוּת

חמישי

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הֵא קָרִיבוּ יוֹמָךְ לְמַמַּת קָרִי יֵת יְהוֹשֻׁעַ
וְאִתְּעַתְדוּ בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא וְאַפְקִדְנִיָּה וְאַזֵּל מֹשֶׁה
וַיְהוֹשֻׁעַ וְאִתְּעַתְדוּ בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבָּו יָמָיךְ לְמוֹת קָרָא
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד וְאַצְנוּנוּ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה
וַיְהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְּבוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד:

וְאַצְנוּנוּ – וְאַזְרִינוּ.

וְאִתְגַּלִּי יְיָ בְּמִשְׁכְּנָא בְּעִמּוּדָא דְּעִנָּא וְקָם עִמּוּדָא
דְּעִנָּא עַל תְּרַע מִשְׁכְּנָא:

וַיֵּרָא יְהוָה בְּאֵהָל בְּעִמּוּד עֲנָן וַיַּעֲמֵד עִמּוּד הָעֲנָן
עַל־פֶּתַח הָאֵהָל:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הֵא אֶת שְׂכִיב עִם אֲבֹהֶיךָ וַיְקוּם עֲמָא
הַדִּין וַיִּטְעוֹן בְּתַר טַעֲנוֹת עַמְמֵי אֶרְעָא דְּהוּא עָלִיל
לְתַמָּן בִּינֵיהֶן וַיִּשְׁבְּקוּן דַּחֲלִתִי וַיִּשְׁנוֹן יֵת קִיַּיְמִי
דְּגִזְרִית עֲמָהוֹן:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקָם
הָעָם הַזֶּה וַיִּנָּה | אַתְרִי | אֶל־לִהְיֶי נְכַר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא
בְּא־שְׁמָהּ בְּקִרְבּוֹ וַעֲזֹבֵנִי וְהִפֹּר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי
אִתּוֹ:

נְכַר הָאָרֶץ – גּוֹיֵי הָאָרֶץ.

וַיִּתְקַף רוּגְזִי בְּהוֹן בְּעַדְנָא הַהוּא וְאַרְחִיקְנוּן וְאַסְלִיק
שְׂכִינָתִי מִנְּהוֹן וַיְהוֹן לְמַבְזּוּ וַיַּעֲרֶעֶן יִתְהוֹן בִּישְׁוֹן
סְגִיאָן וַעֲקוֹן וַיִּימַר בְּעַדְנָא הַהוּא הֲלֹא מִדְּלִית שְׂכִינָת
אֶל־לִהְיֶי בִּינֵי עָרְעָנִי בִּישְׁתָּא הָאֵלִין:

וַתְּרָה אִפִּי בּוֹ בְּיוֹם־הַהוּא וַעֲזֹבֹתִים וְהִסְתַּרְתִּי פָנָי
מִקָּדָם וְהִנֵּה לְאַכֵּל וּמִצְאָהוּ רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאֹמַר
בְּיוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־אִין אֶל־לִהְיֶי בְּקִרְבִּי מִצְאוּנִי
הָרַעוֹת הָאֵלֶּה:

וְהִסְתַּרְתִּי פָנָי – כְּמוֹ שְׂאִינִי רוֹאֶה בְּצַרְתָּם.

וְאַנָּא סְלָקָא אֲסְלִיק שְׂכִינָתִי מִנְּהוֹן בְּעַדְנָא הַהוּא עַל
כָּל בְּשָׁתָא דְּעִבְדוּ אָרִי אִתְּפִנִיאוּ בְּתַר טַעֲנוֹת עַמְמִיא:

וְאַנְכִי הִסְתַּר אֲסִתִּיר פָּנָי בְּיוֹם הַהוּא עַל כִּי־הָרַעָה
אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֶל־לִהְיֶי אַתְרִים:

וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וּלְמַדָּה אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁימָה בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבִנִי יִשְׂרָאֵל:	וְכַעַן כְּתוּבוּ לָכוֹן יְת תּוֹשְׁבַחְתָּא הָדָא וְאַלְפָּה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁוִינָה בְּפּוֹמָהוֹן בְּדִיל דְּתֵהִי קְדָמִי תּוֹשְׁבַחְתָּא הָדָא לְסֵהִיד בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת – "הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם" עַד "וְכִפֹּר אֲדָמְתוֹ עִמּוֹ". שִׁישִׁי	
כִּי־אֲבִיאָנוּ אֶל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּיו זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ וְאָכַל וְשָׁבַע וְדָשָׁן וּפְנָה אֶל־אֱ־לֵהִים אַחֲרֵיהֶם וַעֲבָדוּם וַנֵּאֲצִינִי וְהִפָּר אֶת־בְּרִיתִי:	אַרִי אַעִילָנוּן לְאַרְעָא דְקַיִמִית לְאַבְהָתְהוֹן עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ וְיִיכְלוּן וְיִסְבְּעוּן וְיִתְפַּנְקוּן וְיִתְפַּנּוּן בְּתַר טַעוֹת עַמְמִינָא וְיִפְלַחוּן לַהוֹן וְיִרְגְּזוּן קְדָמִי וִישְׁנוּן יְת קַיִמִי:
וַנֵּאֲצִינִי – וְהִקְעִיסוּנִי; וְכֵן כָּל 'נֶאֱוִיץ' – לְשׁוֹן כַּעַס.	
וְהָיָה כִּי־תִמְצָאנָּה אֹתוֹ רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעֲנָתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ כִּי יִדְעַתִּי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עָשָׂה הַיּוֹם בְּטָרָם אֲבִיאָנוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי:	וְהִי אַרִי יַעֲרַעַן יְתֵהוֹן בִּישְׁן סְגִיָּאָן וְעָקוֹן וְתַתִּיב תּוֹשְׁבַחְתָּא הָדָא קְדָמוֹהִי לְסֵהִיד אַרִי לֹא תִתְנַשִּׁי מִפָּם בְּנִיהוֹן אַרִי גָלִי קְדָמִי יַצְרָהוֹן דָּאֲנוֹן עֲבָדִין יוֹמָא דִּין עַד לֹא אַעִילָנוּן לְאַרְעָא דְקַיִמִית:
וְעֲנָתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד – שֶׁהִתְרִיתִי בּוֹ בְּתוֹכָהּ עַל כָּל הַמוֹצָאוֹת אוֹתוֹ. כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ – הָרִי זֶה הַבְּטָחָה לְיִשְׂרָאֵל, שְׁאִין תּוֹרָה מִשְׁתַּכַּחַת מִזְרָעָם לְגִמְרִי.	
וְיִכְתֹּב מִלְּשָׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּלְמְדָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְיִכְתֹּב מִלְּשָׁה יְת תּוֹשְׁבַחְתָּא הָדָא בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַלְפָּה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיֵּצְאוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וַיֹּאמְרוּ חֲזַק וְאַמְץׁ כִּי אַתָּה תְּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאַנְכִי אֵהְיֶה עִמָּךְ:	וּפְקִיד יְת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוֹן וְאָמַר תְּקַף וְעִילַם אַרִי אַתְּ תַעִיל יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא דְקַיִמִית לַהוֹן וּמִימָרִי יְהִי בְּסַעֲדָךְ:
וַיֵּצְאוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן – מִסָּב לַמַּעֲלָה כָּלפִי שְׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ: אֵל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם.	
וַיְהִי כִּכְלוֹת מִלְּשָׁה לְכַתֵּב אֶת־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת עַל־סֵפֶר עַד תִּמָּם:	וְהָיָה כִּד שִׁינְצִי מִלְּשָׁה לְמַכְתֵּב יְת פִּתְגָמִי אוֹרִיָּתָא הָדָא עַל סֵפְרָא עַד דְּשְׁלִימוֹ:
שְׁבִיעִי	
וַיֵּצְאוּ מִלְּשָׁה אֶת־הַלּוּלָם נִשְׁאֵי אַרְוֹן בְּרִית־יִ־הוֹה לְאֹמֶר:	וּפְקִיד מִלְּשָׁה יְת לִיוָּאִי נְטָלִי אַרְוֹן קַיִמָּא דִּינִי לְמִימַר:
לָקַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשִׁמְתָם אֹתוֹ מִצַּד אַרְוֹן בְּרִית־יִ־הוֹה אֶ־לְהִיכֶם וְהָיָה־שֵׁם בְּךָ לְעֵד:	סְבוּ יְת סֵפְרָא דְאוֹרִיָּתָא הָדִין וְתִשְׁוּוֹן יְתִיָּה מִסְטַר אַרְוֹן קַיִמָּא דִּינִי אֶלְהִכּוֹן וְיְהִי תַמָּן בְּךָ לְסֵהִיד:
לָקַח – כְּמוֹ "זָכוֹר", "שָׁמוֹר", "הִלּוֹף". מִצַּד אַרְוֹן בְּרִית ה' – נִחְלָקוּ בּוֹ סְכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָבֵּא בְּתָרָא; וְשׁ מִקָּם אוֹמְרִים: דָּף הָיָה בּוֹלֵט מִן הָאָרֶץ מִבְּחוּץ, וְשֵׁם הָיָה מִנֶּח; וְשׁ אוֹמְרִים: מִצַּד הַלּוּחוֹת הָיָה מִנֶּח, בְּתוֹךְ הָאָרֶץ.	
כִּי אֲנֹכִי יִדְעַתִּי אֶת־מִרְיָךְ וְאֶת־עַרְפָּךְ הַקָּשָׁה הֵן בְּעוֹדְנִי חֵי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הָיְתָם עִם־יִ־הוֹה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי:	אַרִי אֲנָא יִדְעָנָא יְת סְרַבְנוּתָךְ וְיְת קַדְלָךְ קַשְׂיָא הָא עַד דָּאֲנָא קַיִים עִמָּכוֹן יוֹמָא דִּין מְסַרְבִּין הָוִיתוֹן קְדָם יִי וְאַף בְּתַר דָּאֲמוּת:
הִקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שְׁבָטֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם וְאִדְבָּרָה בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶעֱיִדָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ:	כְּנוֹשׁוּ לְוָתִי יְת כָּל סְבִי שְׁבָטִיכוֹן וְסָרְכִיכוֹן וְאַמְלִיל קְדָמִיהוֹן יְת פִּתְגָמִינָא הָאֵלִין וְאַסְהִיד בְּהוֹן יְת שְׁמִינָא וְיְת אַרְעָא:

הקהילו אלי – ולא תקעו אותו היום בחצוצרות להקהיל את הקהל, לפי שנאמר: "עשה לה", ולא השליט יהושע עליהם. ואף בסיו נגנזו קדם יום מותו, לקים מה שנאמר: "ואין שלטון ביום המות". ואעידה בם את השמים ואת הארץ – ואם תאמר, הרי כבר העיד למעלה: "העדיתי בכם היום" וגומר היום אתם לישראל אומר, אבל לשמים ולארץ לא אומר; ועכשו בא לומר: "האזינו השמים" וגומר.

כי ידעתי אתרי מותי כי השחתת פשחתיו וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני י-הוה להכעיסו במעשה ידיכם:	ארי ידענא בטר דאמות ארי תבלא תחבלון ותסטון מן אורחא דפקידית יתכון ותערע יתכון בשתא בסוף יומיא ארי תעבדון ית דביש קדם יי לארגזא קדמוהי בעובדי ידיכון:
--	--

אתרי מותי כי השחתת פשחתיו – ובהרי כל ימות יהושע לא השחתו, שנאמר: "ויעבד ישראל את ה' כל ימי יהושע" מכאן שפלימיו של אדם חביב עליו כגופו, שכל זמן שיהושע חי, היה נראה למשה כאילו הוא חי.

ויזכר משה באזני כל-קהל ישראל את-דברי השירה הזאת עד תמם:	ומליל משה קדם כל קהל ישראל ית פתגמי תושבתתא קדא עד דשלימו:
---	--

ט «אל־תִּשְׁמַח יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּיל כְּעַמִּים כִּי זִנִּיתָ
מֵעַל אֶ־לִּהְיוֹת אֶהְבֵּת אֶתְנֹן עַל כָּל־גְּרֻנֹת דָּגָן: גִּלְדָן
וַיִּקָּב לֹא יָרַעַם וְתִירוּשׁ יִכְחַשׁ בָּהּ: גֵּלֹא יִשְׁבוּ
בְּאֶרֶץ י־הַנָּה וְשָׁב אֶפְרַיִם מִצִּירִים וּבִאשׁוּר טָמֵא
יֵאכְלוּ: ה־לֹא־יִסְכּוּ לִי־הַנָּה לִיֹּן וְלֹא יַעֲרְבוּ־לוֹ
זִבְחֵיהֶם כָּלֶחֶם אוֹנִים לָהֶם כָּל־אֲכָלִיו יִטְמְאוּ כִּי־
לִחְמָם לְנִפְשָׁם לֹא יָבֹא בֵּית י־הַנָּה: ה־מֵה־תַּעֲשׂוּ
לַיּוֹם מוֹעֵד וּלְיוֹם חַג־י־הַנָּה: וְכִי־הִנֵּה הִלְכוּ מִשְׁדֵּ
מִצִּירִים תִּקְבְּצֵם מִן תִּקְבְּרָם מִחֲמַד לְכִסְפָּם קְמוּשׁ
יִירָשׁוּם חוֹחַ בְּאֶהְלִיהֶם: וְבָאוּ יִמֵּי הַפִּקְדָּה בָּאוּ
יִמֵּי הַשְׁלָם יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֲנִיל הַנְּבִיא מִשְׁגַּע אִישׁ
הָרוּחַ עַל רֵב עֲוֹנָה וְרַבָּה מִשְׁטָמָה: ה־צַּפָּה אֶפְרַיִם
עַם־אֶ־לִּהְיָ נָבִיא פֶּחַ יְקוֹשׁ עַל־כָּל־דְּרָכָיו מִשְׁטָמָה
בְּבֵית אֶ־לִּהְיוֹ: ה־הַעֲמִיקוּ שַׁחְתּוֹ פִּימִי הַגִּבְעָה
יִזְכּוֹר עֲוֹנָם יִפְקוֹד חַטֹּאותֶם: וְכַעֲנֻבִים בַּמִּדְבָּר
מִצִּיאֹתִי יִשְׂרָאֵל כְּכַפּוּרָה בַּתְּאֲנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ
רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הִמָּה בָּאוּ בַּעַל־פְּעוֹר וַיִּגְזְרוּ
לְבַשֹּׁת וַיִּהְיוּ שְׁקוּצִים כְּאֶהֱבָם: אֶ־אֶפְרַיִם כְּעוֹף
יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם מִלְּדָה וּמִבֶּטֶן וּמִהֲרִיוֹן: י־כִּי אִם־
יִגְדְּלוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְשִׁפְלִיתִם מֵאָדָם כִּי־גַם־אֲוִי
לָהֶם בְּשׁוּרֵי מָהֶם: אֶ־אֶפְרַיִם כְּאִשְׁר־רָאִיתִי לְצוֹר
שְׁתוּלָה בְּנוּה וְאֶפְרַיִם לְהוֹצִיא אֶל־הֶרֶג בְּנָיו:
י־תוֹ־לָהֶם י־הַנָּה מֵה־תִּתֵּן תוֹ־לָהֶם רַחֵם מִשְׁפִּיל
וְשִׁ־זִים צִמְקִים: ט־כָּל־רַעְתָּם בַּגִּלְגָּל כִּי־שָׁם
שָׁנְאוּתִים עַל רַע מֵעַלְלֵיהֶם מִבֵּיתִי אֲגַרְשֵׁם לֹא
אוֹסֶף אֶהְבֵתָם כָּל־שָׁרִיהֶם סֹרְרִים: ט־הִפָּה אֶפְרַיִם
שָׁרָשׁם יָבֵשׁ פָּרִי בִל־יַעֲשׂוּן גַּם כִּי יִלְדוּן וְהַמָּתִי
מִחֲמַדִּי בַטָּנָם: י־מֵאָסָם אֶ־לִּהְיָ כִּי לֹא שָׁמְעוּ לוֹ
וַיִּהְיוּ נִדְּזִים בַּגּוֹיִם:

י גִּפְּן בּוֹקֵק יִשְׂרָאֵל פָּרִי יִשׁוּה־לוֹ כָּרֵב לִפְרִיו
הַרְבֵּה לְמִזְבְּחוֹת כְּטוֹב לְאֶרְצוֹ הִיטִיבוּ מַצְבוֹת:
חֲתֹלֵק לָבָם עֲתָה יִאֲשָׁמוּ הוּא יַעֲרֶף מִזְבְּחוֹתָם
יִשְׁדָּד מַצְבוֹתָם: כִּי עֲתָה יֵאמְרוּ אֵין מֶלֶךְ לָנוּ כִּי
לֹא יֵרָאֵנוּ אֶת־י־הַנָּה וְהַמֶּלֶךְ מֵה־יַּעֲשֶׂה־לָּנוּ:
דְּבָרוּ דְּבָרִים אֱלֹתִים שׁוֹא כָּרֵת בְּרִית וּפְרַח פְּרֵאשׁ
מִשְׁפָּט עַל תִּלְמִי ש־דִּי: ה־לְעַגְלוֹת בֵּית אֲנוֹן יִגּוּרוּ
שָׁכֵן שִׁמְרוֹן כִּי־אֲבֵל עָלָיו עֲמֹו וּכְמָרִיו עָלָיו יִגְלִלוּ

עַל־כְּבוֹדוֹ כִּי־גִלָּה מִמֶּנּוּ: גַּם־אוֹתוֹ לְאִשׁוּר יוֹבֵל
מִנְחָה לְמֶלֶךְ יָרֵב בְּשָׁנָה אֶפְרַיִם יִקַּח וַיִּבּוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל מִעֲצָתוֹ: וְגִדְּמָה שִׁמְרוֹן מִלִּפְנֵי כְּקֶצֶף עַל־
פְּנֵי־מַיִם: ה־וַיִּשְׁמְדוּ בָמוֹת אֲנוֹן חַטָּאת יִשְׂרָאֵל קוֹץ
וְדִרְדָּר יַעֲלֶה עַל־מִזְבְּחוֹתָם וְאָמְרוּ לְהָרִים כְּסוּנוֹ
וְלִגְבְּעוֹת גִּפְּלוּ עָלֵינוּ: מִימִי הַגִּבְעָה חַטָּאת
יִשְׂרָאֵל שָׁם עָמְדוּ לֹא־תִשְׁיָגָם בַּגִּבְעָה מִלְחָמָה
עַל־בְּנֵי עַלְוָה: בָּאוּתִי וְאֶסְרָם וְאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם
עַמִּים בְּאֶסְרָם לִשְׁתִּי עֲוֹנָתָם: י־וְאֶפְרַיִם עֲגָלָה
מִלְמָדָה אֶהְבֵּתִי לְדוֹשׁ וְאֲנִי עֲבָרְתִּי עַל־טוֹב
צוּאָרָה אֶרְכִּיב אֶפְרַיִם יַחֲרוּשׁ יְהוּדָה יִשְׁדָּד־לוֹ
יַעֲקֹב: י־זָרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה קַצְרוּ לִפְנֵי־חֶסֶד גִּירוּ
לָכֶם גִּיר וַעַת לְדָרוּשׁ אֶת־י־הַנָּה עַד־יָבֹא וַיִּרָּה
צִדֵּק לָכֶם: י־תִרְשָׁתֶם־רָשָׁע עוֹלָתָה קַצְרָתָם
אֲכַלְתֶּם פְּרִי־כֶחַשׁ כִּי־בִטְחָתָ בְּדֶרֶךְ כָּרֵב גִּבּוֹרִי:
י־וְקָאֵם שְׁאוֹן בַּעֲמֹה וְכָל־מִבְצָרֶיהָ יוֹשֵׁד כְּשֵׁד
שְׁלֹמֹן בֵּית אֶרְבָּאל בָּיוֹם מִלְחָמָה אִם עַל־בָּנִים
רָשָׁשָׁה: ט־כָּכָה עָשָׂה לָכֶם בֵּית־אֵל מִפְּנֵי רַעַת
רַעְתְּכֶם בַּשָּׁחַר גִּדְּמָה גִדְּמָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:

יא כִּי גַעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ וּמִמִּצִּירִים קָרָאתִי
לְבָנִי: כִּקְרָאוּ לָהֶם כֹּן הִלְכוּ מִפְּנֵיהֶם לְבַעֲלִים
יִזְבְּחוּ וּלְפִסְלִים יִקְטְרוּ: י־וְאֲנִכִּי תַרְגִּלְתִּי לְאֶפְרַיִם
קָחָם עַל־זְרוּעֵתִיו וְלֹא יִדְעוּ כִּי רַפְּאֵתִים: ה־בְּחִבְלֵי
אָדָם אֲמַשְׁכֵּם בַּעֲבָתוֹת אֶהְבֶּה וְאֶהְיֶה לָהֶם
כְּמָרִימִי עַל עַל לַחִיָּה וְאֵט אֲלִיו אוֹכִיל: ה־לֹא
יָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִשׁוּר הוּא מִלְּכוֹ כִּי מֵאֲנוּ
לְשׁוֹב: וְחֲתָלָה חֲרֵב בַּעֲרִיו וְכִלְתָּה בְּדָיו וְאֲכָלָהּ
מִמִּעֲצוֹתֵיהֶם: וְעַמִּי תְלוּאִים לְמִשׁוּבְתִּי וְאֶל־עַל
יִקְרָאָהוּ יִחַד לֹא יְרוּמָם: י־אֵיךְ אֶתְנֶנָּה אֶפְרַיִם
אֲמַגְנֶנָּה יִשְׂרָאֵל אֵיךְ אֶתְנֶנָּה כְּאִדְמָה אֲשִׁימָהּ
כְּצִבְאִים נִהְפָּךְ עָלִי לִפְנֵי יִחַד נִכְמְרוּ נַחוּמִי: ה־לֹא
אֶעֱשֶׂה חֶרֶן אֲפִי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחַת אֶפְרַיִם כִּי אֵל
אֲנִכִּי וְלֹא־אִישׁ בְּקֶרֶבָּה קְדוֹשׁ וְלֹא אָבֹא בַּעֲרִיר:
אֲחֲרִי י־הַנָּה יִלְכוּ כְּאֶרְיָה יִשְׁאָג כִּי־הוּא יִשְׁאָג
וְיִחַרְדּוּ בָנִים מִיָּם: י־יִחַרְדּוּ כְּצִפּוֹר מִמִּצִּירִים
וְכִיּוֹנָה מֵאֶרֶץ אִשׁוּר וְהוֹשְׁבֵתִים עַל־בְּתִיקָם גֹּאֵם־
י־הַנָּה:

יב «סבבני בכחש אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עד רד עם-אל ועם-קדושים נאמן: אפרים רעה רות ורצה קלים כל-היום כזב ושד ירבה וברית עם-אשור יכרתו ושמן למצרים יובל: ויריב לי-הנה עם-יהודה ולפקד עלי-יעקב כדרךיו כמעלליו ישיב לו: בבטן עקב את-אחיו ובאונן שרה את-א-להים: וישור אל-מלאך ויכל בכה ויתחנן-לו בית-אל ומצאנו ושם ידבר עמנו: וי-הנה א-להי הצ-באות י-הנה זכרו: ואתה בא-להיך תשוב חסד ומשפט שמר וקנה אל-א-להיך תמיד: כנען בינך מאזני מרמה לעשוק אהב: ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי כל-יגיעי לא ומצאו-לי עון אשר-חטא: ואנכי י-הנה א-להיך מארץ מצרים עד אושיבך באהלים פימי מועד: ודברתי עלי-הנביאים ואנכי חזון הרביתי ובנד הנביאים אדמה: ואם גלעד און אד-שוא היו בגלגל שונרים זבחו גם מזבחותרם בגלים על תלמי שדי: ויברח יעקב שדה ארם ויעבד ישראל באשה ובאשה שמר: ובנביא העלה י-הנה את-ישראל ממצרים ובנביא נשמר: והכעיס אפרים תמרורים ודמיו עליו יטוש וחרפתו ישיב לו אדניו:

יג «כדבר אפרים רתת נשא הוא בישראל ויאשם בפעל וימת: ונעתה יוספו לחטא ויעשו להם מסכה מכספם כתבונם עצבים מעשה חרשים כלה להם הם אמרים זבחי אדם עגלים ישקון: לכן יהיו פענו-פקר וכטל משפים הלך כמין יסער מגרון וכעשן מארבה: ואנכי י-הנה א-להיך מארץ מצרים וא-להים זולתי לא תדע ומושיע אין בלתי: אני ידעתיך במדבר בארץ תלאבות: ופמרעיתם וישפיעו שבעו ויגרם לבם על-כן שכתוני: ואהי להם פמו-שחל פגמר על-דרך אשור: אפגשם כזב שכול ואקרע סגור לבם ואכלם שם כלביא חית השדה תבקעם: שחתך ישראל פי-בי בעזרה: אהי מלכך אפוא ויושיעך בכל-עריך ושפטיך אשר אמרת תנה-לי מלך ושירים: אתו-לך מלך באפי ואקח בעברתי:

יצרור עון אפרים צפונה חטאתו: תכלי יולדה יבאו לו הוא-בן לא חכם פי-עת לא-יעמד במשבר בנים: מייד שאול אפדם ממנות אגאלם אהי דבריה מנות אהי קטבה שאול גחם יסתר מעיני: כי הוא בין אחים יפריא יבוא קדים רות י-הנה ממדבר עלה ויבוש מקורו ויתרב מעינו הוא ישסה אוצר כל-כלי חמדה:

יד «תאשם שמרון פי מרתה בא-להיה בחרב יפלו עלליהם ירטשו וקרייתיו יבקעו: שובה ישראל עד י-הנה א-להיך כי כשלת בעונה: קחו עמכם דברים ושובו אלי-הנה אמרו אליו כל-תשוא עון וקח-טוב ונשלמה פרים שפתינו: ואשור לא יושיענו על-סוס לא גרפב ולא-נאמר עוד א-להינו למעשה ידנו אשר-בך ירתם יתום: הארפא משוכתם אהבם גדבה כי שב אפי ממנו: ואהיה כטל לישראל יפרח פשושנה ונגד שרשיו פלבנן: ילכו ונקותיו ויהי כנזית הודו ורית לו פלבנן: ישובו ישובי בצלו יחיו דגן ויפרחו כגפן זכרו פיין לבנן: אפרים מה-לי עוד לעצבים אני עניתי ואשורנו אני פברוש רענן ממני פריך נמצא: מי חכם ויבן אלה נבון וידעם פי-ישרים דרכי י-הנה וצדקים ילכו בם ופשעים יפשו לו בם:

יואל

א «דבר-י-הנה אשר הלה אל-יואל בן-פתואל: שמעו-זאת הזקנים והאזינו כל יושבי הארץ הקיתה זאת בימיכם ואם בימי אבותיכם: עליה לבניכם ספרו ובניכם לבניהם ובניהם לדור אחר: ויתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל החסיל: הקיצו שכורים ובכו והיללו כל-שתי גין על-עסס כי נכרת מפיהם: כי-גול עלה על-ארצי עצום ואין מספר שניו שני ארזה ומתלעות לביא לו: שם גפני לשמה ותאנתי לקצפה חשף חשפה והשליך הלבינו שריגיה: אלי כבתולה חגרת-שק על-בעל נעוריה: הכרת מנחה ונסד מבית י-הנה אכלו

הַפְּהָנִים מִשְׁרָתִי יְיָ-הוֹה: וְשָׁדַד שָׁדָה אֲכָלָה אֲדָמָה
כִּי שָׁדַד דָּגָן הוֹבִישׁ תִּירוֹשׁ אֲמָלַל יִצְהָר: יֵהֱבִישׁוּ
אֲפָרִים הִילִילוּ כְּרָמִים עַל-חֹטָה וְעַל-שְׁעָרָה כִּי
אָבַד קֹצִיר שָׁדָה: יֵהַגֶּפֶן הוֹבִישָׁה וְהִתְאַנָּה
אֲמָלָה רִמְיוֹן גַּם-תִּמָּר וְתַפּוֹת כָּל-עֲצֵי הַשָּׁדָה
יִבְשׁוּ כִּי-הִבִּישׁ שִׁשׁוֹן מִן-בְּנֵי אָדָם: יִתְגָּרוּ וְסִפְדּוּ
הַפְּהָנִים הִילִילוּ מִשְׁרָתִי מִזִּבְחַת בָּאוּ לִינוּ בַשָּׁקִים
מִשְׁרָתִי אֵל-לֵהִי כִי נִמְנָע מִבֵּית אֵל-לֵהֵיכֶם מִנְחָה
וְנֶסֶד: יִקְדָּשׁוּ-צוּם קִרְאוּ עֲצָרָה אִסְפוּ זִקְנִים כָּל
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בֵּית יְיָ-הוֹה אֵל-לֵהֵיכֶם וְזַעֲקוּ אֵל-
יְיָ-הוֹה: יִאֲהָה לַיּוֹם כִּי קָרוֹב יוֹם יְיָ-הוֹה וְכָשַׁד
מִשׁ-דִּי יָבוֹא: יִהְיֶה גִגַּד עֵינֵינוּ אֲכָל נִכְרַת מִבֵּית
אֵל-לֵהֵינוּ שִׁמְחָה וְגִיל: יִעֲבָשׁוּ פְרָדוֹת תַּחַת
מְגַרְפְּתֵיהֶם נִשְׁמְרוּ אֲצִרוֹת נְהַרְסוּ מִמַּגְרֹות כִּי
הִבִּישׁ דָּגָן: יִמָּה-נִאֲנָחָה בְּהִמָּה נִבְכוּ עֲדָרֵי בָקָר
כִּי אֵין מִרְעָה לָהֶם גַּם-עֲדָרֵי הַצֹּאן נֶאֱשָׁמוּ:
יֵאֱלִיף יְיָ-הוֹה אֶקְרָא כִּי אֵשׁ אֲכָלָה נְאוֹת מִדְבָּר
וְלִהְבֶּה לַחֹטָה כָּל-עֲצֵי הַשָּׁדָה: גַּם-בְּהֵמוֹת שָׁדָה
תַּעֲרוֹג אֱלִיף כִּי יִבְשׁוּ אֲפִיקֵי מַיִם וְאֵשׁ אֲכָלָה
נְאוֹת הַמִּדְבָּר:

הלכות מלוה ולוה

יש בכללן שנים עשרה מצוות ארבע מצוות עשה, ושמונה מצוות לא תעשה; וזה הוא פירוש: להלוות לעני ומנה; שלא יגש אותו; לנגש את הנכרי; שלא ימשכן בעל חוב בזרע; לחזור המשכון לבעלו, בזמן שהוא צריך לו; שלא יאחר המשכון מבעלו העני, בעת שהוא צריך לו; שלא יחבל אלמנה; שלא יחבל בלים שעושין בהן אכל נפש; שלא יתן המלוה ברבית; שלא ילוה חלוה ברבית; שלא יתעסק אדם בין מלוה ולוה ברבית, לא יעיד ביניהן, ולא יכתב שטר, ולא יערב; ללוות מן הנכרי ולהלוות לו ברבית. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות מלוה ולוה פרק א

א, א מצוות עשה להלוות לעניי ישראל, שנאמר "אם פסח תלוה את עמי, את העני עמך": יכול רשות, תלמד לומר "העבט, תעביטנו...". ומצוה זו, גדולה מן הצדקה על העני השואל שזה כבר נצרך לשאל, וזה עדין לא הגיע למדה זו. וחתורה הקפידה על מי שימנע מלהלוות לעני, שנאמר "ורעה עינך באחיה האביון...".

א, ב כל הנוגש את העני, וחוא יודע שאין לו מה יחזיר לו עובר בלא תעשה, שנאמר "לא תהיה לו, פנשה". ומצוות עשה לנגש את הנכרי, ולהצר לו שנאמר "את הנכרי, תגש": מפני השמועה למדו, שזו מצוות עשה.

א, ג אסור לאדם להראות לבעל חובו, בזמן שיודע שאין לו, אפלו לעבר לפניו: שלא יפחידו או יבלימו, אף על פי שאינו תובעו; ואין צריך לומר, אם תבעו. וכשם שאסור לזה לתבע בך אסור ללוה לכבש ממון חברו שבידו ולומר לו לך ושוב, וחוא יש לו: שנאמר "אל תאמר לרעה, לך ושוב".

א, ד וכן אסור ללוה לקח החלואה, ולהוציאה שלא לצרה ולאבדה, עד שלא ימצא בעל חוב מאין יגבה, אף על פי שהמלוה עשיר גדול. ועושה זה רשע הוא, שנאמר "לוה רשע, ולא ישלם". וצווי חכמים, יהי ממון חברך חביב עליך בשלף.

א, ה בשיתבע המלוה הלוואתו אף על פי שהוא עשיר, והלוה דחוק וטרוד במזונות אין מרחמין בדין, אלא גובין לו חובו עד פרוטה

אחרונה מפל המטלטלין שימצאו לו. ואם לא הספיקו המטלטלין גובין מן הקרקע, אחר שמחרימין על מי שיש לו מטלטלין או מי שידע לו מטלטלין, ולא יביאם לבית דין. וגובין מפל קרקע שיש לו: אף על פי שהיא משעבדת לכתבת אשתו, או לבעל חוב שקדם גובין לזה; ואם יבוא הראשון ויטרה, יטרה.

א, ו טען חלוה שמטלטלין אלו שבידי אינן שלי, אלא פקדון הם בידו, או שכורין, או שאולין אין שומעין לו: אלא או יביא ראיה, או יגבה מהן בעל חובו.

א, ז אין בעל חוב גובה לא מכסות אשתו ובניו שללוה, ולא מבגדים צבועים שצבען לשמן, אף על פי שעדין לא לבשו אותן, ולא מסנדלים חדשים שלקחן לשמן; אלא הרי אלו שלהן. במה דברים אמורים, בכלי חל. אבל בגדי השבת והמועד, גובה אותן בעל חוב; ואין צריך לומר אם היו בהן טבעות, וחלי זהב או פסף שהכל לבעל חובו.

א, ח היו לו מטלטלין או קרקע, והרי עליו שטרי חובות לגוים, ואמר הרי כל נכסי משעבדין לגוים, ואם יטלו אותן הישראלים בחובם, יאסרו אותי הגוים בחובן, ואחיה בשביה חזרו רבותי שאין שומעין לו, ויגבו הישראלים; וכשיבואו הגוים ויאסרוהו, הרי כל ישראל מצוין לפדותו.

א, ט מסדרין לבעל חוב, בדרך שמסדרין בערביין. פירוש: אומרים ללוה הבא כל המטלטלין שיש לך, ולא תניח אפלו מחט אחת. ונותנין לו מן הכל, מזון שלוש יום.

ובסוד שנים עשר חדש, מבסות הראויה לו; לא שילבש בגדי משי או מצנפת זהובה, אלא מעבירין אותה ממונו, ונותנין לו פסות הראויה לו לשנים עשר חדש. ומטה לישב עליה, ומטה ומצע הראויין לו לישון עליהם; ואם היה עני, מטה ומפץ לישון עליו. ואין נותנין פלים כאלו לאשתו ובניו, אף על פי שהוא חייב במזונותם. ונותנין לו סנדליו ותפליו.

א,י היה אמן נותנין לו שני פלי אמנות, מכל מין ומין: בגון שהיה חרש נותנין לו שני מעצדין, ושתי מגרות. היה לו מין אחד מרבה, ומין אחד מועט נותנין לו שנים מן המרבה, וכל שיש לו מן המועט; ואין לוקחין לו פלים מרמי המרבה.

א,יא היה אפר או חמר, אין נותנין לו לא צמדו ולא חמורו; וכן אם היה ספן, אין נותנין לו ספינתו: אף על פי שאין לו מזונות אלא מאלו. אין אלו פלים, אלא נכסים; וימכרו עם שאר המטלטלין בבית דין, וינתנו לבעל חובו. א,יב מלוה שפא להפרע שלא בפני הלוה, בגון שהיה הלוה במדינה רחוקה, ותפסה האשה מטלטלין מנכסי הבעל, פדי שתזון מהן מוציאין אותן מידה, ונותנין לבעל חוב: שאפלו היה בעלה עומד לא היה יכול לזון את אשתו ובניו, עד שיפרע כל חובו.

הלכות מלוה ולוה פרק ב

ב,א דין תורה שבזמן שיתבע המלוה את חובו אם נמצאו ללוה נכסים מסדרין לו, ונותנין לבעל חוב את השאר כמו שבארנו. ואם לא נמצא ללוה פלוג, או נמצא לו דברים שמסדרין לו בלבד ילך הללוה לדרבו. ואין אוסרין אותו, ואין אומרים לו הבא ראיה שאתה עני, ולא משביעין אותו בדרך שדנין הגוים, שנאמר "לא תהיה לו, פנשה"; אלא אומרים למלוה, אם אתה יודע נכסים לך

המחייב לך, לך ותפס אותן.

ב,ב טען שיש לו מטלטלין והחביא אותן, וחרי חן בתוך ביתו אין מן הדין שיפנם לביתו, לא הוא ולא שליח בית דין: שהתורה הקפידה על זה, שנאמר "בחזק, תעמד". אבל מחרימין על מי שיש לו, ולא יתן לבעל חובו.

ב,ג כשראו הגאונים הראשונים שעמדו אחר חבור התלמוד, שרבו הרמאים ונגעלה דלת בפני לווי, התקינו שמשביעין את הללוה שבועה חמורה פעין שלתורה בנקיטת חפץ, שאין לו פלוג יתר על דברים שמסדרין לו, ושללא החביא ביד אחרים, ולא נתן מתנה על מנת להחזיר.

ב,ד וכולל בשבועה זו שכל שיריח, וכל שיבוא לידו או לרשותו מאשר תשיג ידו לא יאכיל ממונו פלוג, לא לאשתו ולא לבניו, ולא ילביש אותן, ולא יטפל בהן ולא יתן מתנה לאדם בעולם; אלא יוציא מכל אשר תשיג ידו מזון שלושים יום שלוששים יום ובסוד שנים עשר חדש שנים עשר חדש, מזון הראוי לו ובסוד הראויה לו לא אכילת חזקלים והסובאין או בני מלכים ולא מלבושי הפחות והסגנים, אלא בדרבו. וכל חיתר על צרבו יתן לבעל חובו ראשון ראשון, עד שיגבנו כל חובו.

ב,ה ומחרימין תחלה על מי שידע לפלוני נכסים גלויין או טמונין, ולא יודיע לבית דין. גם אחר התקנה הזאת, אין בעל חוב יכול להפנם לתוך ביתו שללוה, לא הוא ולא שליח בית דין: שלא תקנו לעקר גוף התורה. אלא הללוה עצמו יוציא פליו, או יאמר כף וכף הוא שיש לי; מניחין הראוי לו, ויוציא השאר, וישבע בתקנה זו. וכזה דנין ישראל, בכל מקומות.

ב,ו נראה לו ממון אחר שנשבע שבועה זו,

וְאָמַר שְׁלֹא־חָרִים הוּא, אִם עָסַק הוּא בְּיָדֵי אִין שׁוֹמְעִין לוֹ, עַד שִׁבְיָא רֵאִיָּה; וְכֵן חִזְרוּ רַבּוֹתֵי. בִּז מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעָה זֹה, שְׂאִין לוֹ כְּלוּם וְכָל מִה שִׁנְרוּיָה וְיָתֵן לְבַעֲלֵי חוּבּוֹ אִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּעָלֵי חוּבּוֹת בָּא וּמִשְׁבִּיעוֹ, שִׁשְׁבוּעָה אַחַת כּוֹלֶלֶת כָּל בְּעָלֵי הַחוּבּוֹת. וְתַקְנָת אַחֲרֹנִים הִיא, וְאִין מִדְּקִדְקִין בָּהּ לְהַחֲמִיר אֲלֵא לְהַקֵּל.

בִּח מִי שֶׁהִחֲזֹק שֶׁהוּא עָנִי וְכָשֶׁר וְהוֹלֵךְ בְּתָם, וְהִדְבֵּר גָּלוּי וְיָדוּעַ לְדִין וְלָרֹב הָעָם, וְכֵא בַּעַל חוּבּוֹ לְהַשְׁבִּיעוֹ בְּתַקְנָה זֹה, וְהִחֲזֹק הַתּוֹבֵעַ שְׂאִינוֹ מִסֵּתֶפֶק בְּעִנְיֹת זֶה, אֲלֵא רֹצֵחַ לְצַעֲרוֹ בְּשְׁבוּעָה זֹה וְלִהְצֵר לוֹ וּלְבִישׁוֹ בְּרָבִים כְּדִי לְהַנָּקֶם מִמֶּנּוּ, אִם כְּדִי שְׂוִילָהּ וְיִלּוּחַ מִן הַגּוֹיִים בְּרַבִּית אִם יָקָח נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְיִתֵּן לָזֶה, עַד שִׁנְצִיל מִשְׁבוּעָה זֹה יִרְאֶה לִי שְׂאִסּוֹר לְדִין יִרְאֵ שָׁמַיִם לְהַשְׁבִּיעוֹ שְׁבוּעָה זֹה; וְאִם הִשְׁבִּיעוֹ בְּטִל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֵתֹרָה, "לֹא תִהְיֶה לוֹ, בְּנִשָּׁח".

בִּט וְלֹא עוֹד, אֲלֵא רֵאִי לְדִין לְגַעַר בַּתּוֹבֵעַ וּלְטַרְדּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹר וְהוֹלֵךְ בְּשִׁרְיוֹת לְבֹ: שְׁלֹא תִקְנֵנוּ הַגְּאוּנִים תַּקְנָה זֹה אֲלֵא מִפְּנֵי הַרְמָאִין; וְהָרִי נֶאֱמַר "עַד דְּרִשׁ אַחִיךָ אִתּוֹ" עַד שֶׁתְּדַרֵּשׁ אֶת אַחִיךָ אִם רַמָּאִי הוּא, אִם אִינוֹ רַמָּאִי. וּמֵאַחַר שֶׁהִחֲזֹק זֶה שֶׁהוּא עָנִי, וּשְׂאִינוֹ רַמָּאִי אִסּוֹר לְהַשְׁבִּיעוֹ.

בִּי וְכֵן אָנִי אוֹמֵר, שְׁמִי שֶׁהִחֲזֹק רַמָּאִי וְדִרְכּוֹ מִקְלָקִלִין בְּמִשְׁאֵל וּמִתְנֹה, וְהָרִי הוּא אִמּוּד שִׁישׁ לוֹ מִמוֹן, וְטַעַן שְׂאִין לוֹ כְּלוּם וְהָרִי הוּא רִין לְהַשְׁבִּיעַ בְּתַקְנָה זֹה שְׂאִין רֵאִי לְהַשְׁבִּיעוֹ; אֲלֵא אִם יֵשׁ בּוֹחַ בְּדִין לַעֲשׂוֹתוֹ, עַד שִׁיפְרַע בַּעַל חוּבּוֹ, אִם לְנִדּוּתוֹ עַד שִׁיתֵּן יַעֲשֶׂה, מֵאַחַר שֶׁהוּא אִמּוּד: שִׁפְרִיעַת בַּעַל חוּבּ מִצְוָה.

בִּי אֲלֵא כְּלָל שֶׁלְּדַבֵּר: כָּל שִׁיעֲשֶׂה חֲדָין מִדְּבָרִים אֲלוֹ, וְכִינְתּוֹ לְרִדָּה חֲצָדֶק בְּלָבָד שֶׁנִּצְטַוִּינוּ לְרִדְפוֹ וְלֹא לַעֲבֹר חֲדָין עַל אֶחָד מִבְּעָלֵי דִינִין חָרִי זֶה מְרַשָּׁה לַעֲשׂוֹת וּמִקְבֵּל שָׂכָר: וְהוּא,

שִׁיחִיו מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם.

בִּיב מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּשְׁבוּעָה זֹה, מִפְּנֵי שֶׁטֶר חוּב שְׁעָלָיו, וְהוֹדָה לְאַחֲרִים בְּחוּבּוֹת אַחֲרִים, וְהִשְׁיָגָה יָדוֹ יִתֵּר עַל הָרֵאִי לוֹ לֹא יִטַּל חֵיתֵר אֲלֵא בַּעֲלֵי הַשְּׁטָרוֹת בְּלָבָד, שְׂמָא קְנוּנִיָּה עָשָׂה בְּהוֹדָאתוֹ עַל נִכְסֵי שְׁלֹחַ.

בִּיג רֵאוּבֵן שֶׁהָיָה חָיִב לְשִׁמְעוֹן מֵאָה, וְלֹאִי חָיִב לְרֵאוּבֵן מֵאָה מוֹצִיאִין מִלּוֹי, וְנוֹתְנִין לְשִׁמְעוֹן. לְפִיכָּךְ אִם אִין לְרֵאוּבֵן נִכְסִים, וְהָיָה לוֹ שֶׁטֶר חוּב עַל לֹאִי, וְאָמַר לֹאִי שֶׁטֶר אִמְנָה הוּא פְּרוּעַ הוּא, וְהוֹדָה לוֹ רֵאוּבֵן אִין מִשְׁגִּיחִין עַל הוֹדָאתוֹ, שְׂמָא קְנוּנִיָּה הֵם עוֹשִׂין לְאַבְד זְכוּתוֹ שֶׁלְשִׁמְעוֹן; אֲלֵא יִשְׁבַּע שִׁמְעוֹן, וְיִטַּל מִלּוֹי, כְּדִין כָּל טוֹרָה, שְׂאִינוֹ נִפְרַע אֲלֵא בְּשְׁבוּעָה.

בִּיד וְכֵן כָּל מִי שִׁישׁ עָלָיו שֶׁטֶר חוּב, וְהוֹדָה לְאַחַר מַעֲצָמוֹ בְּחוּב אַחֵר אִם אִין לוֹ נִכְסִים כְּדִי שִׁיגְבוּ שְׁנֵיהֶם, גּוֹבֵחַ בַּעַל הַשְּׁטָר בְּלָבָד: שְׁלֹא יַעֲשֶׂה קְנוּנִיָּה עַל שְׁטָרוֹ שְׁלֹחַ.

בִּטו אִסּוֹר לְאָדָם לְחַלּוֹת מַעוֹתָיו כְּלֵא עֲדִים, וְאִפְּלוֹ לְתַלְמִיד חֲכָמִים, אֲלֵא אִם כֵּן חִלּוּהוֹ עַל הַמִּשְׁבּוֹן; וְהַמְלִיחַ בַּשְּׁטָר, מִשְׁבַּח יִתֵּר. וְכָל הַמְלִיחַ כְּלֵא עֲדִים עוֹבֵר מִשּׁוּם "וְלִפְנֵי עוֹר, לֹא תִתֵּן מִכֶּשֶׁל", וְגוֹרֵם קִלְלָה לַעֲצָמוֹ.

בִּטז חָרֵב שְׁלֹחַ מַעֲבָדוֹ, וְאַחַר כֵּךְ שֶׁחֲרָרוֹ, אִם לָזֶה מֵאֲשֵׁתּוֹ, וְאַחַר כֵּךְ גִּרְשָׁה אִין לָחֵן עָלָיו כְּלוּם: שְׁכָל מִה שֶׁקָּנָה עָבֵד, קָנָה רַבּוֹ; וְכָל הַמַּעוֹת שֶׁכִּיד הָאִשָּׁה, בְּחִזְקָת בַּעֲלָהּ אֲלֵא אִם כֵּן חִבִּיָּה רֵאִיָּה, שֶׁחֵן מִנְדוּנִיָּתָה.

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פֶּרֶק ג

גִּא אֲלִמְנָה בֵּין שְׁחִיא עֲנִיָּה בֵּין שְׁחִיא עֲשִׁירָה, אִין מִמְשַׁכְּנִין אוֹתָהּ, לֹא בְּשַׁעַת הַלְוָאָה וְלֹא שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַלְוָאָה, וְלֹא עַל פִּי בֵּית דִּין: שְׁנֶאֱמַר "וְלֹא תַחֲבֹל, בְּגֵד אֲלִמְנָה". וְאִם חָבֵל, מַחֲזִירִין מִמֶּנּוּ בַּעַל פְּרָחוֹ. וְאִם תּוֹדָה לוֹ, תִּשְׁלֹם; וְאִם תִּכְפֹּר, תִּשְׁבַּע. אֲבֵד הַמִּשְׁבּוֹן, אִם

נִשְׂרָף, קֹדֶם שִׁיחֲזִיר לִזְקָה.

ג, וְכֵן הַמְלִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ בֵּין שְׂחֻלָּהוּ עַל הַמִּשְׁכָּנוֹ בֵּין שְׂמִשְׁכָּנוֹ אַחֵר הַלְוָאָה, בִּידוֹ אוֹ עַל פִּי בֵּית דִּין לֹא יִחַבֵּל פְּלִים שְׁעוֹשִׁין בָּהֶם אֶכָּל נֶפֶשׁ, כַּגֹּזֶן הָרְחִיב, וְהַעֲרִיב שְׁלֵעִין, וְהַיִּנְיָוִת שְׂמִיחָלִין בָּהֶם, וְסָבִין שְׁלֵשְׁחִיטָה, וְכִיּוֹצֵא בָהֶן: שְׁנֵאמַר "כִּי נֶפֶשׁ, הוּא חֵבֶל". וְאִם חֵבֶל, מִחֲזִיר בָּעַל פְּרָחוֹ; וְאִם אֶבֶד הַמִּשְׁכָּנוֹ, אוֹ נִשְׂרָף, קֹדֶם שִׁיחֲזִיר לִזְקָה.

ג, חֵבֶל פְּלִים הָרַבָּה שְׁלֹאֲכָל נֶפֶשׁ, כַּגֹּזֶן שְׂחֻבֵּל עֲרִיבָה וְיִנְיָוִת וְסָבִין חֵיב עַל כָּל פְּלִי וְכָלִי בַּפְּנִי עֲצָמוֹ; אֶפְלוֹ שְׁנֵי פְּלִים שֶׁהֵן עוֹשִׁין מְלָאכָה אַחַת חֵיב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם שְׁנֵי פְּלִים, וְלִזְקָה שְׁתֵּים עַל שְׁנֵיהֶם: שְׁנֵאמַר "לֹא יִחַבֵּל רְחִיב, וְרֵכֵב" לְחֵיב עַל הָרֵכֵב בַּפְּנִי עֲצָמוֹ, וְעַל הָרְחִיב בַּפְּנִי עֲצָמוֹ. כִּשֵּׁם שֶׁהָרֵכֵב וְהָרְחִיב מִיַּחַדִּין, שְׁנֵי פְּלִים וּמִשְׁמָשִׁין מְלָאכָה אַחַת, וְחֵיב עַל זֶה בַּפְּנִי עֲצָמוֹ, וְעַל זֶה בַּפְּנִי עֲצָמוֹ כִּדְּ כָּל שְׁנֵי פְּלִים, אִם עַל פִּי שְׂמִשְׁכָּנוֹ מְלָאכָה אַחַת, חֵיב עַל זֶה בַּפְּנִי עֲצָמוֹ, וְעַל זֶה בַּפְּנִי עֲצָמוֹ. וְכֵן אִם חֵבֶל צָמַד בְּקֶרֶת הַחֹזֶרֶשׁ, לִזְקָה שְׁתֵּים.

ג, הַמְלִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר לֹא יִמְשְׁכָנוּ אֵלָּא בְּבֵית דִּין. וְאֶפְלוֹ שְׁלֹחַ בֵּית דִּין שָׂבָא לְמִשְׁכָּנוֹ לֹא יִכְנֹס לְבֵיתוֹ וְיִמְשְׁכָנוּ, אֵלָּא עוֹמֵד בַּחוּץ, וְהַלְוָה נִכְנֵס לְבֵיתוֹ, וּמוֹצִיא לִּי הַמִּשְׁכָּנוֹ: שְׁנֵאמַר "בַּחוּץ, תַּעֲמִיד".

ג, הָאֵם כֵּן, מִה בֵּין בָּעַל חוֹב לְשְׁלֹחַ בֵּית דִּין: שְׁשְׁלֹחַ בֵּית דִּין יֵשׁ לוֹ לָקַח הַמִּשְׁכָּנוֹ מִיַּד הַלְוָה בְּזִרְעָה, וְנִתְּנוֹ לְמְלִיחָה; וּבָעַל חוֹב אֵין לוֹ לָקַח הַמִּשְׁכָּנוֹ, עַד שִׁיתֵּן לוֹ הַלְוָה מִדַּעְתּוֹ.

ג, עֹבֵר בָּעַל חוֹב, וְנִכְנֵס לְבֵית הַלְוָה וּמִשְׁכָּנוֹ, אוֹ שֶׁחִטָּף הַמִּשְׁכָּנוֹ מִיַּדוֹ בְּזִרְעָה אֵינוֹ לִזְקָה, שְׁחָרִי גִתֵּק לַעֲשֹׂה: שְׁנֵאמַר "הָשִׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט". וְאִם לֹא קָיָם עָשָׂה שָׂבָה, כַּגֹּזֶן שְׂאֵבֵד הַמִּשְׁכָּנוֹ אוֹ נִשְׂרָף לִזְקָה. וּמִחֲשָׁב דְּמִי הַמִּשְׁכָּנוֹ

לְכַעֲלֹו, וְתוֹבֵעַ הַשָּׂאָר בְּדִין.

ג, אֶחָד הַמִּמְשָׁכִין אֶת חֲבֵרוֹ בְּבֵית דִּין, אוֹ שְׂמִשְׁכָּנוֹ בִּידוֹ בְּזִרְעָה, אוֹ מִדַּעְתּוֹ הַלְוָה אִם אִישׁ עָנִי הוּא, וּמִשְׁכָּנוֹ דִּבֵּר שְׂחֻבָה צָרִיף לוֹ חָרִי זֶה מְצִיחַ לְחֲזִיר לוֹ הָעֲבוֹט בָּעַת שְׂחֻבָה צָרִיף לוֹ, מִחֲזִיר לוֹ אֶת הַכֶּסֶף בְּלִילָה כְּדִי לִישָׁן עָלָיו, וְאֶת הַמַּחֲרָשָׁה בַּיּוֹם כְּדִי לַעֲשׂוֹת בָּהּ מְלָאכָתוֹ: שְׁנֵאמַר "הָשִׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט".

ג, ח עֹבֵר וְלֹא חָשִׁיב לוֹ פְּלִי הַיּוֹם בַּיּוֹם, וְכָלִי הַלִּילָה בְּלִילָה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה: שְׁנֵאמַר "לֹא תִשָּׁכַח, בְּעֲבֻטוֹ" לֹא תִשָּׁכַח וְעֲבוֹטוֹ אֶצְלָהּ, זֶה כְּסוּת לִילָה; וּבְפְּלִים שְׂחֻבָה עוֹשֶׂה בָּהֶן מְלָאכָתוֹ בַּיּוֹם, אוֹ לִזְבָּשָׁן הוּא אוֹמֵר "עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, תָּשִׁיבֵנוּ לוֹ", מְלָמַד שֶׁמִּחֲזִירוֹ כָּל הַיּוֹם.

ג, ט אִם כֵּן הוּא שְׂמִיחָנוֹ לוֹ הַמִּשְׁכָּנוֹ בָּעַת שְׂחֻבָה צָרִיף לוֹ, וְלִזְקָה אוֹתוֹ בָּעַת שְׂחֻבָה צָרִיף לוֹ מִה יוֹעִיל הַמִּשְׁכָּנוֹ: כְּדִי שְׂחֻבָה יִשְׁמַט הַחוּב בְּשָׂבִיעִית; וְלֹא יַעֲשֶׂה מִטְּלָטְלִין אֶצְלָהּ בְּנִי, אֵלָּא יִפְרַע מִן הַמִּשְׁכָּנוֹ אַחֵר שְׂמִיחַ הַלְוָה.

ג, י הָאֵל לְמִדָּתוֹ, שֶׁהַמִּמְשָׁכִין אֶת הָעָנִי דִּבֵּר שְׂחֻבָה צָרִיף לוֹ, וְלֹא חֲחִירָיו לוֹ בְּזִמְנוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה שְׂמִיחָת: מִשּׁוּם "לֹא תִבָּא אֶל בֵּיתוֹ", וּמִשּׁוּם "הָשִׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט", וּמִשּׁוּם "לֹא תִשָּׁכַח, בְּעֲבֻטוֹ".

ג, יא בְּמִה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שְׂמִיחָנוֹ שְׂחֻבָה בְּשַׁעַת הַלְוָתוֹ. אֲבָל אִם מִשְׁכָּנוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָתוֹ אֵינוֹ חֵיב לְחֲחִירָיו לוֹ כָּלִל, וְאֵינוֹ עוֹבֵר כִּשֵּׁם מִן הַשְׂמִיחָת הָאֵלּוּ.

ג, יב שְׁלֹחַ בֵּית דִּין שָׂבָא לְמִשְׁכָּנוֹ לֹא יִמְשָׁכֵן דְּבָרִים שְׂחֻבָה אֲפָשֵׁר לְאָדָם לָתֵן אוֹתָם מִשְׁכָּנוֹ, כַּגֹּזֶן בְּגֵד שְׂעָלָיו, וְכָלִי שְׂאֻכָּל בּוֹ, וְכִיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ; וּמִנְיַח מִטָּה וּמִצָּע לַעֲשִׁיר, וּמִטָּה וּמִפֶּן לַעֲנִי. וְכָל הַנִּמְצָא בִּידוֹ חוּץ מֵאֵלּוּ, יֵשׁ לוֹ לְמִשְׁכָּנוֹ; וְיִחֲזִיר לוֹ פְּלִי הַיּוֹם בַּיּוֹם, וְכָלִי הַלִּילָה

בְּלִילָה. הָיוּ לְפָנָיו שְׁנֵי כָּלִים נוֹטֵל אֶחָד, וּמַחְזִיר אֶחָד.

ג, יג עד מתי הוא חייב להחזיר ולקח, עד לעולם. ואם היה המשכון מדברים שאיננו צריך להם, ואין מניחין אותן ללווה חרי זה מניחין אצלו, עד שלוש שנים יום; ומשלש שנים יום ולחלון, מוזכר המשכון בבית דין. מתי חלווה, איננו מחזיר לבניו; מתי חלווה אחר שהושב לו המשכון שומטו המלווה מעל בניו, ואיננו מחזיר.

ג, יד הערב מתר למשכנו בזרוע, ולהפנים לביתו, ולטל המשכון: שנאמר "לקח בגדו, כי ערב זר". וכן מי שיש לו שכר אצל חברו בין שכר מלאכתו, בין שכר בהמתו וכליו, בין שכר ביתו חרי זה מתר למשכנו, שלא על פי בית דין, ונכנס לביתו, ונוטל המשכון בשכרו. ואם זקק השכר עליו במלווה אסור, שנאמר "כי תשח ברעה, משאת מאומה..."

ג, טו מי שהיה בידו משכנו שלעני אם היה שכרו יתר על פחתו, כגון קרדם ומפר גדול וכיוצא בהן חרי זה מתר להשפירו, ומנכה שכרו מחובו תמיד, מפני שזה פמשיב אבדה, ואינו צריך רשות בעלים.

הלכות מלווה ולווה פרק ד

ד, א נשך ותרבות אחד הוא שנאמר "את כסףך לא תתן לו, בנשך; ובמרבית, לא תתן אכלך", ולחלון הוא אומר "נשך כסף נשך אכל: נשך, כל דבר אשר ישך". ולמה נקרא שמו נשך מפני שהוא בנושך, שמצער חברו ואוכל בשרו. ולמה חלקן הכתוב, לעבר עליו בשני לאוין.

ד, ב בדרך שאסור לגותן לחלוות ברבית, כן אסור לזקק ללוות ברבית: שנאמר "לא תשיך לאחיה" מפני השמועה למדו שזו אזהרה ללווה, כלומר לא תנשך לאחיה.

ד, ג וכן אסור להתעסק בין לווה ומלווה ברבית.

וכל מי שהיה ערב, או סופר, או עד ביניהן חרי זה עובר בלא תעשה: שנאמר "לא תשימון עליו, נשך", זו אזהרה אף לעדים ולערב ולסופר.

ד, ד הא למדת, שהמלווה ברבית עובר על ששה לאוין "לא תהיה לו, בנשך", "את כסףך לא תתן לו, בנשך", "ובמרבית, לא תתן אכלך", "אל תקח מאתו נשך ותרבית", "לא תשימון עליו, נשך", "ולפני עור, לא תתן מכשול". וחלווה עובר בשנים "לא תשיך לאחיה", "ולפני עור, לא תתן מכשול".

ד, ה ערב, ועדים, וכיוצא בהן אין עוברין אלא משום "לא תשימון עליו, נשך". וכל מי שהיה סרסור בין שניהם, או שפיע אחד מהן, או הורהו עובר משום "ולפני עור, לא תתן מכשול".

ד, ו אף על פי שהמלווה וחלווה עוברין על כל אלו הלאוין, אינן לזקין, מפני שנתן להשבון: שכל המלווה ברבית אם חיתה רבית קצוצה, שהיא אסורה מן התורה חרי זו יוצאה בדינין, ומוציאין אותה מן המלווה, ומחזירין ללווה; ואם מתי המלווה, אין מוציאין מיד חבנים.

ד, ז הניח להם אביהם מעות שגלרבית אף על פי שהן יודעין שהן שגלרבית, אינן חייבים להחזיר. הניח להם פרה וטלית שגלרבית, וכל דבר המסים חייבים להחזיר, מפני כבוד אביהן. במה דברים אמורים, בשעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת. אבל אם לא עשה תשובה, אין חוששין לכבודו; ואפלו דבר המסים, אין מחזירין.

ד, ח הגזלנין ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן, כדי לפתח להן דרך לתשובה; וכל המקבל מהן, אין רוח חכמים נוחה המנו. ואם חיתה הגזלה קנמת, והרבית דבר מסים, וחרי הוא בעצמו מקבלין מהן.

ד, ט שטר שפֿתוב ב' רבית, בין קצוצה בין
ש'לדבריהם גובה את הקרן, ואינו גובה את
הרבית. קדם וגבה הכל, מוציאין ממנו הרבית
הקצוצה; אבל אבך רבית, שהוא מדבריהם
אינו גובה מן הלוה למלוה, ואין מחזירין
אותו מן המלוה ללוה.

ד, י כל הפותב שטר רבית, חרי זה כפותב
ומעיד עליו עדים שפֿכר בה' אלהי ישראל. וכן
כל הלוה ומלוה ברבית בינו לבין עצמן
שניהן ככופרים בה' אלהי ישראל, וכפרו
ביציאת מצרים שנאמר "את כספך לא תתן
לו, בנשך... אני, ה' אלהיכם, אשר הוצאתי
אתכם, מארץ מצרים".

ד, יא אסור לאדם להלוות בנ"י ובני ביתו
ברבית אף על פי שאינו מקפיד, ומתנה הוא
שנותן להן חרי זה אסור, שפֿא ירגילם בדבר
זה.

ד, יב תלמידי חכמים שהלוו זה את זה, ונתן לו
יתר על מה ש'לוה ממנו חרי זה מתר, שהדבר
ידוע שלא נתן לו אלא מתנה: שחרי הן יודעין
חמר אסור הרבית.

ד, יג המלוה את חברו, ומצא הלוה יתר, או
שהחזיר לו חובו, ומצא יתר אם בכדי שהדעת
נוטה חיב להחזיר; ואם לאו מתנה הוא שנתן
לו, או גזלה חיתה לו בירו והבליע לו בחשבון,
או אחר צוה לו להבליע לו.

ד, יד בבמה הדעת נוטה באחת ובשתיים או
בחמשה או בעשרה, שפֿא חמשה חמשה מנה
או עשרה עשרה. וכן אם מצא יתר מנין
החמישיות או מנין העשרות חיב להחזיר לו,
שפֿא האחדים שהיה מונה בהן החמישיות או
העשרות נתערבו עם העשרות.

ד, טו המלוה את חברו על המטבע, וכן הפותב
לאשתו בכתבתה מטבע ידוע, ופרש משקלו,
והוסיפו על משקלו אם הוזלו הפרות מחמת

התוספת מנפה לו שעור התוספת, ואפלו
הוסיפו עליו כל שהוא; ואם לא הוזלו מחמת
התוספת אינו מנפה לו, אלא נותן לו ממטבע
היוצא באותה שעה.

ד, טז במה דברים אמורים, בשחסיפו עליו עד
חמישיתו, כגון שהיה משקלו ארבעה ועשור
חמשה. אבל אם הוסיפו עליו יתר על חמישיתו
מנפה לו כל התוספת, אף על פי שלא הוזלו
הפרות. והוא חדין למלוה על המטבע, ופחתו
ממנו.

ד, יז המלוה את חברו על המטבע, ונפסל אם
יכול להוציא במדינה אחרת, ויש לו דרך
לאותה מדינה נותן לו ממטבע שהלוהו, ואומר
לו לך והוציא במקום פלוני; ואם אין לו דרך
לשם, נותן לו ממטבע היוצא באותה שעה.
וכן בכתבה.

ד, יח חורו מקצת הגאונים, שהלוה שפֿחל
למלוה ברבית ש'לקח ממנו, או שעתידי לקח אף
על פי שקנו מירו שפֿחל או נתן מתנה, אינו
מועיל פלוס: שכל רבית שפֿעולם מחילה היא;
אבל התורה לא מחלה, ואסרה מחילה זו.
ולפיכך אין המחילה מועלת ברבית, אפלו
ברבית ש'לדבריהם.

ד, יט יראה לי, שאין הוראה זו נכונה; אלא
מאחר שאומרים למלוה, החזיר לו, וידע הללוה
שדבר אסור עשה, ושיש לו לטל ממנו אם רצה
למחל, מוחל בדרך שמוחל הגזל. ובפרוש
אמרו חכמים שהגזלנין ומלוי ברבית שהחזירו
אין מקבלין מחו, מפלל שהמחילה להם מועלת.
ד, כ נכסי יתומים מתר לתן אותם לאדם נאמן
שיש לו נכסים טובים רבים, קרוב לשכר
ורחוק להפסד. פיצד: אומרים לו תהיה נושא
ונותן בהן אם היה שם רוח, תן להם חלקן מן
הרוח, ואם יש שם הפסד, אתה תפסיד לבדך.
שזה אבך רבית הוא; וכל אבך רבית אינה

אסורה אלא מדבריהם, ובנכסי יתומים לא גזרו.

הלכות מלוה ולוה פרק ה

הא הגוי וגר תושב, לוין מהן ומלוין אותן ברבית: שנאמר "לא תשיף לאחיד" "לא אחיד" אסור, ולשאר העולם מתר. ומצות עשה להשיף לגוי, שנאמר "לנכרי תשיף" מפי השמועה למדו, שזו מצות עשה; וזה הוא דין תורה.

הב אסרו חכמים שיהיה ישראל מלוה את הגוי ברבית קצוצה, אלא בכדי חייו. גזרו שמוא ילמד ממעשיו, ברב ישיבתו עמו; לפיכך מתר ללוות מן הגוי ברבית, שחרי הוא בורח מלפניו, ואינו רגיל אצלו. ותלמיד חכמים, שאינו בא ללמד ממעשיו, מתר להלוות לגוי ברבית, אפלו להרויח. וכל אבק רבית עם הגויים, מתרת לכל.

הג ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית, ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר, ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חרי זו רבית קצוצה, אפלו העמידו אצל הגוי: עד שיטל הגוי מעותיו, ויחזר ויתנם ביד ישראל האחר.

הד גוי שלוה מעות מישראל ברבית, ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר, ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך בדרך שאתה מעלה לישראל חרי זה מתר; ואם העמידו אצל ישראל אף על פי שנתן הגוי המעות בידו הואיל ומדעת ישראל נתן, חרי זו רבית קצוצה.

הה אסור לישראל לתלות מעותיו ביד גוי, כדי להלוות אותן לישראל ברבית. וגוי שהלוה את ישראל ברבית, אסור לישראל אחר להיות לו ערב, שפיון שדיניהם שתובע הערב תחלה, נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהערב חייב בה לגוי; לפיכך אם קבל עליו הגוי שלא

יתבע את הערב תחלה, חרי זה מתר.

הו ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית, וזקפן עליו במלוה, ונתגיר אם עד שלא נתגיר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן, ואת הרבית; ואם משנתגיר זקפן גובה את הקרן, ואינו גובה את הרבית.

הז אבל גוי שלוה מישראל ברבית, וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגיר, גובה את הקרן ואת הרבית, שלא יאמרו בשביל מעותיו, נתגיר זה; וגובה הישראל ממונו אחר שנתגיר, כל מעות הרבית שנתחייב בהן פשהיה גוי.

הח מצוה להקדים הלואת ישראל בחנם, להלוות גוי ברבית. ואסור לאדם שיתן מעותיו קרוב לשכר ורחוק להפסד, שזה אבק רבית הוא; והעושה בן רשע. ואם נתן, חולקין בשכר ובהפסד כדין העסק. והנותן מעותיו קרוב להפסד ורחוק לשכר, חרי זה חסיד.

הט אין מושיבין חנוני למחצית שכר, ולא יתן לו מעות לקח בהן פרות למחצית שכר, ולא ביצים להושיבין תחת התרנגולין שלו למחצית שכר, ולא שמין עגלים וסיחין לפטמן למחצית שכר אלא אם בן נתן לו שכר עמלו ומזונו, או יהיה רוח חמת עסק יותר על הפסדו, כמו שבארנו בענין השתפות.

הי המשתתף עם חברו במעות, או בקרקע, או חנותן לו עסק לא יצרף השכר עם הקרן: שמוא לא יהיה שם שכר, ונמצאו באין לידי רבית. וכן לא יתן לו מעות בתורת עסק או שתפות, ויכתב אותן מלוה: שמוא ימות; ונמצא השטר ביד היורש, וגובה בו את הרבית.

היא אסור להקדים את הרבית, או לאחר אותה. ביצד: נתן עיניו ללוות ממונו, והיה משלח לו סבלונות בשביל שילוחו זו היא רבית מקדמת; לזה ממונו והחזיר לו מעותיו,

וְהָיָה מִשְׁלַח לֹא סְבִלֻנוֹת בְּשִׁבִּיל מַעֲוֹתָיו שֶׁהָיוּ
בְּטִלְיָן אֲצִלּוֹ זֶה הָיָה רַבִּית מֵאַחֲרָת. וְאִם עָבַר
וַעֲשָׂה כֵן, הָרִי זֶה אֲבֵק רַבִּית.

הַיָּב מִי שֶׁלֹּוה מִחֲבֵרוֹ, וְלֹא הָיָה רָגִיל מִקִּדְּמָה
לְהַקְדִּים לֹא שְׁלוֹם אֲסוּר לְהַקְדִּים לֹא שְׁלוֹם; וְאִין
צָרִיךְ לִזְמַר שִׁיקְלָסוֹ בְּדִבְרִים, אוֹ יִשְׁכִּים
לְפָתָחוֹ: שֶׁנֶּאֱמַר "נִשְׁדָּה, כָּל דִּבְרִי", אֲפִלּוֹ דִּבְרִים
אֲסוּרִים. וְכֵן אֲסוּר לֹא לְלַמֵּד אֶת הַמַּלְוֶה מִקְרָא
אוֹ תַלְמוּד, כָּל זְמַן שֶׁמַּעֲוֹתָיו בְּיָדוֹ, אִם לֹא הָיָה
רָגִיל בְּזֶה מִקִּדְּמָה: שֶׁנֶּאֱמַר "נִשְׁדָּה, כָּל דִּבְרִי".

הַיָּג הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ לֹא יֹאמַר לוֹ, דַּע אִם בָּא
אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי, כְּלוּמַר שֶׁתִּכְבְּדוּ
וְתִאֲכִילוּ וְתִשְׁקֶהוּ בְּרֹאוֹי; וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
הַיָּד יֵשׁ דִּבְרִים שֶׁחֵן כְּמוֹ רַבִּית, וּמִתְרִין.
פִּיּוּצָא: לִזְקַח אָדָם שְׁטָרוֹתָיו שֶׁלֹּחֲבָרוֹ וּמִלְוֹתָיו
שֶׁלֹּחֲבָרוֹ בְּפָחוֹת, וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ; וּמִתֵּר לָאָדָם
לִתֵּן לְחֲבֵרוֹ דִּינָר, בְּדִי שִׁילּוֹה לְפִלּוֹנִי מֵאֵה
דִּינָרִין: שֶׁלֹּא אִסְרָה תוֹרָה, אֲלֹא רַבִּית הַבָּאָה
מִן הַלּוֹוֶה לְמַלְוֶה. וְכֵן אוֹמַר אָדָם לְחֲבֵרוֹ, הֵא
לִי דִינָר זֶה וְאֹמַר לְפִלּוֹנִי שִׁילּוֹנִי, שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ
אֲלֹא שָׂכָר אֲמִירָה.

הַטֹּו יֵשׁ דִּבְרִים שֶׁחֵן מִתְרִין; וְאֲסוּר לַעֲשׂוֹתָן,
מִפְּנֵי הָעֲרֻמַּת רַבִּית. פִּיּוּצָא: אֹמַר לוֹ הַלּוֹנִי מִנָּה,
אֹמַר לוֹ מִנָּה אִין לִי, חֲטִים בְּמִנָּה יֵשׁ לִי, וְנָתַן
לוֹ חֲטִים בְּמִנָּה, וְחִזֵּר וְלָקַח מִמֶּנּוּ בִּתְשׁוּעִים הָרִי
זֶה מִתֵּר; אֲבָל אִסְרוּהוּ, מִפְּנֵי הָעֲרֻמַּת רַבִּית,
שֶׁחֲרִי נָתַן לוֹ תְשׁוּעִים, וְלִזְקַח מֵאֵה. וְאִם עָבַר
וַעֲשָׂה בְּזֶה הָרִי הוּא מוֹצִיא מִמֶּנּוּ מֵאֵה בְּדִין,
שֶׁאֲפִלּוֹ אֲבֵק רַבִּית אִין כָּאן.

הַטֹּו וְכֵן מִי שֶׁהִיתָה שָׂדֶה חֲבֵרוֹ מִמַּשְׁכָּנָת בְּיָדוֹ
לֹא יַחֲזֹר וַיִּשְׁפִּיר אוֹתָהּ לְבַעַל הַשָּׂדֶה, מִפְּנֵי
הָעֲרֻמַּת רַבִּית: שֶׁחֲרִי זֶה עוֹמֵד בְּשָׂדֶהוּ כִּשְׁהִיָּה;
וְנֹתֵן לָזֶה שָׂכָר בְּכָל חֹדֶשׁ, בְּשִׁבִּיל מַעֲוֹתָיו
שֶׁהָלָוהוּ.

הַיִּז אֲסוּר לְהַשְׁפִּיר אֶת הַדִּינָרִין, שֶׁאִין זֶה דוּמָה

לְמַשְׁפִּיר אֶת חֲבִלִּי: שֶׁחֲבִלִּי חוֹזֵר בְּעֶצְמוֹ; וְזֶה
מוֹצִיא אֵלָיו וּמִבִּיא דִּינָרִין אַחֲרָת, וְנִמְצָא זֶה
אֲבֵק רַבִּית.

הַיָּח מִלֵּךְ שֶׁהָיוּ דִּינָיו, שֶׁכָּל מִי שִׁיתֵּן חֶמֶס
הַקְצוּב עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ, עַל יָדֵי זֶה שֶׁלֹּא נָתַן,
יִשְׁתַּעֲבֹד בּוֹ, וְנָתַן עַל יָדוֹ דִּינָר אֶף עַל פִּי
שֶׁמַּשְׁתַּעֲבֹד בּוֹ יֵתֵר מִדִּינָר, הָרִי זֶה מִתֵּר. וְכֵן
כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.

הַלְבוֹת מַלְוֶה וְלוֹוֶה פֶּרֶק ו

וְאֵל הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ סָלַע בְּחֻמְשָׁה דִּינָרִים, אוֹ
סֵאתִים חֲטִים בְּשָׁלוֹשׁ, אוֹ סָלַע בְּסָלַע וּסְאָה, אוֹ
שָׁלוֹשׁ סֵאִין בְּשָׁלוֹשׁ סֵאִין וְדִינָר כָּלָל שֶׁלֹּדִבְרִי,
כָּל הַלּוֹאֶה בְּתוֹסָפָת כָּל שֶׁהוּא הָרִי זֶה רַבִּית
שְׁלֵתוֹרָה, וַיּוֹצֵאָה בְּדִינָין.

וְכֵן הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, וְהִתְנָה עִמּוֹ שִׁידוּר
בְּחֲצָרוֹ בְּחֶנֶם עַד שִׁיחֲזִיר לוֹ הַלּוֹאֶתוֹ, אוֹ
שֶׁשָּׂכָר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת וְקִצֵּב חֲדָבֵר שְׁפוּחַת לוֹ
מִן הַשָּׂכָר עַד שִׁיחֲזִיר לוֹ הַלּוֹאֶתוֹ, אוֹ שֶׁמַּשְׁכֵּן
בְּיָדוֹ מְקוֹם שֶׁפְּרוֹתָיו מְצוּיִין בַּעֲת הַחֲלוּאָה,
כְּגוֹן שֶׁמַּשְׁכֵּן חֲצָרוֹ עַל מִנָּת שִׁידוּר בּוֹ בְּחֶנֶם
הָרִי זֶה רַבִּית שְׁלֵתוֹרָה, וַיּוֹצֵאָה בְּדִינָין.

וְגַ וְכֵן הַמּוֹכֵר שָׂדֶה אוֹ חֲצֵר בְּאַסְמִכְתָּא הוֹאִיל
וְלֹא קָנָה חֲגוּף הָרִי כָּל הַפְּרוֹת שֶׁאֲבָל רַבִּית,
וּמִחֲזִיר אוֹתָן. וְהוּא חֲדִין לְכָל מִי שֶׁלֹּא קָנָה קִנְיָן
גָּמוּר מִתְחִלָּה, שֶׁהוּא מִחֲזִיר אֶת הַפְּרוֹת, מִפְּנֵי
שֶׁאִם אֲבָל אֶת הַפְּרוֹת, הָרִי זֶה רַבִּית שְׁלֵתוֹרָה.
וְכָל דִּבְרִי שֶׁהוּא אֲסוּר מִשּׁוּם רַבִּית, חוּץ מֵאֵלּוֹ
הָרִי הוּא אֲסוּר מִדִּבְרֵיהֶם, גְּזֵרָה שְׁמָא יָבוֹא
לְרַבִּית שְׁלֵתוֹרָה; וְהוּא הַקְּרָא אֲבֵק רַבִּית,
וְאִינוֹ יוֹצֵא בְּדִינָין.

וְרַ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ לֹא יִמְשֹׁךְ עֲבָדוֹ בְּדִי
שִׁיעֲשָׂה בּוֹ מְלֹאכָה, אֶף עַל פִּי שֶׁהַעֲבָד יוֹשֵׁב
וּבְטִל. וְלֹא יִדוּר בְּחֲצָרוֹ בְּחֶנֶם, אֶף עַל פִּי שֶׁאִין
הַחֲצֵר עֲשׂוּיָה לְשָׂכָר, וְאִין דֶּרֶךְ בַּעַל הַחֲצֵר
לְהַשְׁפִּיר. וְאִם דֵּר, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר; וְאִם

לא העלה לו חרי זה אבק רבית, לפי שלא התנה עמו שילוחו וידור בחצרו.

וה לפיכך אם עדין לא החזיר לו חובו, ובא לנפות שבר החצר שדר בה מן החוב אם היה השבר בנגד החוב אינו מנכה לו הכל, אלא כמו שיראו הדינים: שאם תסלק אותו בלא כלום, חרי זה כמו שהוציא אותו בדינין; ואבק רבית, אינה יוצאה בדינין.

וה חורו רבותי, שהמלוה את חברו ולאחר זמן תבע חובו, ואמר לו הלוחה דור בחצרי עד שאחזיר לך חובך חרי זה אבק רבית, לפי שלא קצין בשעת הלואה: שנאמר "לא תתן לו, בנשך".

וה המלוה את חברו על השדה, ואמר לו, אם לא תחזיר לי מבאן ועד שלוש שנים, חרי היא שלי חרי זה לא קנה, מפני שהיא אסמכתא; לפיכך מנכה כל הפרות שאכל, מפני שהיא רבית שלתורה. אבל אם אמר לו המזכר, אם לא אחזיר לך עד שלוש שנים, קנה אותה מעכשו, והביא לו בתוך שלוש אין לו פרות; לא הביא לו בתוך שלוש, חרי כל הפרות ללוקח.

וה המזכר בית או שדה, ואמר המזכר ללוקח, לבשיחיו לי מעות, תחזיר לי קרקעי לא קנה; וכל הפרות שאכל רבית קצוצה, ומוציאין אותה. אבל אם אמר לו הלוקח מדעתו, בשיחיו לך מעות, אני אחזיר לך קרקע זה מתר; והלוקח אוכל פרות, עד שיחזיר לו מעותיו.

וט מכר לו את השדה, ונתן לו מקצת הדמים אם אמר לו המזכר, קנה בשעור מעותיה כל אחד משניהם אוכל פרות בשעור מעותיו.

וי אמר המזכר ללוקח לבשתביא שאר המעות, תקנה מעכשו שניהם אסורים לאכל הפרות מיד: המזכר אסור שמא יביא הלוקח שאר המעות, ונמצאת השדה שלו; ונמצא

המזכר אוכל הפרות, בשביל המעות שושאריו לו אצל הלוקח. וכן הלוקח אסור שמא לא יביא, ונמצא שאכל בשביל מקצת המעות שיש לו אצל המזכר. לפיכך מניחין את הפרות על ידי שלישי, עד שינתנו לאחד מהן.

ויא אמר לו המזכר, לבשתביא שאר המעות תקנה חרי המזכר אוכל פרות, עד שיביא הלוקח; ואם אכל הלוקח, מוציאין ממנו. אמר לו המזכר, קנה מעכשו ושאר המעות חרי חן חוב אצלך חרי הלוקח אוכל הפרות; ואם אכל המזכר, מוציאין ממנו כל מה שאכל.

ויב חורו רבותי, שהמלוה את חברו, ומשכן לו שדהו על מנת שיאכל כל פרותיה כל ימי המשכונה אף על פי שאינו מנכה לו כלום חרי זו אבק רבית, ואינה יוצאה בדינין: שאין הממשכן את השדה דומה לממשכן חצרו, שהרי אין בשדה פרות מצויין בעת החלואה, ואפשר שירויח ויחיו שם פרות, ואפשר שיפסיד בזריעתה ועבודתה; ולפיכך היא אבק רבית.

ויג וכן אין המשכונה דומה למי שמכר באסמכתא שהמזכר באסמכתא לא גמר וחקנהו, והממשכן גמר וחקנהו גוף זה לפרותיו. וכזה יראה מן התלמוד, שהמשכונה אבק רבית, ואין לך להעמידה אלא בממשכן שדהו, כמו שהורו רבותי.

ויד נמצאת למד ששלוש משכונות חן משכונה שהיא רבית קצוצה, ומשכונה שהיא אבק רבית, ומשכונה המתרת. פיצד: משכן לו מקום שפרותיו מצויין תדיר, כגון חצר או מרחץ או חנות, ואכל פרותיהן חרי זו רבית קצוצה. משכן לו שדה וכיוצא בה, ובאו שם פרות ואכלן חרי זו אבק רבית; וכן אם משכן חצרו וכיוצא בה בנבוי, חרי זו אבק רבית. משכן שדהו בנבוי, חרי זה מתר.

ו,טו פיצד הוא הנפוי: בגון שהלוחו מאה דינרין, ומשפן לו בהן חצרו או שדהו, ואמר לו המלוה, הריני מנפה לך מעה כסף בכל שנה בשכר קרקע זו כדי שיהיו כל פרותיה שלי בחצר וכיוצא בה, אסור; ובשדה וכיוצא בה, מתר.

ו,טז חורו מקצת גאונים שכל משכוננה שאין בה נפוי כלל, הרי היא רבית קצוצה; ולא ירדו לעמק הדבר, להפריש בין שדה לחצר, ולפיכך נתקשו להן דברי חכמי תלמוד. וכן חורו שכל משכוננה, אפלו בנפוי אסורה, בין בחצר בין בשדה; ואין להם משכוננה מתרת אלא בדרך הזאת. פיצד: בגון שהלוחו מאה דינרין, ומשפן לו בהן בית או שדה, והתנה עמו שאחר עשר שנים, תחזור קרקע זו לבעליה חנם. הרי זה מתר לאכל פרותיה כל עשר השנים, אפלו היה שכרה שווה אלף דינר בכל שנה, שאין זה אלא כמי שישכר בפחות.

ו,יז וכן אם התנה בעל השדה עמו, שכל זמן שיביא לו מעות יחשב לו עשר בכל שנה ויסלקו ממנה הרי זה מתר. וכן אם התנה הלוחה שכל זמן שירצה מחשב לו מה שדר בו, ויחזיר לו שאר הדמים ויסתלק הרי זה מתר: שאין זה אלא כשכירות; וכל תנאי שבשכירות קיים כמו שבארנו, ומתר.

הלכות מלוה ולוה פרק ז

ז,א המלוה את חברו, ומשפן לו את השדה עד זמן קצוב, או עד שיביא לו מעות ויסתלק, והיה המלוה אוכל כל פרותיה אפלו אכל פשעור חובו, אין מסלקין אותו בלא פלוג: שאם תסלק אותו בלא מעות, הרי זה כמי שהוציאו ממנו בדינין. ואין צריך לומר שאם אכל יתר על מעותיו, אין מוציאין ממנו. וכן אין מחשבין משטר לשטר במשכוננה. ז,ב היתה הקרקע המשכוננת בידו שליתומים,

ואכל פשעור חובו מסלקין אותו בלא פלוג. אכל יתר על חובו אין מוציאין ממנו היתר, ומחשבין לו משטר לשטר.

ז,ג פיצד מחשבין משטר לשטר: הרי שהיתה שדה זו משכוננת לו במאה דינרין, ושדה אחרת משכוננת לו בשטר אחר במאה דינרין, ושתי השדות לאדם אחד, ואכל מפרות השדה האחת בחמשים ומפרות השניה במאה וחמשים אומרים לו הרי אכלת מן הפרות במאות ואין לך פלוג, וכאלו שני השטרות שטר אחד ומשכוננה אחת.

ז,ד מקום שנחגו לסלק המלוה, כל זמן שיביא לו מעות הרי זה כמי שפרש, ואינו צריך לפרש דבר זה. וכן מקום שנחגו שלא יסתלק המלוה, עד סוף זמן המשכוננה הרי זה כמי שפרש; וכל המשפן סתם, אינו יכול לסלקו עד שנים עשר חדש.

ז,ה מקום שדרבן לסלק המלוה, כל זמן שירצה הלוחה, והתנה עמו המלוה, שלא יסתלק עד סוף זמן המשכוננה הרי זה אינו יכול לסלקו. הרי המנהג שאין המלוה מסתלק, עד סוף זמנו, וקבל המלוה עליו שישתלק, בכל עת שיביא לו מעותיו הרי זה צריך לקנות מידו על כך.

ז,ו המשכוננה במקום שמנהגם לסלק המלוה, בכל עת שיביא לו מעותיו אין בעל חוב שלמלוה גובה ממנה בדרך שגובה מן הקרקע, ואין הבכור נוטל בה פי שנים, ושביעית משמטתה. ובשמשלק אותו, אינו נוטל אפלו פרות שבשלו ונפלו לארץ; ואם הגביה אותן קדם שישלקו, קנה אותן. ומקום שאינו יכול לסלקו, עד סוף זמנו בעל חוב גובה ממנה, והבכור נוטל בה פי שנים, ואין השביעית משמטתה.

ז,ז אף על פי שמשכוננה זו אסורה היא, ואבק רבית כמו שבארנו אפשר שיהיה מנהג זה

לָךְ בַּשָּׂכָר הָרִי זֶה אָסוּר.

ז,יג אָסוּר לְהַרְבּוֹת בַּשָּׂכָר הָאָדָם. פִּיּוּצָד לֹא יֹאמַר לוֹ עֲשֵׂה עִמִּי הַיּוֹם מְלָאכָה זֹו, שֶׁהִיא שׁוֹרָה בָּסֶף, וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה עִמָּךְ בְּשָׁבוּעַ אַחֵר, מְלָאכָה שֶׁהִיא שׁוֹרָה שְׁתֵּי יָמִים.

ז,יד וּמִתֵּר לָאָדָם לֵאמֹר לְחֻבְרֹו נָפֶשׁ עִמִּי וְאֶנְפֶּשׁ עִמָּךְ, עֲדָר עִמִּי וְאֶעֱדָר עִמָּךְ; אָבֵל לֹא יֹאמַר לוֹ נָפֶשׁ עִמִּי וְאֶעֱדָר עִמָּךְ, עֲדָר עִמִּי וְאֶנְפֶּשׁ עִמָּךְ. כָּל יָמֵי גָרִיד אַחֵר, וְכָל יָמֵי רִבִּיעָה אַחֵר. לֹא יֹאמַר לוֹ חֲרַשׁ עִמִּי בַּגָּרִיד, וְאֲנִי אֶחְרַשׁ עִמָּךְ בְּרִבִּיעָה, שֶׁחֲרִי טָרַח חֲחֲרִישָׁה בִּימּוֹת הַגִּשְׁמִים יִתֵּר. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֹה.

ז,טו חֲשׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל בִּימֵי חֲחֻרָף לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בִּימֵי הַקָּר בְּדִינָר בְּכָל יוֹם, וְנִתֵּן לוֹ חֲשָׁכָר, וְחֲרִי שָׁכָרוּ שׁוֹרָה בִּימֵי חֲחֻרָף, סָלַע בְּכָל יוֹם חֲרִי זֶה אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּמִלּוֹה אוֹתוֹ הַיּוֹם כְּדִי שִׁיזִיל לוֹ בַּשָּׂכָרוֹ. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ עֲשֵׂה עִמִּי מַחֲיּוֹם עַד זְמַן פְּלוּנִי בְּדִינָר בְּכָל יוֹם אִף עַל פִּי שִׁשּׁוּזָה שָׁכָרוּ סָלַע בְּכָל יוֹם, חֲרִי זֶה מִתֵּר: הוֹאִיל וְהוּא מִתְחִיל לַעֲשׂוֹת מַעֲתָה, אֵינּוּ נִרְאָה כְּנֻטֵּל שָׂכָר מֵעוֹתָיו שֶׁהִקְדִּים וְנִתְּנָן לוֹ בַּשָּׂכָרוֹ.

בְּטַעוֹת, אוֹ לְגוֹיִים, אוֹ דֶּרֶךְ כָּל מִי שֶׁחֻטָּא וּמִשְׁכֵּן בְּאוֹתָהּ חֲמִדִּינָה: הוֹאִיל וְאִבְק רַבִּית הִיא, הוֹלְכִין אַחֵר חֲמִנְהָ. וַיֵּשׁ מִי שֶׁחֻרָה שְׁזֹאת חֲמִשְׁכּוֹנָה בְּנִבּוּי.

ז,יז גוֹי שֶׁמִּשְׁכֵּן חֲצָרוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וְחֲזָר חֲגוּי וּמִכְרָה לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר אֵין חֲמִשְׁכֵּן חִיב לְהַעֲלוֹת שָׂכָר לְיִשְׂרָאֵל מִעַתַּת שְׁקִנָּה חִיִּשְׂרָאֵלִי, אֲלֹא דֶּר בַּחֲצָר בְּלֹא שָׂכָר עַד שִׁיחְזִיר לוֹ חֲגוּי אֶת חֲמִעוֹת שִׁישׁ לוֹ עַל חֲצָר זֹו: שֶׁחֲרִי הִיא בְּרִשּׁוֹת חֲמִשְׁכֵּן בְּדִינָהָם, עַד שִׁיתֵּן לוֹ מַעֲוֹתָיו וְיִסְתַּלֵּק.

ז,יח חֲמִשְׁכֵּן בֵּית אוֹ שְׂדֵה בְּיַד חֻבְרֹו, וְהָיָה בַּעַל הַקֶּרְקַע הוּא הָאוֹכֵל פְּרוּתִיהָ, וְאָמַר לוֹ חֲמִלּוֹה לְבִשְׁתִּמְכּוֹר קֶרְקַע זֹו, לֹא תִמְכַּרְנָה אֲלֹא לִי בְּדָמִים אֲלוֹ חֲרִי זֶה אָסוּר; וְאִם אָמַר לוֹ תִמְכַּרְנָה לִי בְּשׁוּיָה, וְעַל מְנַת כֶּךָ אֲנִי מִלּוֹה אוֹתָךְ חֲרִי זֶה מִתֵּר.

ז,יט מִתֵּר לְהַרְבּוֹת בַּשָּׂכָר חֲקִרְקָעוֹת. פִּיּוּצָד: חֲשָׁפִיר לוֹ אֶת הַחֲצָר, וְאָמַר לוֹ אִם מַעֲבָשׁוֹ אֶתָּה נּוֹתֵן לִי, חֲרִי הִיא לָךְ בְּעֶשֶׂר סָלָעִים בְּכָל שָׁנָה, וְאִם תִּתֵּן שָׂכָר חֲדָשׁ חֲדָשׁ, חֲרִי הִיא בְּסָלַע בְּכָל חֲדָשׁ חֲרִי זֶה מִתֵּר.

ז,כא חֲמִשְׁפִּיר שְׂדֵה לְחֻבְרֹו בַּעֲשָׂרַת כּוּרִים לְשָׁנָה, וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי מֵאֲתִים זֹו שְׁאִפְרָנִם בְּחֵן אֶת הַשְּׂדֵה, וְאֲנִי אֶתֵּן לָךְ שְׁנִים עֶשֶׂר כּוּר בְּכָל שָׁנָה חֲרִי זֶה מִתֵּר: מִפְּנֵי שֶׁאִם יִפְרָנִם אֶת הַשְּׂדֵה בְּדִינָרִין אֲלוֹ, יִהְיֶה שְׂכָרָה יוֹתֵר.

ז,כב וְכֵן אִם חֲשָׁפִיר לוֹ חֲנוּת אוֹ סְפִינָה בַּעֲשָׂרָה דִּינָרִין לְשָׁנָה, וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי מֵאֲתִים זֹו שְׁאִבְנָה בְּחֵן חֲנוּת זֹו וְאֶצִּירְנָה וְאֶכִּירְנָה, אוֹ אֶתְקַן בְּחֵן סְפִינָה זֹו וּכְלִי תִשְׁמִיִּשֶׁהָ, וְאֲנִי אֶעֱלֶה לָךְ שְׁנִים עֶשֶׂר דִּינָר בְּכָל שָׁנָה חֲרִי זֶה מִתֵּר. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ תֵּן לִי מֵאֲתִים זֹו כְּדִי לְהַתְעַפֵּק בְּחֵן בַּחֲנוּת, אוֹ אוֹצִיָּאם בְּסַחֲרָה שְׁלִסְפִינָה, אוֹ אֶשְׁכּוֹר בְּחֵן מִלְּחִים, וְאֲנִי אֶעֱלֶה

רַבְּנוּ ז"ל אָמַר, הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלִי עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְהִיא פְּלֵא
אֲצִלִּי מֵאַחַר שֶׁהַמְקַרְבִּים שְׁלִי מֵאֲמִינִים לִי, וְלָמָּה לֹא יוֹזְהִרוּ כָּל
הָאֲנָשִׁים הַמְקַרְבִּים אֵלַי שִׁיְהִיו כָּלָם עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה אִישׁ לֹא
יַעֲדָה. כִּי כָּל עֲנִין שְׁלִי הוּא רֶק רֹאשׁ-הַשָּׁנָה. וְהִזְהִיר לַעֲשׂוֹת כְּרוֹז
שָׁכַל מִי שֶׁסָּר אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ וּמִקְרַב אֵלָיו יִהְיֶה עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה
אֲצִלּוֹ, לֹא יִחְסֹר אִישׁ. וּמִי שֶׁזֹּכֶה לַהֲיוֹת עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה רְאוּי
לוֹ לְשִׁמּוֹחַ מְאֹד מְאֹד. "אֲכָלוּ מַעֲדָנִים וּשְׂתוּ מִמֵּתִיקִים כִּי חֲדוֹת
ה' הֵיא מְעֻזָּכֶם", וְזֶה נֹאמֵר עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה.

עֲנֵה וְאָמַר הָרֹאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁלִי הוּא חֲדוּשׁ גָּדוֹל, וְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ
יֹדַע שֶׁאֵין הַדְּבָר הַזֶּה בִּירְשָׁה מֵאֲבוֹתַי, רֶק הֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ נָתַן
לִי זֹאת בְּמִתְנָה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מֵהוּ רֹאשׁ-הַשָּׁנָה. לֹא מִבְּעֵינִי אַתֶּם
כָּלְכֶם בְּיֹדַי תְּלוּיִן בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁלִי, אֲלֵא אֶפְלוּ כָּל הָעוֹלָם
כָּלוּ תְּלוּי בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁלִי.

מִזִּהְרֵינֵת ז"ל אָמַר, שָׁכַל נִסְיָעָה וְנִסְיָעָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
שְׂנוּסֵעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶל רַבְּנוּ ז"ל בְּעִיר אוּמָן, תִּהְיֶה לָּהּ חֵלֶק
בְּקֶץ הַגָּאֻלָּה, וּפַעַם דִּבֵּר מִמַּעַלֶּת גְּדֻלַּת הַנִּסְיָעָה אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ
ז"ל עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאֵיךְ שֶׁהַמְּנִיעוֹת מִתְּפַשְׁטוֹת עַל זֶה, עֲנֵה
וְאָמַר, אֶפְלוּ אִם הִיא הַדֶּרֶךְ לְשֵׁם מְחַפָּה בְּסִכְנִיִּים, הִיִּיתִי רוֹחֵשׁ
עַל יְדֵי וְרִגְלֵי כְּדֵי לָבוֹא לְשֵׁם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

מִזִּהְרֵא"ש ז"ל אָמַר, שֶׁהַצִּיּוֹן שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הוּא מִתְּנָה לְכָלִּל
יִשְׂרָאֵל, וְאֵין שׁוּם בְּרִיָּה יְכוֹלָה לֹאמֹר שֶׁהוּא הַבַּעַל הַבֵּית עַל צִיּוֹנוֹ
הַקְּדוֹשׁ, וְלָכֵן אֲשַׁרִּי מִי שִׁיְפָרְסֵם אֶת גְּדֻלַּת מַעַלֶּת צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל
לְכָלִּל יִשְׂרָאֵל, וַיַּעֲשֶׂה הַתַּעֲוִרוֹת רַבָּה בְּקֶרֶב אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
שִׁיְהִיו רִגְלִים לָבוֹא אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל בְּכָלִּל, וּבִפְרָטִיּוֹת לָבוֹא עַל
רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְעַל זֶה צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת תַּעֲמוּלָה הַכִּי גְדוֹלָה בְּקֶרֶב
כָּלִּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא לְהַתְּפַעֵל מֵאַף אֶחָד בָּעוֹלָם, וְזֶה הִיא
רְצוֹנוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁכָּלֶם יָבוֹאוּ אֶל צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

21 SEP כ"ה ראשון Sunday 28			בבלי: זבחים ז ירושלמי: סוטה יד תוספתא: ערכין ב נ"ך: הושע ט רמב"ם: מלוה ולוה א	ז' דסליחות עלות השחר 5:30 סו"ז קר"ש - פג"א 9:09 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:54 נץ החמה 6:43 סו"ז קר"ש - גר"א 9:45 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:07
22 SEP כ"ט שני Monday 29 הדלקת הנרות 6:34 Candle Lighting			בבלי: זבחים ח ירושלמי: סוטה טו תוספתא: ערכין ג נ"ך: הושע י רמב"ם: מלוה ולוה ב	ערב ראש השנה תשפ"ו, זכור ברית עלות השחר 5:31 סו"ז קר"ש - פג"א 9:09 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:52 נץ החמה 6:44 סו"ז קר"ש - גר"א 9:45 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:05
23 SEP א שלישי Tuesday 1 הדלקת הנרות 8:03 Candle Lighting			בבלי: זבחים ט ירושלמי: סוטה טז תוספתא: ערכין ד נ"ך: הושע יא רמב"ם: מלוה ולוה ג	א' דראש השנה תשפ"ו עלות השחר 5:32 סו"ז קר"ש - פג"א 9:10 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:50 נץ החמה 6:45 סו"ז קר"ש - גר"א 9:46 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:03
24 SEP ב רביעי Wednesday 2 זמן מוצי"ט 8:02 Yom Tov Ends			בבלי: זבחים י ירושלמי: סוטה יז תוספתא: ערכין ה נ"ך: הושע יב רמב"ם: מלוה ולוה ד	ב' דראש השנה תשפ"ו עלות השחר 5:33 סו"ז קר"ש - פג"א 9:10 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:49 נץ החמה 6:46 סו"ז קר"ש - גר"א 9:46 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:02
25 SEP ג המישי Thursday 3			בבלי: זבחים יא ירושלמי: סוטה יח תוספתא: תמורה א נ"ך: הושע יג רמב"ם: מלוה ולוה ה	צום גדליה עלות השחר 5:34 סו"ז קר"ש - פג"א 9:10 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:47 נץ החמה 6:47 סו"ז קר"ש - גר"א 9:46 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 8:00
26 SEP ד ששי Friday 4 הדלקת הנרות 6:28 Candle Lighting			בבלי: זבחים יב ירושלמי: סוטה יט תוספתא: תמורה ב נ"ך: הושע יד רמב"ם: מלוה ולוה ו	עלות השחר 5:35 סו"ז קר"ש - פג"א 9:11 סו"ז תפלה - פג"א 10:22 שקיעה 6:45 נץ החמה 6:48 סו"ז קר"ש - גר"א 9:47 סו"ז תפלה - גר"א 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת 7:58
27 SEP ה שב"ק Shabbos 5 הפסדה: שובה ישראל Shabbos Ends 7:57 זמן מוצי"ט			בבלי: זבחים יג ירושלמי: סוטה כ תוספתא: תמורה ג נ"ך: יואל א רמב"ם: מלוה ולוה ז	יולך, שבת שובה עלות השחר 5:36 סו"ז קר"ש - פג"א 9:11 סו"ז תפלה - פג"א 10:23 שקיעה 6:44 נץ החמה 6:49 סו"ז קר"ש - גר"א 9:47 סו"ז תפלה - גר"א 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת 7:57

דעם ערשטן טאג ראש השנה דארף מען זייער אכטונג געבן צו רעדן ווי ווייניגער, און א חשובער מענטש דארף נאך מער אכטונג געבן אויף דעם.

(שיחות הר"ן סימן כ"א)